

Sámedikki dievasčoahkkin

Čoahkkingirji 03/10

Ávjuvárgaidnu 50, N-9730 Kárášjohka

Telefon +47 78 47 40 00

Telefaks +47 78 47 40 90

samediggi@samediggi.no

www.samediggi.no

Áigi: 28.09.-30.09.10
Báiki: Kárašjogas

Áššelistu

Saksnr.	Sakstittel
027/10	Vuodđudeapmi
028/10	Sámediggeráđđi doaibmadiedahus
029/10	Gažaldagat Sámediggeráđđái
030/10	Ođđa áššiid dieđiheapmi
031/10	Sámedikki cealkámuš 2011/2012 boazodoallošiehtadussii
032/10	Sámedikki čoahkkinplána 2011 ja 2012 – rievdadusat
033/10	Suodjalanproseassat sámi guovlluin
034/10	Duoji ealáhusšiehtadus ođđajagimánu 1.b. - juovlamánu 31.b. 2011 – dohkkeheapmi
035/10	Sámi girkoallima strategiijaplána
036/10	Ođastuvvon ovttasbargošiehtadus Sámedikki ja máttasámi fylkkagiielddaid gaska 2010-2013
037/10	Válldi delegeren Sámedikkeráđđái oahppoplánaid sisdoallo mearrideamis

Čoahkkináiggat

Áigi		Ášši	Siidu
28.09.10	dii 09:00-09:15	027/10	4
	dii 09:20-11:55	028/10	7
	dii 14:05-16:10	029/10	45
	dii 16:15-18:45	030/10	55
29.09.10	dii 13:30-14:55	031/10	64
	dii 15:20-16:05	032/10	80
	dii 16:05-18:10	033/10	83
	dii 18:10-18:30	034/10	90
30.09.10	dii 09:05-10:20	035/10	93
	dii 10:20- 11:50	036/10	99
	dii 11:50-12:00	037/10	104

Vuodđogiella: Dárogiella

Ášši 27/10 Čoahkkima vuodđudeapmi

Ášši meannudeapmi álggahuvvui maŋŋebárgga čakčamánu 28. b. 2010 dii. 09.00

Áirasat

Čuovvovaš áirasat ledje vuodđudeamis:

1.	Mariann Wollmann Magga	21.	Odd Iver Sara
2.	Gunn-Britt Retter	22.	Geir Tommy Pedersen
3.	<i>Ii várrelabtu Knut Inge Store ovddas</i>	23.	Willy Ørnebakk
4.	Trond Are Anti	24.	Randi A. Skum
5.	Ragnhild M. Aslaksen	25.	Bjørn Inge Mo (<i>Margit Eli Anti Oskal ovddas</i>)
6.	Hans J. Eriksen	26.	Aud Marthinsen
7.	Alf Isaksen	27.	Synnøve Angell (<i>Rolf Johansen ovddas</i>)
8.	Aili Keskitalo	28.	Olof Anders Kuhmunen (<i>Ann-Mari Thomassen ovddas</i>)
9.	Ronny Wilhelmsen	29.	Inga-Lill Sundset
10.	Per Andersen Bæhr	30.	Miriam Paulsen
11.	Olaf Eliassen	31.	Åge Nordkild
12.	Mathis Nilsen Eira	32.	Geir Johnsen
13.	Marit Kirsten A. Gaup (<i>Anne Helene Saari ovddas</i>)	33.	Jarle Jonassen
14.	Anders Somby jr.	34.	John Kappfjell (<i>Sten Erling Jønsson ovddas</i>)
15.	<i>Ii várrelabtu Knut Roger Hanssen ovddas</i>	35.	Leif Aksel Renfjell (<i>Ida Marie Bransfjell ovddas</i>)
16.	Gunnar Nilsen (<i>Hilde Anita Nyvoll ovddas</i>)	36.	Jørn Are Gaski
17.	Rolf Fjellstad (<i>Arthur Johan Tørfoss ovddas</i>)	37.	Kirsti Guvsám
18.	Toril Bakken Kåven	38.	Marie Therese N. Aslaksen
19.	Silje Karine Muotka	39.	Heidi P. Greiner Haaker
20.	Skjalg Asbjørn Jensen		

Áirras nr. 20 Skjalg Asbjørn Jensen ii lean sájis go ášši álggahuvvui.

Juolluduvvon permišuvnnat

Permišuvnnat ollesdievasčoahkkimis

Áirras nr. 3 Knut Inge Store
Áirras nr. 13 Anne Helene Saari
Áirras nr. 15 Knut Roger Hanssen
Áirras nr. 16 Hilde Anita Nyvoll
Áirras nr. 17 Arthur Johan Tørfoss
Áirras nr. 25 Margit Eli A. Oskal
Áirras nr. 27 Rolf Johansen
Áirras nr. 28 Ann-Mari Thomassen
Áirras nr. 34 Sten Erling Jønsson
Áirras nr. 35 Ida Marie Bransfjell

Permišuvnnat osiid dievasčoahkkimis

Áirras nr. 2 Gunn-Britt Retter 30.09.10 dii 10.00 rájes
Várrelahttu Gunner Nilsen 30.09.10
Várrelahttu nr. 25 Bjørn Inge Mo 29.09.09 dii. 12.00 rájes - 30.09.10
Áirras nr. 26 Aud Marthinsen 29.09.10 dii 10.00 rájes - 30.09.10
Áirras nr 30 Miriam Paulsen 30.09.10 dii. 10.00 rájes

Várrelahtut

Marit Kirsten A. Gaup lei čoahkkimis áirasa nr. 13 Anne Helene Saari ovddas
Gunnar Nilsen lei čoahkkimis áirasa nr. 16 Hilde Anita Nyvoll ovddas
Rolf Fjellstad lei čoahkkimis áirasa nr. 17 Arthur Johan Tørfoss ovddas
Bjørn Inge Mo lei čoahkkimis áirasa nr. 25 Margit Eli Anti Oskal ovddas
Synnøve Angell lei čoahkkimis áirasa nr. 27 Rolf Johansen ovddas
Olof Anders Kuhmunen lei čoahkkimis áirasa nr. 28 Ann-Mari Thomassen ovddas
John Kappfjell lei čoahkkimis áirasa nr. 34 Sten Erling Jønsson ovddas
Leif Aksel Renfjell lei čoahkkimis áirasa nr. 35 Ida Marie Bransfjell ovddas

I Áššebáhpirat

03.09.10 beaiváduvvon gohččun ja áššelistu.

II Evttohusat ja mearkkašumit

Dievasčoahkkinjođihangotti árvalus Sámediggái:

03.09.10 beaiváduvvon gohččun ja áššelistu dohkkehuvvo

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 36 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Čoahkkinjođihangotti árvalus mearriduvvui ovttajienalaččat.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhavuorrolistu ja replihkat

	Sáhavuorru	Replihka
1	Jarle Jonassen čoahkkinjodiheddji	

VI Sámedikki mearrádus

- 03.09.10 beaiváduvvon gohččun oktan áššelisttuin dohkkehuvvo.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 28.09.10 dii. 09:15.

Vuodđogiella: Dárogiella

Ášši 28/10 Sámediggeráđi doaibmadieđáhus

Arkiiva Arkiiváššennr.
SF- 10/4540

Ášši meannudeapmi álggahuvvui maŋŋebárgga čáčkamánu 28. b. 2010 dii. 09.20.

I Mildosat

Nr	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus
1	10.09.10	Statistisk sentralbyrå	Individbasert samestatistikk
2			Sámedikki rehketdoallu 30.06.10

II Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi árvalus Sámediggái:

Sámediggi váldá Sámediggeráđi doaibmadieđáhusa áigodagas 28.05 - 15.09.10 diehtun.

1 Álggahus

Dieđáhus guoská Sámediggeráđi doaimmaide áigodagas 28.05. - 15.09.10. Sámediggeráđđi lea dán áigodagas doallan 4 čoahkkima ja meannudan 67 ášši. Čujuhit čoahkkingirjiide 6/10, 7/10, 8/10 ja 9/10.

Sámediggeráđđi áigu dán dieđáhusas válldahallat soames áššiid maiguin ráđđi lea bargan dán áigodagas.

Nugo oidno geahčastagas www.samediggi.no de lea ráđđi searvan ollu čoahkkimiidda ja ovddastemiide.

Konsultašuvnnat sámelága válgamearrádusrievdadusaid čuovvoleami birra

Reivves beaiváduvvon 13.08.10 vuolggašii sámediggeráđđi ášši Ođasmahttin-, hálldahus- ja girkodepartemeantta ektui bidjat johtui konsultašuvnnaid sámelága válgamearrádusaid rievdadusaid birra mat maŋiduvvo konsultašuvnnain ođđa válgamearrádusaid birra 2007:s. Dát guoská Sámedikki lálkaásahusgelbbolašvuhtii sámediggeválgga lálkaásahusain ja dasa ahte galgá go dohkkehuvvon ja kvalitehtasihkkarastojuvvon jienastuslohku rahppojuvvot oktanaga 2011 suohkan- ja fylkadiggeválggain. Dán birra leat soahpan doallat hálldahuslaš konsultašuvdnačoahkkima 19.10.10. Mihttomearri lea ahte dát čuolmmat galget leat čielggaduvvon ovdal suohkanválgga 2011.

Finnmárkkukommišuvnna bargorámmat

07.06.10 dollui hálldahusčoahkkin Justis-departemeanttain ja Ođasmahttin-, hálldahus- ja girkodepartemeanttain Finnmarkkukommišuvnna bargorámmaid birra 2011 rájes. Čoahkkimis sohpe ahte bušeahttaproposišuvnnas galgá čielggaduvvot makkár ekonomalaš rámmat Finnmarkku kártenbarggus leat leamaš ja galget leat. Digaštallan dán sátnádeami birra lea čuovvoluvvon maŋŋel čoahkkima.

Bargu Finnmárkkuopmodaga ođđa strategalaš plánain

Sámedikki hálddabusbargit leat leamaš mielde buot 8 álbmotčoahkkimis maid Finnmárkkuopmodat lágidi iezas barggu oktavuodas ođđa strategalaš plánain. Čoahkkimiid váldofáttát leat leamaš areálhálddašeapmi, meahcástanhálddašeapmi, eananhálddašeapmi ja rolla gávpeaktevran. 06.09.10 lei hálddahušlaš oktavuodačoahkkin gaskal Finnmárkkuopmodaga, Finnmárkku fylkkasuohkana ja Sámedikki ođđa strategalaš plána konkrehta sisdoalu digaštallama birra. Digaštallamiin leat leamaš hui deatalaččat dat čuolbmačilgehusat mat čatnasit eatnamiidda ja resurssaide vuodđuduvvon gávpedoibmii, ja dán gávpedoaimma oktavuohta dálá vuoigatvuodaide, badjebázahálddašeapmái ja oalgedoaimmaid politihkalaš stivremii. Proseassa Finnmárkkuopmodagain ja Finnmárkku fylkkasuohkaniin ođđa strategalaš plána hárrái lea hui buorre.

Sámediggeráđđi oassálasttii álggahančoahkkimii ođđa strategiijaplána birra. Ođđa hálddahušlaš oktavuodačoahkkin galgá dollojuvvot 04.10.10 ja ovdal go Finnmárkkuopmodat sádde iezas evttohusa gulaskuddami de galgá maiddái dollojuvvot oktavuodačoahkkin politihkalaš dásis. Sámediggeráđđi ovddida Finnmárkkuopmodaga ođđa strategalaš plána sierra áššin Sámedikki skábmamánu dievasčoahkkimii.

Jahkebeallásaš čoahkkin gaskal stáhtaráđi mas lea ovddasvástádus sámi áššiin, ja sámediggepresideanta konsultašuvdnašiehtadusa mielde

14.06.10 lei čoahkkin gaskal presideanta Egil Olli ja stáhtaráđi Rigmor Aasrud Kárásjogas. Čoahkkin lei konsultašuvdnašiehtadus č. 5 čuovvoleapmi, mas čuožžu ahte galget dollot fásta jahkebeallásaš čoahkkimat mas galget digaštallat sámi servodaga dili ja ovdánahtindárbbuid, guovddáš prinsihpalaš áššiid ja proseassaid mat leat jođus. Váldofáddá lei konsultašuvdnaortnega konstruktiivva geavahus, mii ášahuvvui gaskal stáhta eiseválddiid ja Sámedikki. Bealit ledje ovdalgihtii ovttaoaivilis ahte lea lunddolaš geahčadit dan árrat ođđa Stuoradigge- ja Sámediggeáigodagas. Čoahkkimis digaštalle vuđolaččat konsultašuvdnašiehtadusa duogáža, sisdoalu ja doaimmaheami, ja čoahkkin válddi ovdamearkkaid ovdalaš ja dálá konsultašuvdnaáššiin. Boađus šattai ahte konsultašuvnnat gaskal stáhta ja Sámedikki leat mávssolaččat goappáge beallái ja dat mielddisbuktet buriid čovdosiid dehálaš sámeapolitihkalaš áššiide.

Čoahkkin Stuorradikki olmmošvuoigatvuodáláhkálávdegottiin

Sámedikkis lei čoahkkin Stuorradikki olmmošvuoigatvuodálágalávdegottiin 28.05.10. Lávdegotti mandáhta lea nannet olmmošvuoigatvuodaid saji Vuodđolágas, ja dal govahallet ahte dán suorggis šaddá vuodđoláhkádárkkástus. Lávdegottis lei čoahkkin sihke sámediggeráđiin ja Sámedikki opposišuvdnajodiheddjiiguin. Sámediggeráđđi deattuhii ahte álgoálbmotvuoigatvuodát galggašedje dohkkehuvvot olmmošvuoigatvuohtan Vuodđolágas. Norgga vuodđoláhka ferte dáikko vástidit riikkaidgaskasaš álgoálbmotriektái. Sámediggeráđđi govahalai ahte Vuodđolága § 110a sátnádeapmi heivehuvvo nu ahte dávista Suoma vástideaddji mearrádusaide, ja ahte sámiid stáhtus Norgga álgoálbmogin duodaštuvvo. Sámediggeráđđi muittuhii iezas vuoigatvuhtii beassat konsulteret vejolaš vuodđolágarievdadusaid birra jus dat galgá dahkkot.

2 Oahpahus

Máhtolašvuohta ja gelbbolašvuohta leat sámi servodagaid ovddideami ja nannema vuodđu.

Váldomihttomearri

Sámi álbmogis galgá leat máhtolašvuohta, gelbbolašvuohta ja gálggat mat dárbbasuvvojit sámi servodaga ovddideamis.

Oassemihttomearri

- Sámi mánáin ja nuorain lea nana sámi identitehta ja čatnaseapmi sámi gillii ja kultuvrii
- Sámi álbmogis galgá leat duohta vuoigatvuohta oahpahussii sámegielas ja sámegillii

- Buot alit oahppu ja dutkan fuolaha sámi perspektiivva

Strategiijat

- Gulahallama bokte guovddáš, guovllulaš ja báikkálaš eiseválddiiguin ja eará guoskevaš oassálastiiguin sihkkarastit buriid rámmaeavttuid sámi mánáidgárddiid, vuodđooahpahusa, alit oahpu ja dutkama váste

Sámediggeráđdi ja Máhttodepartemeanta sohpe čoaikkimis 20.08.10 geat galget mielde dan lávdegoddái mii galgá čielggadit sámi dutkama ja alit oahpu. Lávdegotti jođiheaddji lea Olmmošvuoigatvuodaguovddáža direktivra, Nils A Butenschøn. Eará lahtut leat: Kari Mortensen (Dutkanráđdi), Nils Oskal (Sámi allaskuvla), Per Ravna (Bådådjo allaskuvla), Johan Strømgren (Uppsala universitehta), Else Grete Broderstad (Romssa universitehta) ja Anne- Siiri Länsman (Oulu universitehta). Lávdegoddi galgá ovddidit iežas čielggadeami ovdal 31.12.2011.

Sámediggeráđdi lea gulahallame Máhttodepartemeanttain dan oktavuodas go galgá ásahuvvot Máhttuguovddáš oahpu várás, mii plánejuvvo biddjot Norgga dutkanráđđái. Sihke čoaikkimis ja reivviin lea Sámediggi bivdán beassat mielde bargui. Várrepreseanta lea reivves Máhttodepartementii 10.09.10, bivdán sin čilget mot Dutkanráđi sámi dutkanprográmma galgá fátmastuvvot dán bargui ja mot gulahallan sámi dutkanberrasiiguin lea leamaš. Reivves deattuhuvvui ahte dát ášši guoskkaha sámi servodaga dainna lágiin ahte lea dárbu jođánit fátmastit Sámedikki dán bargui, ja dat leage maid beliid konsultašuvdnašiehtadusa mielde.

Hálddahaslaš bargujoavku mii galgá ovddidit vejolaš rievdadusevttohusaid oahppoplánaide, fága- ja diibmojuhkui ja vejolaččat oahpahuslága lánkaásahusaide, lea maŋŋonan iežas barggus. Bargujoavku galgá ovddidit iežas raportta golggotmánu 2010, ja dat galgá de sáddejuvvo gulaskuddamii. Maŋŋel gulaskuddama ja ovdal go Máhttodepartemeanta dohkkeha rievdadusaid, galget Sámediggi ja Máhttodepartemeanta konsulteret dán áššis. Bargujoavkku evttohus lea vuodđu konsultašuvnnain.

Sámediggeráđdi lea Máhttodepartemeantta ektui gáibidan sámi ovddasteami mánáidgárddiid nationála váhnenlávdegoddái. Nationála váhnenlávdegottis ii leat dál sierra sámi árras. Sámediggi oaivvilda ahte lávdegoddi ferte viiddiduvvot vai šaddá sadji dakkár olbmui giu dovdá sáme mánáid mánáidgárddi árgabeaivvi. Departemeanta lea evttohan ahte lahtut mat ovddastit sámi váhneamiid, galget oažžut konsultatiivva (oaivadeaddji) stáhtus ja gohččojuvvot lávdegotti čoaikkimiidda dárbbu mielde. Dan ii leat sámediggeráđdi dohkkehan. Sámediggeráđdi lea bivdán ahte sámi árras nammaduvvo ollesárvosas lahttun mánáidgárddiid nationála váhnenlávdegoddái. Ráđdi ii leat ožžon vástádusa maŋimus oktavuodaváldimii departemeanttain.

- Váikkuhit dasa ahte ásahuvvojit almmolaš sámi mánáidgárddit dahje sámi ossodagat mánáidgárddiide
- Váikkuhit dasa ahte biddjojuvvo sámi sisdoallu skuvlaastoáiggeortnegii ja kulturskuvlii
- Váikkuhit dasa ahte hospiterenortnet giellaoahpahusas nannejuvvo
- Bargá dan ala ahte nationála oahpahuspolitihkka fuolaha sámi perspektiivva
- Váikkuhangaskaomiid aktiivvalaš geavaheami bokte nannet máhtolašvuoda ja gelbbolašvuoda sámi servodagas
- Váikkuhit hutkás ja bevttolaš sámi oahpponeavvobuvttadeapmái

Sámediggeráđdi lei ovttas Máhttodepartemeanttain ásahan bargujoavkku mii galgai geahčadit oahpponeavvoráhkadeami beavttálmahttima. Bargujoavkkus ledje mielde guovttes Máhttodepartemeanttas, guovttes Oahpahusdirektoráhtas ja njealjis Sámedikkis. Bargujoavkku raporta gárvánii geassemánu 2010. Sámediggeráđdi áigu eará geavahit bargujoavkku ávžžuhusaid vuodđun sámediggedieđáhusa ráhkadeamis oahpahusa birra.

Sámediggerádis leat leamaš ovttasbargočoahkkimat čuovvovaš lágádusaiguin ja ásahusaiguin mat ráhkadit oahpponeavvuid: Bahku, Davvi Girji, Čálliid Lágádus, Solum forlag, ABC-company, SEAD, Statped-Nord ja Idut.

Ovdal čoahkkimiid sáddejit oahpponeavvobuvttadeaddjit stáhtusraporttaid oahpponeavvoproševttain. Čoahkkimis leat ságastallan iešguđet proševttaid hástalusaid birra. Leat digaštallan mot ovddasguvlui galget bargat proševttaiguin, muhtun proševttain lea gárvvistandáhton mañiduvvon, ja muhtun boares proševttat leat loahpahuuvvon.

- Sámi oahpponeavvoguovddáš, Sámi oahpponeahtta ja portála mas sáhtta ohcat oahpponeavvuid galget lagadit ja addit dieđuid sámi oahpponeavvuid birra.

Oahpponeavvoportála ráhkaduvvo Sámedikki oahpponeavvoráhkadeami strategalaš plána vuodul 2009-2012: Guovddáš mii heiveha DGT oahpahussii (ovdalaš Utdanning.no) ja Sámediggi leat jodihan Oahpponeavvoportála ovdaproševtta. Ovdaproševtta lea loahpahuuvvon, ja portála hábmenbargu álggi borgemánu 2010. Prošektii leat virgáduvvon proševttajodiheaddji, webredaktevra ja redakšuvdnabargi. Dat proševtta galgá bistit 3 jagi. Portála namma lea OVTTAS.

Proševtta ulbmil lea hábmet sámi oahpporesurssaid neahttabálvalusaid ja dat galgá fállat golbma vuodđobálvalusa:

- Neahttaportála mas sáhtta gávdnat sámi oahpponeavvuid
- Digtála oahpponeavvuid publiserenreaidu (Dopler)
- Sámi juohkinarena

Dieđut odđa oahpponeavvuid birra biddojit www.oahpponeahtta.no: dassázi go odđa oahpponeavvoportála lea gárvvis. Sámi oahpponeavvoguovddáš váldá vuostá gussiid, juohká dieđuid ja luoiká oahpponeavvuid.

- Addit dárbblaš dieđuid ja bagadusa sámi oahpahusa birra mánáidgárddiin ja vuodđooahpahusas Olu váhneamat váldet oktavuoda sámi oahpahusa birra, earenoamážit čakčat, ja sii ožžot dieđu ja ráđiid go bivdet dan.

- Váikkuhit dasa ahte rávesolbmot ožžot oahpahusa sámegeielas
- Váikkuhit dasa ahte bistevaš sámi dulkaoahppu ásahuvvo
- Váikkuhit dasa ahte refušuvdnamáksomearit muddejuvvojit nu ahte dat gokčet duohta goluid
- Váikkuhit dasa ahte Sámi allaskuvla ovddiduvvo álgoálbmotuniversitehtan
- Váikkuhit dasa ahte boarráset sámiid máhtolašvuohta dohkkehuvvo ja oainnusin boahá go bálkáhuvvojit máhttogaskusteaddjin vuodđooahpahusas
- Váikkuhit dasa ahte sámi guovlluid giliskuvllat bisuhuvvojit
- Váikkuhit dasa ahte oahpahušláhka oahpahusa várás sámegeilli ja sámegeielas ođasmahttojuvvo Ášši lea mañemusat ovddiduvvon Máhttodepartementii čoahkkimis 22.06. Sii lohpidedje čuovvolit ášši.

Váikkuhangaskaoamit

Oahpponeavvut

Dábálaš oahpponeavvut vuodđooahpahussii
Bušeahhta 8 975 000 ru.

Earenoamážit heivehuvvon oahpponeavvut
Bušeahhta 1 900 000 ru.

Čoahkkingirjji čállit: Tove Anti

10 siidu 106 siiddus

Oahpponeavvut mánáidgárddiide
Bušeahtta 1 000 000 ru.

Gelbbolašvuoda bajideapmi

Stipeanda ohppiide gain lea sámegiella joatkkaskuvlla fágasuorggis
Bušeahtta 2 400 000 ru.

Fágalaš gelbbolašvuoda bajideapmi
Bušeahtta 800 000 ru.

Stipeanda alit ohppui
Bušeahtta 1 550 000 ru.

Doarjja sámi mánáidgárddiide
Bušeahtta 9 905 000 ru. Rabas ohcanáigemearri 15.10. 10.

15.9.20 rádjái juolludan 8 512 250 ru., juhkkoujvvo čuovvovaččat:

Doarjja sámi mánáidgárddiide	7 078 000 ru
Doarjja sámi giellaoahpahussii	1 304 250 ru
Prošeaktadoarjagat	130 000 ru

Sámediggeráddi lea evalueregoahtán doarjjaortnega Doarjagat sámi mánáidgárddiide. Evalueren biddjojuvvo ovdan Sámedikki dievasčoahkkimii 48. vahkus. Dalle várrejuvvo áigi seminárii sámi mánáid mánáidgárdefálaldaga birra.

Váikkuhangaskaomit – doaibmabijut oahpponeavvoráhkadeami nannemii

Matematihka oahppogirjjiid jorgaleapmi ja heiveheapmi

Bušeahtta 4 000 000 ru.

Vuodđoskuvlla matematihkkagirjjiid jorgaleapmi lea álggahuvvon ja dainna ádjánit máŋga jagi. Lea dahkkon šiehtadus áigodahkii 01.08.10 - 31.12.12 jorgalit girjjiid 5.-7. jahkeceahkkái ja 8.-10. jahkeceahkkái davvisámegilli ja 1.-3. jahkeceahkkái julev- ja lullisámegilli.

Ovddasmanniprošeakta - resursaskuvla julevsámi guovllus

Bušeahtta 800 000 ru.

3 Giella

Sámegiella suodjaleapmi ja ovddideapmi lea deatalaš sámi kultuvrra boahhteáigái. Sámi kultuvrra áibbas guovddáš eaktu boahhteáigái lea ahte álbmogis lea vejolašvuolta geavahit iežas giella.

Váldomihttomearri

- Buktit oidnosii ja nannet sámegiella geavaheami

Oassemihhttomearit

- Bisuhit ja viidáset ovddidit dálá arenaid, ja ásahit odđa arenaid sámegiella váste
- Ealáskuhttit sámegiella dain guovlluin gos giella lea rašis dilis
- Ovddidit ja nannet sámegiella geavaheami guovlluin gos sámegiella lea beaivválaš giella

Strategiijat

- Váikkuhangaskaomiid aktiivvalaš geavaheami bokte ovdánahttit sámegiella geavaheami, ja carenoamážit deattuhit lullisámegiella

- Háhkát daid buoremus rámmaeavttuid sámegiela vástte gulahallama bokte báikkálaš, regionála ja guovddáš eiseválddiiguin ja eará guoskevaš aktevrriiguin

Hálddahušlaš bargojoavku lea ráhkadan ođđa njuolggadusevttohusa guovttegielalašvuodaruđaid juohkimii. Bargojoavkkus lei čoahkkin Sámedikki giellastivrrain 09.9.10 gos ovdanbukte eavttuid, ja giellastivra buvttii cealkámušaid evttohusaide.

Sámedikki giellastivra čađahii oahppomátkki sámegielat birrasiidda Anáris ja Čaveťjávrris 07. - 08.09.10. Anáris finai giellastivra suoma sámedikki čállingottis ja sámi mánáidgárddis. Čaveťjávrris finai giellastivra skuvllas ja nuortasámi giella- ja kulturviesus.

Mátkki ulbmil lei oahpásnuvvat mot suoma bealde barget sámegiela ovddidemiin. Giellastivra beasai oaidnit ahte doppe leat olu doaimmat jođus nannen dihte anársámegiela ja nuortasámegiela dili.

Sámediggeráđđi oassálasttii 09.09.10 Sámi parlamentáralaš ráđi (SPR) stivračoahkkimii. Sámediggeráđđi lea SPR bokte álggahan oktasaš davviriikkalaš giellaovttasbarggu man ulbmil lea ásaht davviriikkalaš sámi giellaguovddáža. Suoma bealde Sámediggi válddii SPR 09.09.10 stivračoahkkimis ovddasvástádusa čađahit ovdaprošeavtta mii galgá leat vuodđun ásaheapmái. Ovdaprošeakta čađahuvvo interreg-prošeaktan, man Sámediggi lea leamaš mielde nationála ruhtadeaddjin.

- Nannet ja ovddidit sámegiela sámi tearbmabarggu bokte
- Nannet, suodjalit ja buktit oidnosii sámegiela sámi báikenammabarggu bokte

Sámediggeráđđi, nammakonsuleantta bokte, lea dán áigodagas:

- rávven sámi báikenamaid geavaheami birra, earret eará Omasvuona suohkani.
- lágidan guovddáš báikenammaregisttar (Sentralt Stedsnavnregister) kurssa sámi giellaguovddážiidda ja eará giellabarguide geat barget báikenammaprošeavttaiguin. Ulbmil lea oázžut eanet sámi báikenamaid almmolaš kárttaide.
- oassálastán vuosttaš eamiálbmotbáikenamaid riikkaidgaskasaš konferánsii ICIPN, maid sámi allaskuvla lágidii čakčamánu. Dán konferánsii oassálasttii maiddái sámediggeráđđi.

Sámediggeráđđi lea dán áigodagas:

- gulahallan lullisámi tearbmaovddideddjiiguin ja fievrridan lullisámi tearbmalisttuid SGL:i.
- ovttasbargan ja virgádan olbmo ráhkadit tearbmalisttu "Arctic climate impact assessment" jorgaleami vuodul, mii lea dálkkádat- ja birasnuoskkideami čielggadus.
- álggahan barggu oázžut sadjái buoriduvvon neahttabálvalusa (risten2), mii galgá šaddat sátn- ja tearbmaohcanreaidu sámi álbmoga várás. Dál leat gárvviteame prošeaktaplána dán bargui.
- virgádan julev- ja lullisámi jorgaleddjiid jorgalit departemeantanamaid julev- ja lullisámegillii, dat gárvvistuvvo fargga ja sáddejuvvo Sámedikki giellastivrii dohkkeheapmái.

- Čálmustahttit sámegielaid áitojuvnon dili ja ovttasráđiid Ráđdehusain čađahit sámegiela doaibmajuid mat leat Ráđdehusa doaibmaplánas

Sámediggeráđđi lea čoahkkimiin Ođasmahttin-, hálddahuš- ja girkodepartemeanttain ja eará guoskevaš departemeanttaiguin geahčadan 2009 ja 2010 čađahuvvon doaimmaid stáhtusa Sámegielaid doaibmaplánas, ja evttohan ođđa doaimmaid 2011:i. Dát galget fátmastuvvot ráđdehusa dokumentii "2009/2010 stáhtus ja ođđa doaimmat 2011" mii plána mielde galgá ovddiduvvot skábmamánu 2010.

- Bargat dan nala ahte ásaht nationála sámi giellaorgána nannet sámi giellabarggu

- Bargat sámegeiela hálddašanguovllu viiddidemiin
- Veahkkin ásahahttit eanet almmolaš giella- ja kulturguovddážiid
- Bargat dan ala ahte ásahuvvo johtti bálvalus mii galgá fállat sámegeilat boarrásiidda lohkan- ja čállinveahki

Váikkuhangaskaoamit – giella, njuolgga doarjagat

Guovttegielalašvuoda doarjagat, gielddat/suohkanat

Bušeahhta 40 671 000 ru.

Guovttegielalašvuoda doarjagat, fylkkagielddat/-suohkanat

Bušeahhta 5 100 000 ru.

Sámi giellaguovddážit

Bušeahhta 5 500 000 ru.

Váikkuhangaskaoamit – giella, ohcanvuđot doarjagat

Giellaprošeavttat sámegeiela hálddašanguovllus

Bušeahhta 2 450 000 ru. Juolludan 3 848 000 ru. Bohte sisa 24 ohcama oktiibuot 7 690 728 ru ovddas, 19 prošeavtta ožžo doarjaga. 105 500 ru leat gessojuvvon ruovttoluotta ovdalaš prošeavttain.

Bušeahhta rájiidbadjelgeavaheami sivva lea ahte dát váikkuhangaskaoapmeortnet lei vuoruhuvvon suorgi, ja dat lea gokčojuvvon sámegeiela hálddašanguovllu giellaprošeavttaid geavatkeahces ja ruovttoluotta gessojuvvon doarjjalohpádusain.

Giellaprošeavttat olggobealde sámegeiela hálddašanguovllu

Bušeahhta 4 160 000 ru. Juolludan 2 850 500

Bohte sisa 29 ohcama oktiibuot 6 000 016 ru ovddas, 22 prošeavtta ožžo doarjaga.

4 Kultuvra

Máŋggabealláš kultureallin nanne sámi gullevašvuoda ja identitehta, ja váikkuha ealli báikegottiide gos olbmot háliidit ássat.

Váldomihttomearri

- Ealli ja máŋggabealat sámi dáidda- ja kultureallin

Oassemihttomearri

- Nanu ja aktiivvaláš sámi deaivvadanbáikkid, kulturásahusat ja museat
- Sámi dáiddalaš ja kultuvrralaš ovdanbuktimiid girjáiuvuohta mat gaskkustuvvojit sámi ja dáčča servodagas
- Máŋggabealat valáštallandoaimmat sámi álbmogii
- Viiddes kulturdoaimmafálaldat sámi mánáide ja nuoraide
- Buorre bibliotekafálaldat sámi geavaheddjiide
- Báikkálaš servodagat árvvusatnet sámi kultuvrra

Strategiijat

- Váikkuhit sámi dáidda- ja kultureallima bisuheami ja viidáset ovddideami aktiivvaláš váikkuhangaskaomiid geavaheami bokte

Sámediggeráđdi deaivvadii Sámi dáiddaguovddážiin (SDG) ja Kárášjoga gieldda sátnjojdiheddjiin 03.09.10. SDG bivddii eanet doaibmaruđaid ođđa lokálaide fárrema geažil Kárášjoga guovddážis.

Čoahkkingirji čállit: Tove Anti

13 siidu 106 siiddus

Sámediggeráđđi lea mielas lasihit doaimmadoarjaga SDG:i fárrema oktavuodas. Fárren lean plánejuvvon geassemánu 2011.

- Nannet ja ovddidit ovttasbarggu aktevrraiguin mat barget sámi kulturovddidemiin

Sámediggi lea searvan vuodđudusa Lásságámmi jahkečoahkkimii 21.06.10. Torbjørg Leirbakken välljejuvvui ođđa stivralahtun Sámedikki ovddas. Várrelahtun joatká Bjørn Inge Mo.

Sámediggeráđis lei čoahkkin Sijte Jarnegiin 15.09.10. Čoahkkimis evttohi stivra ođđa njuolggadusaid vuodđudussii. Ođđa njuolggadusat čalmustahttet buorebut gaskavuoda gaskal vuodđudusa ja almmolašvuoda rolla juolludeaddji eiseváldin. Sihke Sámediggái ja Nordlándda fylkkasuohkanii lea várrejuvvon stivrasadji ođđa njuolggadusain.

Sámi dáiddaráđđi doalai jahkečoahkkima Roavvenjárggas 25.06.10. Sámi dáiddaráđis lea oktasaš hálddahaslaš čállingoddi viđa dáiddárganisašuvnnain. Buot dát organisašuvnnat ledje mielde jahkečoahkkimis. Sámedikkis lei ovddastus hálddahusa dásis.

Sámediggi searvvai vuodđudusa Kystens landstevne 2010 rahpamii maid Rivttága riddosearvi lágidii 15.07.10 ja doalai sáhkavuoru.

Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lánvegoddi deaivvadii álgoálbmotnuoraiguin ja Bolivia ja Nicaragua nuorra afromañisbohttiiguin Guovdageainnus 25.08.10 ovtta SAIH nammasaš foandain (studeantaid ja akademihkkáriid riikkaidgaskasaš veahkkefoanda. Čoahkkima ulbmilin lei dieđuid lonuhallan.

Sámediggeráđis lei čoahkkin dáiddaskuvlla vuodđudusain Kárašjogas 06.09.10. Čoahkkimis muiteledje dáiddaskuvlla ovddasteaddjit dáiddaoahpu ásahanproseassa birra Kárašjohkii, ja ekonomalaš hástalusaid birra dan oktavuodas. Dáiddaskuvla dohkkehuvvui priváhtaskuvlan 01.06.10, ja nu lea ge skuvla dáhkiduvvon stáhtadoarjaga go skuvla álggahuvvo. Áigumuš lea álggahit oahpu 2011 čavčča. Dassáziigo skuvla álggahuvvo, de lea hástalus ruhtadeapmi plánenmuttus, ja márkánastin- ja ohppiid očcodeami barggus. Kárašjoga gieldda lea mielde divvumin skuvlalanjaid. Sámediggeráđđi áigu čuovvot dán barggu gulahallama bokte regionála ja guovddáš eiseválddiiguin.

Sámediggeráđđi searvvai Riksscenen almmolaš rahpamii 09.09.10 Oslos, ja doalai doppe sáhkavuoru. Riksscenen ulbmil lea doaimmat lánvegoddi sihke árbevirolaš ja geahččaladdan dáža ja sámi álbmotmusihkkii ja álbmotdánsumii, ja álbmotmusihkkii ja álbmotdánsumii mii lea vuolgan olgoriikkas. Juoigiid searvi lea okta dain njealji doaimmaheaddjiorganisašuvnnas mii lei mielde ásaheamen Riksscenen vuodđudussan 2007 njukčamánu.

Lánvegoddečoahkkimiid oktavuodas Sámedikkis doalai Sámediggeráđđi rabas miniseminára 14.09.10 sámi girkoallima ja árbevirolaš vuoiŋŋalaš árvvuid birra Sámis. Golbma álgosáhkavuoru ovddastedje sierralágan perspektiivva sámi girko- ja oskueallima beliin, ja vuoiŋŋalaš árvvuid birra Sámis.

- Nannet dialoga sámi valástallanservviiguin ja organisašuvnnaiguin ovddidan dihte movttiindandoaimmaid sámi valástallantaleanttaider
- Bisuhit ja ovddidit dialoga guovddáš, regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin nannen dihte sámi kulturovdáneami rámmaeavttuid

UNESCO ávnnaskehtes kulturárbbi konvenšuvnna čielggadusa gárvvisteapmi lea mañiduvvon čakčamánu 1. beaivvis 2010 juovlamánu 1. beaivái 2010. Sámediggi galgá buktit oainnuidis evttohussii kapihttali sámi kultuvrra mañimuštá 22.09.10.

Sámediggi lea doallan jahkebeallasaš oktavuohačoahkkima Kulturdepartemeanttain 23.06.10. Čoahkkima fáddán ledje earret eará jagi 2011 bušeahtta, speallanruđat, sámi mediafálaldat, sámi filmmat ja ABM-ovddideami ja huksenáššiid ođđasisorganiseren. ABM-ovddideapmi galgá šaddat Norgga kulturráđi vuollásažžan. Sámediggeráđđi lea bivdán čoahkkima Norgga kulturráđiin vai beassá gullat mo sámi beroštusat galget fuolahuvvot dán ođđasisorganiseremis.

Sámediggi lea doallan čoahkkima Kulturdepartemeanttain 23.06.10 davviguovlluid kulturovttasbarggu doaibmaplána birra. Sámediggi ja Kulturdepartemeanta bisuhit gulahallama doaibmaplána čuovvoleamis.

Mii guoská Infonuorra dillái, de lea Sámediggi váldán ovdan Ođasmahttin-, hálldahus- ja kulturdepartemeanttain sámi nuoraid neahttabáikedárbbu. Sámi nuorain lea, seammaláhkai go dáža nuorain ge, vuoigatvuoha oažžut almmolaš diehtujoahkkanála. Dát lea nátionála ovddasvástádus mii fertte ruhtaduvvot stáhtarudaiguin. Mánáid-, nuoraid- ja bearašdirektoráhta doaimmaha dál neahttabáikki, ung.no, mas leat almmolaš ja kvalitehta dáfus sihkkarastojuvvon dieđut nuoraide. Sámediggi háliida heivehuvvon sullasaš fálaldaga sámi nuoraide, buot golmma sámi gillii.

- Váikkuhit sámi mediafálaldaga nannema
- Sámedikki ja fylkkagielddaid gaskasaš ovttasbargošiehtadusaid bokte vel eanet geatnegahttit ovttas ovddidit sámi dáidda- ja kultureallima
- Dáiddáršiehtadusa bokte lámhit dili sámi dáidaga dahkamii ja gaskkusteapmái
- Veahkin ásaht sámi dáiddamusea
- Bargat dan badjelii ahte duohtandahkat ođđa teáhtervistti Beaivváš Sámi Teáhterii

Kulturdepartemeanta lea 01.07.10 sirdán iežas Beaivváš Sámi Našunálateáhtera eaiggátoasi (ossosiid) 40 000 ru ovddas Sámediggái, Kulturdepartemeantta proposišuvnna 1 S (2009-2010) vuodul, masa maiddá Stuurradiggi lea guorrasan.

- Bargat vuoruhuvvon sámi kulturviesuid stuoridemiin
- Váikkuhit ahte sámi museat ožžot buriid rámmaeavttuid doaibmamii ja fágalaš ovddideapmái

Sámediggi lea ovttas Finnmárkku fylkkamánniin čađahišgohtán dárboiskadeami buot museaid ektui Finnmárkkus. Sorjjakeahces konsuleanta lea ožžon barggu, ja lea dahkan jearahallamiid buot museaiguin. Dán barggu oktavuodas lea maiddá čađahuvvon seminára. Raporta mas lea geahčastat stahtusa, dárbbu ja hástalusaid ektui galgá ovddiduvvot čakčamánuš loahpageahčen.

Sámediggeráđđi searvvai Sámi museasearvvi seminárii sáhkavuorui “Boahtteáiggi sámi musea” Troanddimis 10.09.10. Sámediggi háliida čađahahttit dárboiskadeami buot musain main lea iežas hálldaheapmi, ja dan maŋŋá ráhkadit strategalaš plána sámi museaovddideapmái mas guovddážiis lea fágalaš ovddideapmi. Sámedikki 2004 sámi museadoaimma dieđáhusas guorahallojuvvo eanaš museaodastus, ja dál lea áigi ovddidišgohtit sámi museaid gievrras gealbofitnodahkan ja deatalaš servvodatásahussan sámi servodagas.

- Veahkin sihkkarastit riikkaidgaskasaš sámi filbmaguovddáža doaimma

Kulturdepartemeantta stáhtačáli Roger Solheim galledii Riikkaidgaskasaš Sámi filbmaguovddáža (RSF) 15.06.10. Sámediggeráđđi lei mielde čoahkkimis. RSF dieđihii doaimmas birra ja ovddidii plánaid viidáseappot ovddideapmái. Hástalusas lea oažžut bissovaš doaibmadoarjaga, maiddá riikarájaid rastá, go RSF ii sáhte lohkkuojuvvot regionála filbmaguovddážin. RSF geahččala oažžut doaimmaid/doaibmat sámi filmmaid ektui Norggas, Ruotas ja Suomas. Solheim dieđihii ahte 2 miljon ruvdnosaš doarjaga sáhtá lohkat bissovaš doarjjan, ja dan sáhtá geavahit maiddá doibmii, ii dušše doaimmaide.

Sámi parlamentáralaš ráđđi (SPR) lea mearridan lágídit stivraseminára sámi filmma birra, das maiddái ásahtit riikkaidgaskasaš filbmaguovddáža. Seminára galgá lágíduvvot boahtte stivračoahkkimis Enodagas 05.11.10.

- Viidásit bargat čoahkkananbáikkiid ja kulturásahusaid realiseremiin sámi guovlluin

Váikkuhangaskaoamit – kultuvra – njuolga doarjagat

Sámit kulturviesut

Bušeahhta 9 238 000 ru.

Sámi festiválat

Bušeahhta 2 951 000 ru.

Sámi valáštallan

Bušeahhta 2 416 000 ru.

Sámi teáhter

Bušeahhta 17 197 000 ru.

Sámi publikašuvnnat

Bušeahhta 3 036 000 ru.

Girjebusset

Bušeahhta 6 374 000 ru.

Museat

Bušeahhta 21 279 000 ru.

Váikkuhangaskaoamit – kultuvra – ohcanvuđot doarjagat

Girjjálašvuohta

Bušeahhta 2 586 000 ru. Geavahuvvon: 2 482 000 ru.

Oktiibuot ledje boahtán 14 ohcama 2 548 896 ru ovddas ja buot proševttaide addojuvvui doarjja smávva divodemiiguin.

Musihkkaalmmuheamit

Bušeahhta 1 900 000 ru. Geavahuvvon 1 900 000 ru.

Oktiibuot ledje boahtán 26 ohcama 4 830 560 ru ovddas main 12 proševtta ožžo doarjaga.

Kulturdoaimbajut mánáid ja nuoraid várás

Bušeahhta 1 900 000 ru. Geavahuvvon 1 928 500 ru.

Eará kulturdoaimbajut

Bušeahhta 2 693 000 ru. Geavahuvvon 3 631 400 ru.

Sámegielaht govvasárggusráiddut

Bušeahhta 460 000 ru. Geavahuvvon 300 000 ru.

Sámi girjelágádusat

Bušeahhta 2 750 000 ru.

Investerendoarjja sámi girjebussiide

Bušeahhta 2 000 000 ru. Geavahuvvon 2 000 000 ru.

Čoahkkingirjji čállit: Tove Anti

16 siidu 106 siiddus

Oktiibuot ledje bohtán 3 ohcama Troanddimis, Guovdageainnus ja Romssas. Troanddimii ja Guovdageidnui juolluduvvui investerendoarjja Sámedikki 2010 bušeahta ektui 1 760 000 ru ja 240 000 ru.

Sámi deaivvadanbáikkít

Bušeahta 950 000 ru.

Sámi dáiddáršiehtadus

Bušeahta 5 515 000 ru.

5 Ealáhusat

Nana ja ealli servodagat juohkelágan ealáhusaiguin lea guovddáš eaktun bisuhit ássamiid sámi guovlluin.

Váldomihttomearri:

- Nana ja mánggabealat ealáhuseallin mas lea beroštupmi sámi kultuvrii, lundui ja birrasii sámi guovlluin

Oassemihttomearri:

- Bisuhit mánggabealat ealáhuseallima bargodilálašvuoda
- Ođđa bargosajit mánggabealat ealáhuseallimis

Strategiijat:

- Váikkuhangaskaomiid aktiivvalaš geavaheami bokte bisuhit ja ovdánahttit mánggabealat ealáhuseallima doarjjaruđaid buriin juogademiin sohkabeliid gaskka
- Váikkuhangaskaomiid aktiivvalaš geavaheami bokte addit nuorra ásaheddiide vejolašvuoda álggahit iežaset doaimma
- Váikkuhangaskaomiid aktiivvalaš geavaheami bokte addit nissonolbmuide vejolašvuoda álggahit iežaset fitnodaga
- Gulahallama bokte guovddáš, regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin, ja eará oasálaččaiguin sihkkarastit buriid rámmaeavttuid sámi ealáhusovddideapmái

Sámediggerádis lea leamaš sáhkavuorru Eanandoallo- ja biepmodepartemeanttas smávva mátkefitnodagaid birra. Dat dáhpáhuvai eanandoalodiedáhusa barggu oktavuodas ođđa biepmo- ja eanandoalopolitihkabirra 03.06.10. Sáhkavuorus deattuhuvvui man deatalaš dat lea ahte lea ceavzilis mátkealáhus mii fuolaha luonddu, báikkálaš kultuvrra ja birrasa.

Sámediggerádi árvvoštallama mielde lea deatalaš searvat regionála ovddidanprográmmaid searvevuhtii (ROS). ROS-searvevuhta Finnmárkkus lea ođđasis organiserejuvvon miessemánus 2010, nu ahte das dál lea bajimuš strategalaš stivrenjoavku, ja eanet bargajoavkkut juogaduvvon sierra ánggirusšansurggiide ROS-prográmmas. Sámedikkis searvá ossodatdirektevra strategalaš stivrenjovkui.

Sámediggeráddi lei mielde Smávvadikkis 30. – 31.08.10. Smávvadiggi lea ealáhuskonferánssa gos unna fitnodagaid smávit áššit váldojuvvojit ovdan. Dán jagi konferánssa dollojuvvui Álttás. Rahpansáhkavuorus guorahalai Sámediggeráddi sámi servodaga sierra dovdomearkkaid ja makkár hástalusat leat sámi guovlluid ealáhusovddidanbarggus.

Sámediggeráddi lei 07. – 08.09.10 Finnmárkkukonferánssas Álttás. Dán jagáš Finnmárkkukonferánssa fáddán lei “Finnmárku ahtanuššamin” ja dan oktavuodas doalai Sámediggeráddi sáhkavuoru Sámedikki rolla birra árvoháhkama láhččin Finnmárkkus. Sámediggerádi sáhkavuorus bođii ovdan earret eará ahte Sámedikkis ovttas eará láhččiiguin leat oktasaš doaimmat go guoská árvoháhkami ja

ealáhusovddideapmái Finnmárkkus. Sámi guovlluin leat sierra hástalusat ja lea deatalaš oaidnit ávkki ođđa bargosajiin ja dan seammás suodjalit árbevirolaš sámi ealáhusaid ja beroštusaid.

- Suodjalit ja ovddidit mariidnaealáhusaid ávnnaslaš vuodđun ássamii ja barggolašvuhtii sámi guovlluin

Sámediggi lea leamaš ja lea čavga ángiruššan gonagasreabbáhálddašemiin. Sámedikki vuodđooaidnu lea ahte sis geat gillájit dainna go ožžot reappáid oalgesálaš in eará guolásteamis, galgá leat vuosttaš vuoigatvuohta ávkkástallat gonagasreappáiguin. Porsáנגguvuotna lea dál laktojuvvon bivdoearre-regulerejuvvon guvlui ja davimus rádji regulerejuvvon guovllus lea sirdojuvvon fávlelii, nugo Sámediggi evttohii. Šállošahtti lea go Sámediggi ii ožžon čađa bivdoearregáibádusas 1185 tonna varris reappáid ektui. Departemeanta mearridii varris reappáid bivdoearrin 900 tonna ja 50 tonna njiŋŋelas reappáide. Njiŋŋelas reappáid bivdoearri dávista ollásit Sámedikki evttohussii. Oktasaččat go geahččá, de addet dán jagi bivdoearit buori vuoddu stuorát doaimmaide guovllus.

Go guoská Sámedikki sávaldahkii bidjat čavgadet ránggáštusa rihkkumiidda, de lea dát oalle guhkás čađahuvvon danne go dán jagi regulereamiid bokte biddjojuvvojit dakkár njuolggadusat maid vuodul lea álkit bearráigeahččat go maid ovdal lei.

Birasgáhttentdepartemeanttain leat dollojuvvon konsultašuvdnačoahkkimat politihkalaš dásis 11.05.09 ja 27.05.09 mearraluossabivddu regulereama ektui. Vuolggasajistis lei guhkes gaska Sámedikki posišuvnna ja Luondduhálddašan direktoráhtá regulereamevttohusa gaska. Sámediggeráđđi deattuhii ahte regulereameproseassas lea leamaš váilevaš legítimatehta, go sámi kultuvrra vuhtii váldin ii deattuhuvvon ja go evttohusaid diehtovuodus ii leat olus erohus. Sámediggi háliida váldoášsis ahte jagi 2007 regulereama biddjojuvvojit fas, dahje ahte 2009-regulereameiguin jotkojuvvo gaskaboddosaš čoavddusin dan botta go vuordit vuđoleappot ja eanet searvvaheaddji proseassa 2011-regulereamein. Konsultašuvnnain sohppojuvvui ahte regulereama leat gaskaboddosaččat jahkái 2010, ahte 2009-regulereamein ii rievdaduvvon guollebivddu álggahanáigemearri Davvi-Romssas, Oarje Finnmárkkus, Deanuvuonas, Porsáנגguvuonas ja siskkit Várjjatvuonas, muhto bivdoáiggi guhkkodat gáržžiduvvui veahás suoidne/borgemánus.

Sohppojuvvui ahte regulereameváldi guollebivdui mearas ja jogain 2011 rájes galgá biddjojuvvot seamma váldedássái ja ahte Birasgáhttentdepartemeanta ja Sámediggi galgaba geahččalit soahpat galgá go dat biddjojuvvot Birasgáhttentdepartementii vai Luondduhálddašan direktoráhtii. Dasto sohppojuvvui ahte galgá ráhkaduvvot šiehtadus Birasgáhttentdepartemeantta ja Sámedikki gaska boahpteáiggi regulereameid ovttasbarggu birra man vuolggasadjin lea álbmotriekti. Soahpamuš ii šaddan guolástusa álgínbeaivvi ja guolástusaiggi guhkkodaga ektui bivdoregiovdnii “Finnmárku riddu”.

Ovttasbargošiehtadus regulereameproseassas Birasgáhttentdepartemeantta ja Sámedikki gaska regulereameid mearrideapmái 2011 rájes ásahuvvo ja čuovvoluvvo čakčat 2010.

Konsultašuvnnat Birasgáhttentdepartemeanttain riektivuđot báikkalaš hálddašeami álggaheapmái Deanus leat álggahuvvon. Vuosttaš čoahkkin dollojuvvui 03.09.10 hálldahuslaš dásis. Gažaldat váiddaortnegiid ektui lea mearrideaddji prinsihpalaš gažaldat ahte galgá go ásahuvvot priváhta rievttálaš vai almmolaš riekteorgána. Sámediggeráđđi čuovvola finnmárkkulága § 28 ja Sámedikki dievasčoahkkinmearrádusa maid vuodul čielgasit lea sáhka dáláš priváhtarievttálaš vuoigatvuođaid organiseremis, ja ahte almmolaš birasgáhtteneiseválddit eai danne sáhte stivret váiddameannudeami. Dárbu lea ain čađahit konsultašuvnnaid gávdnan dihte čovdosiid maiguin gozihuvvo dát prinsihpalaš bealli dohkálaš vugiin. Plána mielde galgá ortnet gustogoahit boahpte jagi rájes.

- Veahkehit bisuhit eanadoalu deatalaš kulturguoddin ja barggaheaddjin sámi guovlluin

Sámediggeráđđi lei mielde cirkumpolára eanadoallokonferánssas, mii dollojuvvui Álttás 06. – 08.09.10. Sáhkavuorustis deattuhii sámediggeráđđi man deatalaš ovttasbargu lea riikarájaid rastá. Erenoamážit Čoahkkingirji čállit: Tove Anti

duhkama oktavuodas ja vásihusaid lonuhallama oktavuodas guolluid gaskka gos leat ovttalágan dálkkádatlaš dilit beroškeahhtá riikarájain

Bargu stuorradiggedieđáhusain ođđa eanadoallo- ja biebmopolitiikka birra ovdána ruvttu mielde ja Sámediggi searvá bargojovkui lassiealáhusaid hárrái.

- Veahkehit ovddidit ealáhuslaš duoji mas lea gánnáhahttivuohta ja mii vuovdá iešráhkaduvvon gálvvuid

Šiehtadusbealit Sámiid duodji, Duojáríid ealáhussearvi ja Sámediggi sohpe 27.08.10 ođđa duodješiehtadusa. Sámediggeráđdi deattuhii ovddidandoaimmaid vuoruheami seammás go ráđdi attii čielga signálaide ahte iešbuvttaduvvon duodji galgá vuoruhuvvot 2011:s. Duodješiehtadus meannuduvvo sierra áššin dán dievasčoahkkimis.

Asplan Viak lea 01.06.10 ráhkadan raportta duoji ekonomalaš ovdáneamis. Dát čájeha ahte iešbuvttaduvvon duoji vuovdindienas lea lassánan 132 870 ru rájes 2006:s 186 841 ruvdui 2008:s. Doaibmaboađus lea gorkjon 78 287 ruvnnus 118 398 ruvdui seamma áigodagas. Raporta lea ráhkaduvvon ohcciid vuodul geat ožžot doaibmadoarjaga. Raporttas boahá ovdan ahte dušše 33 vástadusa 44 vástadusain sáhtii geavahit analysas. Oktibuot 57 duojára ohce doaibmadoarjaga 2008:s.

Proseassain Duodjeinstituhtain lea jotkojuvvon dán áigodagas. Duodjeinstituhta vealgi sihkkojuvvui muhtun muddui nu ahte SIVA sihkui dan dainna eavttuin ahte SIVA oáččui váldit badjelasas Savio-dáidaga mii sealluhuvvui Duodjeinstituhtas. Lotteriija- ja vuodđudusbearráigeahčču konkluderii ahte Duodjeinstituhta ii leat ealáhusvuodđudus, muhto buot vuodđudusain galgá leat dohkálaš vuodđu/ieškapiála dan doaimma ektui maid lágídit. Dan maŋŋá lea Johan Mikkel Sara biddjojuvvon Duodjeinstituhta stivríi Sámedikki ovddas. Čoahkkimis 16.09.10 čilgii Duodjeinstituhta movt Duojáríid ealáhussearvi galgá searvvahuvvot Duodjeinstituhta doibmii.

- Veahkehit bisuhit ekologalaš, ekonomalaš ja kultuvrralaš ceavzilis boazodoalu ja meahcásteami

Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta lea nammadan ođđa stivrira boazodoalu árvoháhkkanprográmmii áigodahkii 2010 – 2012. Sámedikkis lea evttohanvuoigatvuohta stivrras. Ráđdi ii leat duhtavaš dainna ortnegiin ja bivdá árvalusain boazodoallošiehtadussii ahte Sámediggi ferte oazžut nammadanválddi stivríi.

Sámediggeráđdi lea duhtavaš ođđa stivračoahkádusain. Ođđa stivrras leat čuovvovaččat:

- Nils Henrik Sara, jodiheaddji (NBR evttohus)
- Elin Fjellheim, (NBR evttohus)
- Mariann Wollman Magga, (Sámedikki evttohus)
- Anne Britt Ruderaas, (Eanadoallo- ja biebmodepartemeantta nammadeapmi)
- Morten Floor, (Eanadoallo- ja biebmodepartemeantta nammadeapmi)

Sámedikkis leat leamaš gulahallamat ja konsultašuvnnat Ođasmahttin-, hálddahuš- ja girko-departemeanttain (OHD) boazodoalu riikkaidgaskasaš fága- ja gaskkustanguovddáža, mii ovdal lei ICR, njuolggadusaid rievdadeamis. Sámediggi bivddii konsultašuvnnain stivranammadanválddi. OHD ii váldán vuhtii Sámedikki gáibádusa dás. Sámedikkis ii leat nammadan- iige evttohanvuoigatvuohta riikkaidgaskasaš fága- ja gaskkustanguovddáža stivrras. Ođđa njuolggadusat mearriduvvojedje 01.07.10.

Meahcástansemináras njukčamánuš almmuhii Sámediggeráđdi ahte galgá lágíduvvot oahppomátki Davvi-Supmii oahppan dihte movt sáivaguollebivdu lea organiserejuvvon ja movt infrastruktuva lea huksejuvvon. Mátki áigumuššan lea galledit guollevuostáiváldinrusttega ja guollenállasuhttin rusttega

Anáris, ja oázžut čilgehusa sáivaguollebivddu stahtusa birra Davvi-Suomas ja lotnolasealáhusbargiid galledeapmi geain sáivaguollebivdu lea mielde. Mátki lágiduvvo 20. – 22.09.10.

- Veahkkín ásahit buriid ortnegiid buolvamolsumiidda vuodđoealáhusain
- Láhčit gelbbolašvuodaovddideami ja innovašuvnna ovttasbarggu bokte gelbbolašvuoda- ja máhtolašvuodabirrasiguin
- Bargat dan nala ahte Sámedikkis lea dehálaš rolla ealáhusšiehtadallamiin

Sámediggeráđđi searvvai čoahkkimii 24.08.10 Finnmárkku boandaidsearvvi luohttámušolbmiguin. Čoahkkimis čilgii sámediggeráđđi makkár gáibádusat Sámedikkis leat konsultašuvnnaid hárrái eanadoallošiehtadallamiin. Sámediggeráđi bealis deattuhuvvui ahte lassin eanadoallošiehtadallamiidda lea ollu ekonomalaš doaibmajut eanadoalus maid ektui livččii dárbu konsultašuvnnaide.

- Čuovvovit Riddoguolástuslávdegotti árvalusa, earret eará gulahallamiin riddo- ja vuotnaálbmogiin

Hálddahaslaš konsultašuvdnačoahkkimat leat čađahuvvon riddoguolástusvuoigatvuodaid birra 11.05.10, 28.05.10, 10.06.10 ja 13.09.10. Konsultašuvnain leat oasálaččat välljen ahte ii okto konstateret soahpameahttuvuoda movt álbmotriekti ja historjáš geavahanrievtti viidodat galggašii árvoštallojuvvot, muhto áigot geahčadit čovdosiid maid livččii vejolaš soahpat beroškeahtá das ahte eai leat ovttamielálaččat riektivuodu dulkomis. Danne lea konsultašuvdnaproseassas positiivvaláš lihkadus rievtti dohkkeheami ja resurssaid sihkkarastima, vuoigatvuodaid kártema, hálddašeapmái searvama ja konkrehta doaibmajuid ektui go bajimuš prinsihpat čadnojuvvojit láchkii. Sámediggeráđi mielas lea deatalaš oktilaččat gulahallat opposišuvdnajodiheddjiin proseassa ovdáneami birra. Evttohusat maŋŋá ollásit čađahuvvon konsultašuvnnaid ovddiduvvojit Sámedikki dievasčoahkkimii meannudeapmái.

- Bargat dan nala ahte guollebiebmanealáhus doaibmá ekologalaš prinsihpaid mielde ja ahte soames vuonat gáhtejuvvojit guollebiebmanrusttegiid vuostá
- Váikkuhit boazodoallolága geahčadeami ja ođasmahttima, erenoamážit dan mii guoská oktavuhtii eará sámi beroštumiide
- Bargat dan nala ahte boazodoallu oázžu seamma eavttuid mat gusket vuoládusaide ja divadiidda investeremiin ja doaibmareaidduin go eará ealáhusat maiguin sáhtta buohtastahttit
- Bargat dan nala ahte doaba árktalaš eanandoallu válđojuvvo atnui hálddašeamis
- Guorahallat riektesuodjalusa duojis ja láchkamearrideaddji eiseválddiide evttohit láchkasuodjalusa duodjái
- Bargat dan nala ahte lága bokte šaddá riekti ávkkástallat meahcis
- Veahkkín sihkkarastit riektesuodjalusa sámi meahcásteami várás
- Veahkehit dan ahte siidda miellahtuide sihkkarastojuvvojit vuoigatvuodát ávkkástallat luondduresssaiguin iežaset árbevirolaš geavahanguovlluin

Váikkuhangaskaoamit – ealáhusat – njuolga doarjagat

Duodjeásahusat

Bušeahhta 3 009 000 ru.

Váikkuhangaskaoamit – ealáhusat – ohcanvuđot doarjagat

Ealáhusovddideapmi

Juohkelágan ealáhusat

Bušeahhta 7 947 000 ru.

Dán rádjai dán jagi lea 39 áššis juolluduvvon doarjja 4 298 000 ru maŋggalágan ealáhusaide. Oktiibuot leat 66 ášši meannuduvvon 16.09.10 rádjai.

Čoahkkingirjji čállit: Tove Anti

20 siidu 106 siiddus

Maŋŋá ohcanáigemeari 01.09.10 bohte 29 ohcama maid ohcansubmi lei 5 446 930 ru.

Mariidnaealáhusat

Bušeahhta 4 165 000 ru.

Dán rádjai dán jagi lea juolluduvvon doarjja 4 093 000 ru ovddas Mariidnaealáhusaide, juhkkovuvvon 26 ášši gaskka. Oktiihuot leat 46 ášši meannuduvvon 16.09.10 rádjai.

Maŋŋá ohcanáigemeari 01.09.10 bohte 7 ohcama maid ohcansubmi lei 1 910 000 ru.

Eanadoallu

Bušeahhta 4 799 000 ru.

Dán rádjai dán jagi lea juolluduvvon doarjja 3 636 000 eanadollui, juhkkovuvvon 13 ášši gaskka. Oktiihuot leat 44 ášši meannuduvvon 16.09.10 rádjai.

Maŋŋá ohcanáigemeari 01.09.10 bohte 13 ohcama maid ohcansubmi lei 3 201 690 ru.

Lotnolasealáhusaid árvohákanprográmma (almmá duoji fitnooahppiortnega haga)

Bušeahhta 4 000 000 ru.

Dán rádjai dán jagi lea juolluduvvon doarjja 3 953 000 ru Árvohákanprográmmas, juhkkovuvvon 28 ášši gaskka. Oktiihuot leat 35 ášši meannuduvvon 16.09.10 rádjai.

Maŋŋá ohcanáigemearri 01.09.10 bohte 12 ohcama main ohcansubmi lei 2 250 927 ru.

Lotnolasealáhusaid árvohákanprográmma

Bušeahhta 3 150 000 ru.

Duoji fidnooahppiortnet

Bušeahhta 1 500 000 ru.

Čielggadanprošeavttat ja eará doaibmabijut árvohákanprográmmas

Bušeahhta 850 000 ru.

Álggaheddjiid čuovvoleapmi máttasámi guovllus, geat barget sierralágan lotnolasealáhusaiguin lea fáldatvuorus. Áigumuššan lea lágideit golbma čoagganeami máttasámi guovllus. Sullasaš gealbodoaibmabijut leat plánejuvomin Sis-Romssas ja Norlánda davit oasis.

Sámediggeráddi lea addán 300 000 ru doarjjan prošeavtta “njurjot báikkálaš kultuvrras ja vuotnaovddideamis” čađaheapmái maid Mearrasámi gelbbolašvuoda guovddáš Siskkit Billávuonas Porsáŋggus gielddas lea dál čađaheamen. Prošeaktačilgehusas oaidná ahte guolástus Finnmárkku vuonain lea unnumin. Eatnašat oaivvildit ahte dát boahťa das go leat nu ollu njurjot vuonain. Guolásteaddjit leat ovdal bidjan merkii ahte ollu njurjuid ja guliid vátnuma gaskka lea oktavuohťa – álggos jávket vuos botniin ja dan maŋŋá jávket guolit ollu guovlluin. Porsáŋgguvuonas leat guolit vátnon issorasat. Dát lea dego áittan ollu báikegottiide danne go vuotna juste lea resursavuodđu ássamii vuonain. Dát dilli čuoheá funet álbmotovddideapmái danne go nuorra olbmuid boahťeáigi šaddá eahpesihkar riddo- ja vuotnaguovlluin.

Ovdal lávejit njurjuiguin ávkkástallat árbevirolaš resursan, muhto odđaset áiggis lea dát ávkkástallan nohkan. Dađistaga go árbevirolaš ávkkástallan lea nohkan lea njuorjju šaddan gollun. Báikkálaččat oidnet ahte njurjuiguin livččii dárbu dássedeattu dihte ávkkástallat. Finnmárkku vuotnagielddat leat máŋggaid jagiid bargan ja leat addán ekonomalaš doarjaga njurjuid bivdimii vuonain. Eastadan dihte vaháguid maid stuorra njuorjomearit dagahit guolástusaide. Dattetge čájeha ahte doaibmabijuid fertešii oktiirdnet buoret vuogi mielde ja ahte guovddáš ja regionála eiseválddit váikkuhivčče riddonjurjuid ollislaš hálddašeami. Mearrasámi gelbbolašvuoda guovddáš áigu dainna prošeavttain bidjat guovddášii aktiivvalaš riddonjuorjohálddašeami bivdimiin ja buktagiid suodjalemiin maid njurjot vuotnaresursan addet.

Duoji ealáhusšiehtadus

Dán rádjai dán jagi lea juolluduvvon doarjja 3 528 735 ru juogaduvvon 51 áššái. Oktiihuot leat 57 ášši meannuduvvon 16.09.10 rádjai.

Maŋŋá ohcanáigemeari 01.09.10 bohte 9 ohcama maid ohcanrámmán lei 1 358 447 ru.

Čoahkkingirjji čállit: Tove Anti

21 siidu 106 siiddu

Investeremat duojs ja ovddideapmi
Bušeahtta 3 100 000 ru.

Duoji doaibmadoarjja
Bušeahtta 3 650 000 ru.

Duoji čálgoortnegat
Bušeahtta 150 000 ru.

Fága- ja ekonomalaš lávdegoddi
Bušeahtta 200 000 ru.

Vuovdinbáikkid duojs várás
Bušeahtta 550 000 ru.

Duodjeorganisašuvnnat:
Bušeahtta 1 560 000 ru.

6 Areálat, birasgáhtten ja kultursuodjaleapmi

Areálat ja resurssat bidjet vuođu ássamii ja ealáhusbargui, ja leat eaktun sámi kultuvrra, ealáhusaid ja servodateallima ovddideapmái. Sámi kulturmuittut leat deatalaš duodaštusávdnasat girjás ja guhkes áiggi ávkkástallamii sámi guovlluin. Kulturmuittut čájehit makkár mearkkašupmi areálain ja luonddus áiggi mielde lea leamaš ekonomalaš, sosiála ja oskkodat diliide. Danne lea sámi kultureanadaga suodjaleapmi deatalaš maiddái sámi oktavuodaid bajásdoallamii máttuid eanadahkii.

Váldomihttomearri

- Areálaiguin ja resurssaiguin ceavzilis ávkkástallan sámi guovlluin sámi historjjá ja sámi árvvuid vuođul.

Oassemihttomearit

- Sámi kulturmuittut geavahuvvojit duodaštit sámi ássama guovllus
- Sámi guovlluin deattuhuvvo ceavzilis ja guhkes áiggi perspektiiva buot areála- ja resursaávkkástallamiin
- Sámi vuoigatvuođat gozihuvvojit areálaid ávkkástallamis ja geavaheamis sámi guovlluin

Strategiijat

- Árijjalaš váikkuhangaskaopmegeavaheami bokte nannet máhtolašvuođa sámi árbedieđuin ja historjjás, ja dasto sámi kulturmuittuid fuolaheami ja suodjaleami vuđđosa

Kvikne álbmotmeahcceguovddáš lea joatkán bargguin maid leat álggahan diibmá sámi kulturmuittuid registeremiin Forollhogna álbmotmeahcis mii russe Hedmárkku ja Mátta-Trøndelága ráji. Ollu ođđa kulturmuittut leat registrerejuvvon ja máhttu ovddešáiggi birra guovllus ja álbmotmeahci birrasis buorrána dađistaga.

Árran Julevsáme guovdásj, Museum Nord, Várdobáiki ja Bodáddjo suohkan leat ožžon doarjaga sámi visttiid registreremii ja ođasteapmái. Barggut nannejit fágagelbbolašvuođa dáin ásahusain. Davvisámi guovllus leat mánga ovttaskas olbmo ja ásahusa álggahan visttiid ođastanprošeavttaid. Plánaid oktavuodas roggat bajás nuortasámi hávdesaji nuortalaš gilis Njávdamis ja oassin ráfáidahttojuvvon kulturbirrasa viidáset ovddideamis, lea álggahuvvon regulerenplánabargu.

Bargu oážžut Ceavccageađggi kulturmuittoguovllu máilmeárbelistui lea váldojuvvon ovdan Riikaantikvárain ja bargguin plánejuvvo jotkojuvvoit aktiivvalaš gaskkustanstrategiija bokte.

- Háhkát buriid rámmaeavttuid sámi areála-, biras- ja kultursuodjaleapmái gulahallama ja ovttasbarggu bokte guovddáš, guovlulaš ja báikkálaš eiseválddiiguin, ja eará relevánta aktevrriiguin

Servviide main lea iskkadanvuoigatvuohta ja rogganriekti Finnmárkkus ja rogganriekti olggobealde Finnmárkku lea čállojuvvon ja daidda lea sáddejuvvon Sámedikki minerálabagadus. Mii leat bivdán váldit oktavuoda Sámedikkiin go árvvoštallet čadahit duohta iskkadanbargguid. Lea šiehtaduvvon ahte galgá čadahuvvot čoahkkin gos Stáhtavuovddit SF muitala movt áigu čuoovvolit konsultašuvdna-geatnegasvuodas. Minerálaveahki birra lea leamaš diehtajuohkin Finnmárkku minerálaforuma čoahkkinis 01.09.10 ja Sámedikki presideanta lei mielde paneladigášallamis bákturvkeindustriija , ovddasvástádusa birra sin beaggima ektui, bákturvkekonferánsas Girkonjárggas 02.09.10.

Sámedikki presideanta vuolláičálii 01.09.10 áigumuššiehtadusa Nussir ASA:in ahte galgá šiehtadallojuvvo doaimkonsešuvdnaohcan. Sámediggi lea dán ovdal čilgen ja ságaškuššan Boazodoalloorohagain 22 Fiettar vejolašvuoda birra jos dat searvvašejde dákkár šiehtadussii. Boazodoalloorohat vällji dán vuoru ahte ii searvva. Šiehtadusas čielggaduvvo viidáset proseassa ja iige leat movtge šiehtaduvvon ruvkedoaimma álggaheamis. Šiehtadus maid ii čuoza daid priváhta rievttálaš vuoigatvuođaide mat eanaeaiggádis ja geavahan vuoigatvuođa oamasteaddjis leat.

Sámedikkis lea proseassa Arctic Gold AB:in iskkadanbargguid šiehtadusa dahkamis Bidjovákkis. Boazodoalloorohat 30A Guovdageainnus oarjabealde ja boazodoalloorohat Áborášša leat mielde oasálašán dán proseassas. Sámediggeráđdi ii leat duhtavaš Arctic Gold AB proseassalagadeami ektui dán rádjai. Iskkadanbarggut 2010:s leat čadahuvvon almmá ovdagihit gulahallama bozodoalloorohagain ja Sámedikkiin, ja Sámediggeráđi mielas dát ii lean ii eisege vuogas, ja dat vátásmahttá proseassa viidáseappot.

Sámediggeráđdi lea álggahan proseassa Store Norske Gull:in ja Boazodoalloorohagain 16 iskkadanbargguid hárrái Kárášjoga gielddas. Store Norske Gull lea välljen álggahit plánejuvvon iskkademiid 2010:s ovdal go vejolaš šiehtadus dán birra lea dahkkojuvvon.

Sámediggeráđdi lea buktán gulaskuddancealkámuša Luondduhálldašan direktoráhtii 24. 06. 10 vuoruhuvvon šlájaid lánkaásahussii ja välljejuvvon luondduhámiid lánkaásahussii. Dát lea luondduvalljodatlága njuolga čuoovvoleapmi. Sámediggi lea bivdán konsultašuvnnaid Birasgáhtten-departemeanttain ovdal go lánkaásahusat vejolaš doaimmaguovlluiguin šlájaid njállja ja gilljon mearriduvvojit. Dát lea dahkkojuvvon dainna jurdagiiin ahte sihkkarastit bozodoalu ja eará sámi meahccealáhusaid beroštumiid.

Sámediggerádis ledje geassemánu 29. 06.10 konsultašuvnnat Suodjalusdepartemeanttain soahtegirdišillju lokalisemis. Departemeanta čilgi čielggadanbarggu stáhtusa birra, ja gulaskuddan-vuoruid váldodovdomearkkaid birra. Sámediggi čujuhii ahte riedja sáhtta gullot mángga sámi gillái jos soahtegirdišillju biddjojuvvošii Evenáššii ja ahte sámi álbmoga fárrheapmi dán guovllus čuozašii hui negatiivvalaččat sámi kultuvrii ja servodahkii. Sámediggi deattuhii ahte lea deatalaš oazžut friija ja dieđihuvvon miehtama njuolga guoskevaš sámi báikegottiiguin ja Sámedikkis, ovdal go mearrádus Evenášši hárrái sáhtta dahkkojuvvo. Oasálaččat sohpe ahte joatkit konsultašuvdnaproseassain dalle go áigeplána lea mearriduvvon ja rieja váikkohusat dovđahuvvon buorebut.

Konsultašuvnnat elfápmolinjá birra Vevelstad ja Brønnøy suohkaniin eai leat vel loahpahuuvvon. Boazodoalloorohat, guovllustivra ja Sámediggi leat dovddahan ahte elfápmolinjá giddešii johttinoali bozodoallolága § 22 mielde. Oljo- ja energiijadepartemeanta konkludere ahte johttinoali giddema oktavuodas lea sáhka dušše fysálaš giddemis. Dát lea vuostá Birasgáhttendepartemeanta ja Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta árvvoštallamiid bozodoalu fáddághippagis ja plánema vuostá plána- ja huksenlága mielde. Justiisadepartemeanta lánkaossodat árvvoštallá ášši. Dat galgá ovddiduvvot Sámediggái ovdal go konsultašuvnnaiguin jotkojuvvo.

Statnett konsešuvdnaohcama oktavuodas hukset ođđa 420 kV elfápmolinjá Báhcavuonas Hammarfestii, lea Sámediggi ovddidan muhtun prinsihpalaš gažaldagaid konsultašuvnna čadaheami ektui NVE:in. Gažaldahkan lea ahte makkár dieđut galget ovddiduvvot ja goas. Oasálaččat leat soahpan ahte biddjojuvvo bargojovku mii galgá geahččalit čilget prinsihpalaš gažaldagaid ja goabbat beliid dagaldumiid mat čatnasit konsultašuvnnaide. Sámediggi áigu mearridit mainna lágiin livččii ulbmillaš searvat bargojovkui go vuolggasadji lea nu goabbatlágan ja go geahččá Sámedikki resursadárbbu olis energiijabealde, de dat ii leat dohkálaš dál.

Sámediggi lea čadahán konsultašuvnnaid NVE:in bieggafámu ektui Fosennjárggas ja lea ožžon dieđu ja ohcama golmma bieggafápmorusttega birra Finnmárkkus. Sámedikki direktivrras lei sáhkavuorru NVE nationála bieggafápmosemináras Bodáddjos geassemánu 7. b. 2010.

Finnmárkku fylkkagiela lea bovden Sámedikki searvat ovttasbargojovkui regionála bieggafápmoplána ráhkadeapmái Finnmárkku várás. Ulbmil plánain lea láhčit nu ahte bieggafámu huksen čadahuvvošii ja buvttášii ealahusovddideami regiovdnii ja meroštallat guovvluid gos bieggaresurssat leat buorit ja seammás buktet unnimus vejolaš váttisvuodaid eará beroštumiid ektui.

Sámediggi lea ráhkadahtán raportta mii buohtastahtá bieggafámu Finnmárkkus ja Rogalánddas. Barggu lea dahkan Kjeller Vindteknikk ovttasráđiid Swecoin. Raporta lea oassi Sámedikki faktačoaggáldagas ja ákkaid buvttadeamis go guoská bieggafápmui nationála dásis. Raporta ovddiduvvo Statnett čakčakonferánssa oktavuodas golggotmánus, gos presideanttas galgá leat sáhkavuorru.

- Bargat dan ala ahte oppalaččat buoriduvvošii resursadilli sámi kultursuodjalusas

Bargu bissovaš ja resurssaid dáfus dásseárvosaš hálddašanortnega sadjai oažžumis sámi kulturmuittuid várás ii leat dán ráđjai addán bohtosiid. Sámedikki mearráduš dán birra ovddiduvvo jeavddalaččat ja čuovvoluvvo dieđáhusas sámi kulturmuittosudjaleami birra.

- Bargat dan ala ahte sámi huksensuodjalusain erenoamážit nannoseappot ángiruššošii

Sámediggi lea ohcan Riikaantikváras 2,5 jagáš huksensuodjalanprošeavtta. Prošeakta galgá earret eará buhttet daid váilevašvuodaid mat Riikarevišuvnna raporttas leat cuiggoduvvon Birasgáhtten-departemeantta nationála ovddasvástádusa goziheami ektui go guoská ráfáidahttojuvvon ja gáhttenárvosaš visttiide.

- Váikkuhit buoremus lági mielde sámi kulturmuittuid ja kulturbirrasa duodašteami ja gaskkusteami

Ovttasbargoprošeavttaid ruhtadeapmi Sámedikki ja Finnmárkku fylkkagieldda gaska kulturmuittuid ja kulturbirrašiid regionálaplána ektui Finnmárkkus lea dál čilgejuvvon jahkái ovddasguvlui. Bargu álggahuvvo dalán go prošeaktajodiheadji lea virgáduvvon.

Sámedikki Snoasa kantuvrras lea leamaš kursa earret eará Saemien sijtein sámi kulturmuittuid ja kulturbirrašiid registeremis olbmuide geat dovdet báikki Raavrhvijkke suohkanis. Kursa lei prošeakta álggaheapmi mii lea leamaš jođus olles geasi, ovttas Davvi-Trøndelága fylkkagielddain. Prošeavtta ulbmilin lei nannet dovddus kulturmuittuid logu ja bidjat vuoddu viidáset ovttasbargui. Prošeakta loahpahunvu čakčat, ja dalle dollojuvvo čoahtkkaigeassinčoahtkin Raavrhvijkke servodatviesus.

- Duodaštit ja oainnusmahttit sámi árbedieđuid registreren- ja ođastusprošeavttaid oktavuodas

Sámediggi lea dadjan ahte mielas veahkeha Meråker suohkana sámi kulturmuittuid registeremiin suohkanis. Dát ii leat oassin dábálaš plánaáššiin, muhto oassin registrerenprošeavttas mii sáhtta addit buoret geahčastaga sámi kulturmuittuin mat leat gielddas.

Sirpmás Deanu gielddas lea visttiid ođastemiin jotkojuvvon ja jotkojuvvo vel muhtun áiggi. Nuortalaš gilis Njávdamis Mátta-Várjjaga gielddas lea ássanvisti Frans Halonen maŋis ođastuvvon olggobealde, eatnamis maid Sámediggi lea oastán suodjalan dihte kulturbirrasa hávdesajis.

Áigodagas lea bargojuvvon mánggaim dikšunprošeavttain.

- Prošeakta Sandengen girkogárddis Gáivuona suohkanis lea álggahuvvon ja galgá loahpahuvvot 2010:s

- Prošeakta Spildras loahpahuvvui 2009:s, muhto bargguin lea jotkojuvvon 2010:s. Okta olmmoš báikegottis gii bearráigeahččá oažžu buhtadusa dan ovddas go stivre johtolaga eret ja doallá čalmmis rašimus osiid guovllus.

Sámediggeráđdi searvá Norgga sáttagoddái šiehtadallamiin ON biologalaš eanatuodá konvenšuvnna hárrái. Oasálaščoahkkinn, COP 10, dollojuvvo Japánas golggotmánu loahpas 2010. Dalle galgá plána mielde mearriduvvot riikkaidgaskasaš regiima genaresurssaid ja álgoálbmogiid árbedieđuid várás. Sámediggeráđdi searvá dál interregionála šiehtadallanjovkui, mii loahpas šiehtadallá juridihkalaččat čatnevaš beavdegirjji genaresurssaid ja álgoálbmogiid árbedieđuid ektui. Šiehtadallanjoavku lei čoahkkanan 10. – 16. 07.10 Canádas ja dan loahppačoahkkinn dollojuvvo Montréalas čakčamánu 18. – 21. 09.10.

- Ráhkadit Sámedikki njuolggadusaid sámi kultuvrra, ealáhusbarggu ja servodateallima luondduvuđđosa sihkkarastimii buot plánemiid várás plána- ja huksenlága plánaoasi mielde

Sámedikki plánaveahkki sámi kultuvrra, ealáhusbarggu ja servodateallima luondduvuđđosa sihkkarastimii buot plánemiin plána- ja huksenlága plánaoasi mielde lea gárvvistuvvon ja mearriduvvui dievasčoahkkimis 08. – 11.06.10. Plánaveahkki lea biddjojuvvon Sámedikki ruovttusiidduide. Dat galgá deaddiluvvot juohkima várás gielddaide, fylkkagielddaide, priváhta plánakantuvrraide ja earáide geain leat beroštumit plánema ektui plána- ja huksenlága mielde. Sámediggi searvá maiddái diehtujuohkimii plánaveahki birra čoahkkimiin ja seminárain.

- Bargat dan ala ahte mohtorjohtalusláhka heivehuvvo sámi dilálašvuodáide ja ahte gieldda iešstivrenekti mohtorjohtalus meahcis bisuhuvvo ja nannejuvvo

Sámediggi, Finnmárkku fylkkagielda ja Finnmárkku fylkkamánni servet prošeaktii maid Birasgáhtten-departemeanta lea álggahan bievlavuodjima birra Finnmárkkus. Prošeavtta olis galget boahitit doaibmabidjoevttohusat maiguin unnidit vaháguhtti bievlavuodjima viidodaga oanehis ja guhkes áiggi badjel, ja oččodit áddejumi dasa ahte dán lágan doaibmabijut leat dárbbaslaččat. Prošeavttas deattuhuvvo báikkálaš ja regionála searvan sihkkarastin dihte buoremus vejolaš vuodu buriid doaibmabijuid evttoheapmái. Prošeakta lea organiserejuvvon referánsajoavkkuin masa organisašuvnnat ja gielddat Finnmárkkus servet. Báikkálaš prošeaktajodiheaddji lea virgáduvvon. Prošeakta bistá dán jagi lohppii.

Sámediggi lea suoidnemánu 20. b. 2010 reivviin, Deanu gieldda ávžžuhusa mielde bivdán Birasgáhtten-departemeantta čilget Fylkkamánnii ahte lánkaásahusrievdadus ođđa viđat a paragrafain mohtorjohtalusláhkaásahus ii rievdatahte lánkaásahusa § 6 áddejumi. Dasto bivdá Sámediggi ahte departemeanta čilge mainna lágiin lea hálddašangeavahus rievdan Fylkkamánni beales go guoská báikkálaš ávkástallanvugiid bisuheapmái, ja ahte dat heaittihuvvo.

- Mielváikkuhit boazodoalu areálasuodjaleami nannema erenoamážit máttasámi guovlluin

Sámediggi lea sádden váidaga NVE konsešuvdnamearrádussii huksemiid ektui Roan-Hareheia guovllus, huksemiidda Storheias ja 420 kV elfápmolinjá ektui Namsos-Roan-Storheia, danne go dat geahnohuhtášedje boazodoalu ealáhusvuodu Fosenis. Jos konsešuvdnamearrádušat bisuhuvvojit, de guoskkaha dat guovddáš dálveguhtoneatnamiid ja šaddá stuorra várra ahte boazolohku Fosenis ferte unniduvvot. Seammás bivdá Sámediggi konsultašuvnnaid Oljo- ja energiijadepartemeanttain ovdal go proseassat váiddameannudeami ektui loahpahuvojit. Sámediggeráđđi áigu čuovvolit dán ášši.

- Bargat dan ala ahte boranávdenálli regulerejuvvo dainna lágiin ahte dat ii áitte vuoddoealáhusaiguin birgejumi

Sámediggi lea addán doarjaga Saemien sijtei boarraset áiggi sámi kulturmuittuid registerema várás Trollheimenis.

Proseassa ođđa boraspireláhkaásahusa mearridemiin lea váldán guhkit áiggi go maid Sámediggi lei eaktudan. Dat mearkaša ahte min lahtut lávdegottiin čohkkájit badjeláiggi vuorddedettiin ođđa láhkaásahusa mii jáhku mielde atášii Sámediggái friijaseappo nammadanmandáhta go dat mii dál lea. Miessemánus 2010 loahpahuvojedje konsultašuvnnaid BD:in ja goappašat bealit leat dohkkehan beavdegirjiid. Sámedikki nammadeamit dahkkojuvvojit dalán go láhkaásahus lea nannejuvvon.

Sámediggeráđđi lea álggahan proseassa bargoseminára čađaheami ektui gos boazodoallu/eanadoallu ja hálddašepmi deaivvadit gulahallamii juksan dihte vejolaš čovdosiid boraspirehálddašeamis guovlluin gos leat ollu boraspiret.

- Čuovvolit Sámi vuoigatvuodálávdegotti II árvalusa
- Bargat dan ala ahte riektediliid kárten sámi riddo- ja vuotnaguovlluin kártejuvvojit ja siskkáldas geavahanrievttit boazodoalus
- Bargat dan ala ahte suodjalanmearrádušat dahkkojuvvojit sámi báikkálaš olbmuid miehtama mielde

Sámi guovlluin leat maiddá čađahuvvomin sierralágan suodjalanproseassat, earret eará evttohusat dáiin:

- Jekkiid ja njuoska eatnamiid suodjalanplána Finnmárkkus
- Suodjalanguovlu Goahteluobbalis Guovdageainnu suohkanis
- Anárjoga álbmotmeahci viiddideapmi Kárášjoga gielddas
- Navitdalen ja Návuona eatnadatsuodjalanguovlu Romssas
- Rohkunborri álbmotmeahcci Bearddu suohkanis Romssas
- Sundsfjordfjellet álbmotmeahcci Nordlánddas
- Dáapma álbmotmeahcci Fosennjárggas Davvi- ja Máttá-Trøndelágas
- Logeneare mearra- ja vuotnaguovllut Davvi-Norggas maritiibmasuodjalusas

Sámediggeráđđi lea dievasčoahkkimii ovddidan sierra ášši suodjalanproseassaid birra sámi guovlluin (ášši 33/10). Áššis čilgejuvvo daid suodjalanproseassaid stáhtus mat leat jođus, suodjalanbarggu rollat, suodjalanáššiid meannudeapmi Sámedikkis, árvoštallamat maid Sámediggeráđđi lea dahkan geavahusa ja suodjaleami birra, ja vásihusat proseassain, ja dasto mearrádušráva.

Deatalaš muttut suodjalanbarggus áigodagas mat eai namuhuvvo áššis:

Sámediggeráđđi lei mielde Sjunkhatten álbmotmeahci rahpamis Norlánddas 16. 06.10.

Sámediggi lea soahpan Birasgáhttendepartemeanttain álbmotmeahccestivrraid čoahkádusas suodjalanguovlluide Sálttus Norlánddas, masa Sámediggi lea nammadan njealjása 13 lahtu gaskkas, ja 8 gieldda ja Norlándda fylkkasuohkan nammadit ovtta guhtege.

Sámediggi lea konsulteremin Birasgáhttendepartemeanttain sámi ovddastusa nammadeamis eará stivrraide dáláš suodjalanguovlluin.

Birasgáhttendepartemeanta áigu 24.09.10 deaivvadit Sámedikkiin ja ságaškuššat movt bargu viidáseappot jeagge- ja njuoskaeatnamiid suodjalanplánaiguin jotkojuvvo Finnmárkkus. Maŋŋá čielggadeami almmuhuvvo ođđa gulaskuddanáigemearri. Fylkkamánni konsultašuvdna Sámedikkiin hálddahuslaš dásis Anárjoga álbmotmeahci vejolaš viiddideamis lea šiehttojuvvon dollojuvnot 27.09.10.

Dál leat jođus konsultašuvnnat Birasgáhttendepartemeantta ja Sámedikki gaskka Rohkunborri álbmotmeahci loahpalaš suodjalanevttohusa birra Bearddu suohkanis Romssas. Boahtte konsultašuvdnačoahkkin galgá leat 24.09.10.

Sámediggeráđđi áigu árvoštallat juohke áidna suodjalanášši meannudeami, ovdamearkka dihte ahte leago ulbmillaš ovddidit konsultašuvdnabohtosa Sámedikki dievasčoahkkimii.

- Doaibmat ovddasmannin das ahte maiddái álgoálbmotmáhttu livččii vuodđun mearrádusaide dálkkádatpolitihkas

Sámediggeráđđi searvvai Norgga delegašuvdnii gaskašiehtadallamiidda ON dálkkádatkonvenšuvnna (UNFCCC) ektui Bonnas áigodagas 01. - 11.06.10. Doppe čuovvoluvvojedje Københámmanis dollojuvvon dálkkádatnunuščoahkkima bohtosat. Álgoálbmogat leat viehka duhtavaččat go álgoálbmotbealli dihto muddui lea biddjojuvvon šiehtadallantekstii, muhto geahččalit dattetge bargat dan ala ahte formuleremat nannejuvvošedje. Gaska beliid gaskka orru sturron danne go ovttaskas stáhtain dál ii oro šat dat politihkalaš ovttamielalašvuoda mii lea Københámmana šiehtadusas. Dat hástala maiddái Norgga doaibmat eanet aktiivvalaččat álgoálbmotperspektiivva oččodemiin šiehtadallamiin. Danne lei Sámedikkis čoahkkin Norgga ođđa šiehtadallanjođiheddjiin ON dálkkádatkonvenšuvnnas ságaškuššan dihte ahte makkár dárbu lea ovddidit Norgga dálkkádatposišuvnnaid álgoálbmotáššiid ektui ja makkár dárbu lea aktiivvalaččat ovddidit álgoálbmotposišuvnnaid boahttevaš gaskašiehtadallamiin ja oasálaščoahkkimis, COP 16, mii dollojuvvo Mexicos juovlamánus 2010. Sohppojuvvon lea ahte Sámediggeráđđi galgá leat veahkkin ráhkadeamen Norgga dálkkádatposišuvdnadokumeanttaid ja searvat Norgga delegašuvnna mielde.

- Váikkuhit dan ahte sámi fanashuksenárbevierut duodaštuvvojit ja gaskkustuvvojit

Váikkuhangaskaoamit – birasgáhtten ja kultursuodjaleapmi – Ohcanvuđot doarjagat

Sámi kulturmuutosuodjaleapmi

Bušeahhta 2 000 000 ru.

Ohcanáigemearrin kulturmuotoáššiide lei 2010:s biddjojuvvon guovvamánu 1. b. Dan rádjai bohte 47 ohcama. Golbma ohcama dain sirdojuvvojedje eará doarjjaortnegiidda, nu ahte ohcamiid mearri lei 44 ja dat ledje 5 319 357 ru ovddas. 32 ohcamii lohpiduvvui doarjja ja 9 ohcamii biehttaluvvui addimis doarjja. Dan geažil go ovdeš doarjagat gessojuvvojedje ruovttoluotta šattai ollislaš submin mii máksojuvuvui 2 415 000 ru. 194 000 ru geavahuvvui eanet go mii lei várrejuvvon. Dán beaivvi rádjai lea máksojuvvon 240 000 ru ja boahttevaš vahkuin máksojuvvo vel 274 000 ru. Guokte ohcci leat dieđihan ahte soai eaba dárbbas doarjaga, ja okta doarjja lea gessojuvvon ruovttoluotta, oktiibuot 52 000 ru.

2 415 000 ru lea juogaduvvon 33 ášši gaskka. Oktiibuot leat 46 ášši meannuduvvon 2010:s.

Čoahkkingirjji čállit: Tove Anti

27 siidu 106 siiddus

Sámeálbmotfoanda

Árbedieđuid vuogádatlaččat kárten

Bušehtas 650 000 ru.

Sámediggerádis lei 03. 06.10 čeahkkin Sámi allaskuvllain ovddasmanni árbediehtu proševtta čuovvoleami birra – sámi árbedieđut. Dán čeahkkimis geahčaduvvui ovddasmanni proševtta 2009 raporta ja 2010 bargoplána. Bealit ságaškušše boahpteáiggi plánaid birra ahte movt sáhtášii ovddidit vugiid árbedieđuid duođašteapmái, seailuheapmái, suodjaleapmái ja vurkemii. Allaskuvla čilgii boahtti dieđalaš artihkkaliid birra fáttá birra, vuohkegirjji gárvvisteami birra, ja dasto ovttasbargoreaiddu birra movt ovttas bargat báikkálaš servodagain ja ahte etihkalaš njuolggadusaid ráhkadeami birra almmuhuvvo jagis 2011. Dasto sohppojuvvui ahte ovttas bargat árbediehtokonferánssa plánemiin. Čakčamánu 2010 čadahuvvo bargočaahkkin oasálaččaid gaska dán birra.

7 Dearvvašvuohta, sosiála ja fuolahus

Guovddáš ulbmil Sámedikki barggus oččodit dásseárvosaš dearvvašvuođa- sosiála- ja fuolahusbálvalusaid lea lasihit dieđu ja áddejumi sámi bálvalusdárbbasáddji dárbbuin ja vuoigatvuođain.

Váldomihttomearri

- Dássásaš dearvvašvuođa-, sosiála- ja fuolahusbálvalusat sámi álbmogii, nugo muđui álbmogis leat

Oassemihttomearri

- Nannejuvvon dearvvašvuođa-, sosiála- ja fuolahusbálvalus mii lea heivehuvvon sámi álbmoga dárbbuide
- Dearvvašvuođa-, sosiála ja fuolahusbargiide miehta riikka addojuvvo oahpahus sámi giella- ja kulturgelbbolašvuođas
- Dievasmahti ja árbevirolaš dikšunvuogit dohkkehuvvojit

Strategiijat

- Gulahallamiin ja ovttasbargguin guovddáš eiseválddiiguin ja gullelaš oassálastiiguin sihkkarastit Sámediggái váikkuhanfámu sámi álbmoga dearvvašvuođa- ja sosiálafálaldaga hábmemis ja čadaheamis

Sámediggeráđdi bargá strategiijain iešsoardineastadeami várás. Sámediggeráđdi lea álggahan ovttasbarggu SANKS:in, sámi našunala gealboguovddážiin psykálaš divššu várás, oazžun dihte fágalaš veahki. Sámedikki politihkkáriid ja hálldahusa várás lea plánejuvvomin kursa iešsoardineastadeamis. Dasto áigu Sámediggeráđdi váldit oktavuoda Sámedikkiin Ruota bealde ja ovttas geahčadit maid sáhtášii dahkat.

Davviriikkaid dearvvašvuođadirektevrrat leat galledan Sámedikki. Sámedikki ulbmil galledemiin lei dieđuid juohkin Sámedikki dearvvašvuođa- ja sosiálapolitihka birra, ja makkár hástalusaiiguin mii bargat sihkkarastin dihte sámi álbmogii dásseárvosaš dearvvašvuođa- ja sosiálabálvalusaid.

- Váikkuhangaskaomiid aktiivvalaš geavaheami bokte veahkkin ovddidit ja heivehit dakkár dearvvašvuođa- ja sosiálabálvalusa mii lea vuođđuduvvon sámi giella- ja kulturáddejupmái buot dásiin
- Váikkuhit dan ahte sámi mánáid vuoigatvuođat mánáidsuodjalusa ektui gozihuvvojit

Sámediggeráđdi lea konsulteren Mánáid- ja dásseárvodepartemeanttain lánkaásahusaid ektui daid mánáid bearrágehččui mat ássat sadjásašruovttuin ja mánáidsuodjalanásahusain. Konsultašuvnnain leat válddahaljojuvvon sámi giella ja kultuvrra goziheapmi mánáid ektui geat leat mánáidsuodjalusa

geahčus. Mánáid- ja dásseárvodepartemeanta sádde dál oktasaš lasáhusaid lánkaásahusaide gulaskuddami, ja konsultašuvnnaiguin jotkojuvvo maŋŋá gulaskuddanvuoru.

- Ovddidit sámi boarrásiid ja áimmahuššanpolitihka

Nationála oahpahasbuohcciruoktu nationála 1996 geriátriijaplána vuodul oáčui buohccidivššár-diehtaga instituhtta Oslo universitehtas bargun ovddidit nationála plána oahpahasbuohcciruovttu várás. Ulbmilin lei buoridit boarrásiid áimmahuššamis kvalitehta. Kárášjoga gielda ásahtii oahpahasbuohcciruovttu 1999:s, dat lea okta viđa oahpahasbuohcciruovttu gaskkas riikkas. Oahpahasbuohcciruoktu Kárášjogas meroštallojuvvui sierra prošeaktan mas guovddázis leat sámi álbmoga dárbbut.

Stuorradiggeproposišuvnnas nr 1 2008 – 2009 čilgejuvvo ahte Oahpahasbuohcciruovttu ulbmilin Kárášjogas lea oážžut stáhtusa nationála oahpahasbuohcciruoktun sámi álbmoga várás. Dát čadáhuvvo golmmajagáš prošeaktaáigodagas ja loahpahuvvo 2013:s. Sámediggeráđđi lea 2010 borgemánus álggahan konsultašuvnnaid Dearvvašvuoda- ja fuolahusdepartemeanttain dán barggu rámmaid ektui.

Ráđdehusa fuolahusplána 2015 vuodul ja 2015 demeansaplána vuodul lea Dearvvašvuodadirektoráhta álggahan dutkan- ja ovddidanprošeavttaid sierra geavaheaddjiavkkuid ektui. Earret eará lea álggahuvvon prošeakta golmmajagáš demeansaplána ektui olbmuid várás geain lea demeansa ja geain lea sámi duogáš. Sámediggeráđđi lea 2010 borgemánus álggahan konsultašuvnnaid Dearvvašvuoda- ja fuolahusdepartemeanttain dán barggu rámmaid ektui.

- Bargat dan ala ahte sámi spesialistadearvvašvuodabálvalusat sámi geavaheddjiide nannejuvvojit
- Bargat dan ala ahte huksejuvvo doarjjaapparáhta sámedigielat pasieanttaide ja sin oapmahaččaide
- Váikkuhit dan ahte sámi servodat suodjala ja ovddida sámi árvvuid mat vuodduvvojit gierdavašvuhtii ja searvadahttimii
- Váikkuhit dan ahte kriminálafuolahus heivehuvvo sámi fáŋggaid dárbbuide

Váikkuhangaskaoamit – dearvvašvuoda- ja sosiálaánŋgirusšamat – ohcanvuđot doarjagat

Dearvvašvuoda- ja sosiálaprošeavttat

Bušehtta 3 350 000 ru.

Doarjja lea juogaduvvon 3 209 000 ru ovddas 18 prošeaktii. Oktiibuot leat 33 ášši meannuduvvon 2010:s.

8 Sámi organisašuvnnat

Demokrátalaš servodat lea sorjavaš aktiivvalaš ja girjás organisašuvdnaeallimis. Sámi organisašuvnnat leat deatalaš oasálaččat sámi servodaga ovddideamis.

Váldomihttomearri

- Girjás sámi organisašuvdnaeallima bisuheapmi
Strategiija
- Váikkuhangaskaomiid aktiivvalaš geavaheami bokte lánčit diliid girjás organisašuvdnaeallimii

Váikkuhangaskaoamit – ohcanvuđot doarjagat

- Sámi organisašuvnnat
Bušehtta 4 151 000 ru.
Geavahuvvon 3 652 000 ru.

Sámi kulturorganisašuvnnat

Bušehtta 350 000 ru. Geavahuvvon 350 000 ru.
Oktiibuot bohte 4 ohcama 497 000 ru ovddas.

Sámi organisašuvnnat mat barget nuppi máilme soadi geažil oahpu massán olbmuid áššiiguin

Bušehtta 200 000 ru. Oktiibuot bohte 2 ohcama 250 000 ru ovddas. Sámedikki doarjjastivra meannuda daid čakčamánu 20.-21. b. 2010.

9 Eará váikkuhangaskaoamit

Váikkuhangaskaoamit Sámediggeráđi geavahussii

Regionálaovddideapmi

Bušehtas 3 500 000 ru.
Fylkkagiieldaid ovttasbargoproševttaid siskkobealde leat 15.09.10 nammii juolluduvvon oktiibuot 3 190 000 ru mat juohkásit 21 prošeavtta gaska. Loahppasubmi lea 310 000 ru.

Friija váikkuhangaskaoamit

Bušehtas 300 000 ru.
Doarjja lea juolluduvvon 255 000 ru guđa áššái. Oktiibuot leat 16 ášši meannuduvvon dán rádjai 2010:s.

Dásseárvodoaibmabijut

Bušehtas 300 000 ru.
Dát ruhta lea buot juhkkovuvvon.

Sámediggeráđdi sáddii árvalusa Norgga gávccát raportii ON nissonvealahanlávdegotti ektui Mánáid- ja dásseárvodepartementii cuoŋománu 2010. Sámedikki árvalusain válddallojuvvojedje sámi nissonolbmuid dearvvašvuohta ja duhtameahtunvuohta dearvvašvuođabálvalusaiguin. Dasto ledje fáddán Sámediggeráđi rávvagiin nissonolbmuid dilli ja searvan vuodđoaláhusain ja statistihkaid ja dutkama váilun dásseárvohástalusaid birra sámi servodagas. Sámediggeráđdi áigu čuovvolit dán barggu dárkilit viidáseappot.

Riikkaidgaskasaš doaibmabijut

Bušehtas 1 350 000 ru.
Oktiibuot lea juolluduvvon 1 196 000 ru guđa áššái. Oktiibuot leat guhtta ášši meannuduvvon dán rádjai 2010:s.

Sámedikki hálldahus lea searvan álgoálbmotvuoigatvuođaid áššedovdimekanismma (EMRIP) 3. Sešuvdnii Genevas áigodagas 12.07.10 - 16.07.10. EMRIP bargá álgoálbmogiid vuoigatvuođaiiguin beassat searvat mearrádusproseassaide. Sámediggi buvtti árvalusaid dán sešuvnnas. Sešuvnna boadusin lea oasseraporta mii meannuduvvo Olmmošvuoigatvuođaráđi 15. sešuvnnas, 20.09.10. EMRIP loahpalaš raporta fáttá birra gárvvistuvvo 2012:s ja meannuduvvo Olmmošvuoigatvuođaráđi 18. sešuvnnas. Sámedikki hálldahus čuovvola dán barggu sihke Olmmošvuoigatvuođaráđi meannudeamis ja boahpte EMRIP sešuvnnas dán fáttá ektui.

Jahkebeallásaš politihkalaš konsultašuvdnačoahkkin Sámedikki ja Olgoriikadepartemeantta (OD) gaska dollojuvvui Kárášjogas 18.08.10. Ođasmahttin- ja hálldahusdepartemeanta lei mielde čoahkkimis. Áššit maid birra ságaškuššojuvvui ledje Ráđđehusa barggu stáhtus davviguovlodoaibmabijuiguin, etihkalaš njuolggadusaid ovddideapmi álgoálbmogiid ekonomalaš doaimma várás, minerálaroggan, davviguovlluid ođđa áššedovdilávdegoddi, OD ja Sámedikki gaskasaš rámmašiehtadus, Davviriikkalaš sámekonvenšuvdna, šiehtadallamat Suoma eiseválddiiguin Deanujoga

guollebivddu regulerema birra ja ON erenoamášdieđiheadđi dárbblaš unnimus lávki álgoálbmotjulggaštusa (UNDRIP) searvvaheamis.

Sámediggeráđđi deaivvadii álgoálbmotnuoraiguin ja Bolivia ja Nicaragua nuorra afromaŋisbohttiiguin ovttas SAIH:in (studeantaid ja akademihkkariid riikkaidgaskasaš veahkkefoanda) Kárašjogas 27.08.10. Čoahkkima fáddán ledje earret eará álgoálbmotvuoigatvuođat Norggas, movt Sámediggi bargá, ja makkár válđi Sámedikkis lea.

Bosnia ja Hertzegovina ambassadevra Elma Kovacevics galledii Sámedikki 09.07.10.

Alvaro Pop guhte lea eret Guatemalas galledii Sámedikki 21.07.10. Alvaro Pop lea välljejuvvon ON álgoálbmotgiid bissovaš foruma lahttun áigodahkii 2011 -2013, ja son álgá bargui skábmamánus dán jagi. Galledeami ulbmilin lei oážžut dieđuid Sámedikki barggu birra sámi gielain ja kulturviesuiguin.

Sámi lohanguovddáš

Bušehtas 500 000 ru.

Verdde- prošeakta

Bušehtas 250 000 ru.

Váikkuhangaskaoamit čoahkkinjođihangotti geavahussii

Sámedikki politihkalaš joavkkut

Bušehtas 3 219 000 ru.

Opposišuvnna bargoeavttut

Bušehtas 1 013 000 ru.

10 Eará doaibmabijut mat eai leat váikkuhangaskaoamit

Konferánsat Sámedikki oktavuodas

Bušehtas 1 150 000 ru.

Bálkkašumiid ja stipeanddaid juohkin

Bušehtas 100 000 ru.

Ruđat dutkamii ja ovddideapmái, čielggadusaide ja duođaštanprošeavttaide

Bušehtas 900 000 ru.

Evalueremat

Bušehtas 500 000 ru.

11 Sámeálbmotfoanda

Giellaovddideapmi - sámeálbmotfoanda

Bušehtas 1 500 000 ru. Geavahuvvon 1 720 000 ru. Oktii buot leat bohtán 15 ohcama 5 517 294 ru ovddas maid gaskkas 6 prošeavtta ožžo doarjaga.

Árbediehtu – duođašteapmi ja gaskkusteapmi - sámeálbmotfoanda

Bušehtas 1 850 000 ru.

Girjjálašvuohta - sámeálbmotfoanda

Bušehtas 2 500 000 ru. Geavahuvvon 2 622 000 ru.

Čoahkkingirjji čállit: Tove Anti

Oktiibuot leat boahtán 17 ohcama 4 887 080 ru ovddas maid gaskkas 11 proševtta ožžo doarjaga.

Giellaprográmma

Bušehtas 2 500 000 ru.

Árbedieđuid duođašteapmi ja gaskkusteapmi

Bušehtas 650 000 ru.

12 Politihkalaš dási doaibmagolut

Bušehtas 22 014 000 ru.

13 Hálddahusdási doaibmagolut

Hálddahusa doaibmagolut

Bušehtas 85 430 000 ru.

Erenoamáš proševttat

Sámi divvunprográmma – Divvun

Bušehtas 1 250 000 ru.

Vistesuodjalanproševttat

Bušehtas 200 000 ru.

Árvoháhkkanprográmma – Fágalaš forum ja ovddidanforum

Bušehtas 150 000 ru.

Nuortasámi kulturbiras

Bušehtas 300 000 ru.

Dási buorideapmi sámi mánáidgárddiin

Bušehtas 300 000 ru.

Sámediggeválga

Bušehtas 370 000 ru.

Sámedikki arkiivadokumeanttaid eret bidjan, eret sádden ja čatnan

Bušehtas 500 000 ru.

Sámi oahpponeavvovskádat

Bušehtas 1 500 000 ru.

3 Ođđa áššiid dieđiheapmi – čuovvoleapmi

Daid ođđa áššiid čuovvoleapmi ráđi beales mat dieđihuvvojede mannán dievasčoahkkimis áššis 18/10.

Nr	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus
1	07.06.2010	Airras Elin Henriksen, NSR:a sámediggejoavku ja Sáb	NSRa Sámediggejoavku bivdá Sámedikki searvat cealkámuššii Sydvaranger Gruve mirkoluoitima birra Báhčaveaivutnii
2	07.06.2010	Airras Aud Martinsen, FRP:a	Čohkket Sámedikki áššiid meannudeami ovttá vahkkui

		sámediggejoavku	
3	07.06.2010	Árras Silje K. Muotka, NSR:a sámediggejoavku	Sámi mánáid oahpavirusuoigatvuohta sámegielas ja sámegillii
4	07.06.2010	Árras Ann-Mari Thomassen, NSR:a sámediggejoavku	Karášjoga ja Guovdageainnu Sámi joatkkaskuvllaid ja EDS joatkkaskuvlla hálddašcapmi
5	07.06.2010	Árras Heidi Persdatter Greiner Haaker, BB:a sámediggejoavku	Mainna lágiin berrešii veahkehit mánáid mat gillájit seksuála vearddaguid dahje inseastta?
6	07.06.2010	Árras Geir Johnsen, BB:a sámediggejoavku	Sámegielloahpavirusuođdoskuvllas
7	07.06.2010	Árras Anne Helene Saari, BB:a sámediggejoavku	Gažadanáigi Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddá (SUPU)
8	07.06.2010	Árras Hilde Anita Nyvoll, BB:a sámediggejoavku	Sámi statistihka
9	07.06.2010	Árras Ragnhild Melleby Aslaksen, Bb:a sámediggejoavku	Eastadeaddji dearvašvuođa bargu sámi álbmoga gaskkas
10	07.06.2010	Árras Alf Isaksen, Arja sámediggejoavku	Sámegiel heahstediehanbálvalus
11	07.06.2010	Árras Miriam Paulsen, NSR:a sámediggejoavku	Ollislaččat geahčadit sámi mánáid mánáidgárdefálaldaga
12	07.06.2010	Árras Lisbeth Somy, NSR:a sámediggejoavku	Sámi dulkaguovddaža ásaheapmi
13	07.06.2010	Árras Åge Nordkild, NSR:a sámediggejoavku	Vuosttaldeapmi guollebiebmanrusttega ásaheami Ofuohta vutnii
14	07.06.2010	Árras Mariann Wollmann Magga, BB:a sámediggejoavku	Sámi manat suohkaniin sámegiela hálddašanguovllu olggobealde
15	07.06.2010	Árras Mariann Wollmann Magga, BB:a sámediggejoavku	Boraspireválttisvuodát boazodoalus ja eanadoalus
16	07.06.2010	Árras Ann-Mari Thomassen, NSR:a sámediggejoavku	Samediggi ferte beroštit buohcceviessostruktuvrras

Evttohus 1: Sydvaranger Gruve mirkoluoitima birra Báhcaveaivutnii

Girkonjárggas lea leamaš ruvkedoaimma 1906 rájes dassážiigo Sydvaranger heaittihuvvui 1996. 2009:s álggahii Sydvaranger Gruve AS fas ruovdemálmbaroggama Guovžajávrris, ja buhtista ruovdemálmma proseassarustegiin Girkonjárggas. Sydvaranger Gruve AS vuodđuduvvui 2007 ja dan eaiggáda bursejuvvon Austrália fitnodat Northern Iron Limited. Burssa 30.06.10 kvartálaraporttas boahhtá ovdana ahte Austrália fitnodat lea ođđasis šiehtadan 50 miljon ruvdnosaš oanehisáiggi DnB NOR loanaidis ja rievddadan iežas 90 miljon ruvdnosaš Innovašuvdna Norga loana sihkkarvuodaeavttuid.

Sámediggeráđdi lea gulahallan Dálkkádat- ja nuoskkidandirektoráhtain (Dnd) Sydvaranger Gruve AS luoitinlobiid birra dan rájes go roggan álggahuvvui 2009:s. Fitnodat lea ožžon lobi Dnd:s vurket gitta 4 miljon tonna bázahasmássa ja gitta 35 tonna flokkuerenávdnasiid Báhcaveaivuona mearrabodnái. Dasa lassin lea fitnodat ohcan eanet lobiid heivehit dálá rusttega vai sáhttet buvttadit buoret ruovdekonsentráhta flotašuvdnaproseassa bokte. Flotašuvdna lea vuohki sirret mássaid main leat iešguđetlágan iešvuodas. Ruvkeindustriija geavaha dán vuogi sirret málmma dakkár geađgeslájain masa ii leat beroštus, go dat leat mollejuvvon uhcit ávnnasčalbmin.

09.07.10 beaiváduvvon reivves Sámediggái oktan bearráigeahččanraporttain čilge Dnd Sydvaranger Gruve AS luoitinlobiid stáhtusa. Dnd lea maŋŋá fitnodaga bearráigeahču geassemánus 2010 fuobmán spiehkastagaid kemikálageavaheamis. Čájuhuvvo ahte fitnodat ii ollašuite luoitinlobiid. Sii eai sáhte duodaštit ahte sii leat iskan geavahuvvo go dihto kemikála daid eavttuid mielde mat leat biddjojuvvon vuodđun geavaheapmái. Dnd mielas dát leat duodalaš spiehkastagat luoitinlobis ja lea cuiggodan Sydvaranger Gruve AS:ii athe sii leat geatnegahttojuvvon njulget dili nu johtilit go vejolaš.

Dnd áigu vuordit eanet luoitinlobiid meannudemiin dassážiigo fitnodat sáhttá duodaštit ahte sii leat njulgen spiehkastagaid gustojeaddji lobis.

Dnd deattuha viidáseappot ahte jus buvttadeapmi stuorru ja luoitimat sturrot, de dat vuolggaha gáibádusa ahte galget čađahuvvot váikkuhusčielggadeami plána- ja huksenlága vuodul. Váikkuhusčielggadeami mihttomearri lea fuolahit ahte biras ja servodat válđojuvvo vuhtii go plánat ráhkaduvvojit dahje doaibmabijut plánejuvvojit. Vejolaš odđa luoitinohean oktan váikkuhusčielggadusain galgá de sáddejuvvo gulaskuddamii guoskevaš eiseválddiide ja beroštusorganisašuvnnaide ja biddjojuvvo almmolaš geahčadeapmái. Dalle boahká ášši Sámediggái ovdalge sáhttá mearridit ahte doaibmabidju galgá čađahuvvot. Sámediggeráđdi áigu čuovvolit ášši Dnd ja eará almmolaš ásahusaid ektui dás duohko.

Evttohus 2: Čohkket Sámedikki áššiid meannudeami ovttá vahkkui

Sámedikki dievasčoahkkinjođihangoddi lea meannudan ášši 01.09.10 ja vástida ná:

Dievasčoahkkinjođihangoddi lea áššis 32/10 Sámedikki čoahkkinplána 2010 ja 2011 – rievdadusat, geahččalanortnegin evttohan geahpedit dievasčoahkkinmiid logu njealji čoahkkinimis jagis golmma čoahkkinii jagis 2011: ja 2012:s. Daid ruđaid maid dalle seastá go geahpeda čoahkkinlogu, evttoha dievasčoahkkinjođihangoddi geavahit earret eará fágálávdegottiid nannet ja áigádit fágalaččat.

Jus dievasčoahkkinjođihangotti evttohus bajábealde namuhuvvon áššis oážžu doarjaga 2010 čakčamánu dievasčoahkkinimis, de rivdet fágálávdegottiid bargovuogit ja bargoeavttut mearkkašahtti láhkai. Danne háliida dievasčoahkkinjođihangoddi čohkket vásáhusaid geahččalanortnegis ovdalge eará fágálávdegottiid čoahkkináiggit árvoštallojuvvojit rievdaduvvot.

Dan vuodul mii lea daddjojuvvon bajábealde, ii háliit dievasčoahkkinjođihangoddi evttohit čohkket Sámedikki lávdegodde- ja dievasčoahkkinii ovttá vahkkui.

Evttohus 3: Sámi mánáid oahpahusvuoigatvuohta sámegielas ja sámegillii

Sámediggeráđdi vuoruha sámi mánáid vuoigatvuohta oahpahussii sámegielas ja sámegillii hui bajás. Sámediggeráđdi lea álggahan hui buori ovttasbarggu Máhtodepartemeanttain ja čuovvola áššiid jeavddalaččat ráđdehusa ja stuorradikki ektui.

Sámediggeráđdi lea maid álggahan barggu Sámediggediedáhusain oahpahusa birra, mas sámi mánáid vuoigatvuohta oahpahussii sámegillii ja sámegielas lea guovddázis. Jurdda lea ovddidit diedáhusa 2011:s.

Evttohus 4: Kárášjoga ja Guovdageainnu Sámi joatkkaskuvllaid ja EDS joatkkaskuvlla hálddašeapmi

Sámediggeráđdi lea garrasit ángiruššan dainna ahte Skániid joatkkaskuvla galgá doaibmat ja lea leamaš lagaš ja buorre gulahallan EDS-suohkaniiguin Evenášiin, Dielddanuriin ja Skániin skuvla joatkima oktavuodas, juogo suohkaniid hálldus dahje eare vejolašvuodaid bokte. Dađibahábut ii leat dát ángiruššan lihkestuvvan. Sámediggeráđdi šálloša dan sakka.

Sámediggi lea áššis 08/08 mearridan ahte Sámediggeráđdi farggamusat galgá čielggadit hálddašanmálla mas Sámedikkis lea hálddašanovdasvástádus stáhta sámi joatkkaskuvllain. Stáhta lea vuordimin Sámedikki čielggadusa ja loahpalaš mearrádusa. Stáhta lea maid dadjan ahte dalán go Sámediggi lea gearggus váldit badjelassas dien guovtti joatkkaskuvlla hálddašeami, de sirdojuvvo hálddašanovdasvástádus sámi vuodđoskuvllain stáhtabušehtas Sámediggái. Dát guoská Snoasa ja Málátvuomi sámeskuvllaide mat leat gielddalaš skuvllat, muhto mat stáhtabušehtas ožžot sierra ekonomalaš doarjaga skuvllaid ja daidda gulli internáhtaid doibmii, ja Gaska-Norgga sámeskuvlii Árborddis, mii lea stáhtaskuvla internáhtain.

Stáhta lea heaittihan measta buot stáhtaskuvllaid, áigu heaittihit daid eará stáhtaskuvllaid maid. Danne oaidná Sámediggeráđđi čuolbman dan ahte joatkit EDS-joatkkaskuvlla stáhtaskuvlan. Dattetge áigu Sámediggeráđđi máhccat dán gažaldahkii go stáhta joatkkaskuvllaid hálddašanmálle galgá mearriduvvot, ja dan oktavuodas ii leat eahpelunddolaš ahte EDS-joatkkaskuvla sáhtta šaddá gullat seamma hálddašanmállii go Guovdageainnu ja Kárašjoga skuvllat.

Evttohus 5: Mainna lágiin berrešii veahkehit mánáid mat gillájit seksuála vearredaguid dahje inseastta?

Sámediggeráđđi váldá hui duodas daid áššiid main mánát gillájit seksuála vearredaguid. Mánát leat álo áššeheamet dakkár áššiin, ja lea ge deatlaš ahte ovddasvástádus vearredagus biddjojuvvo rávesolbmui. Ovddasvástádus dakkár áššiid čoavdimis ja vejolaš ránggásteamis gullá politiijaide ja duopmostuoluide. Gelbbolaš fágaolbmot ovttasráđiid mánáiguin ja váhnemiiguin fertejtit válljet rivttes divššu dakkár mánáide geat leat gillán vearredaguid.

Sámedikkis ii leat dál makkárge ovttasbargošiehtadus gielddaiguin. Ollu fylkkagielddaiguin leat dahkkojuvvon ovttasbargošiehtadusat. Fylkkagielddaid ovddasvástádusaide ii gula ovddasvástádus dikšofálaldagain daidda mánáide geat leat gillán seksuálalaš vearredaguid.

Muhto Sámediggeráđis lea ovttasbargu SÁNAG:in, Sámi našuvnnalaš gealboguovddážiin psykalaš dearvvasuođasuddjemis. SÁNAG lea gealboguovddáš sámi álbmoga várás miehtá Norgga, ja dat lea ráhkadan dikšofálaldaga mii lea heivehuvvon sámi gillii ja kultuvrii. Sámediggeráđđi konsultere juohke jagi Dearvvašvuoda- ja fuolahusdepartemeantta regionála dearvvašvuodadoaimmaid bargamušdokumeanttaid sisdoalu birra. Fálaldat daidda sámi mánáide geat dárbašit psykiátralaš dikšofálaldaga, lea fáddá maid Sámediggeráđđi atná deatlašžan.

Sámediggeráđđi lea maid álggahan konsultašuvnnaid Justiisadepartemeanttain mo fuolahit Mánáidviesu sámi mánáid. Sámediggeráđđái lea deatlaš ahte dat fálaldagas mii addojuvvo Mánáidviesus, galgá leat sámi giella- ja kulturgelbbolašvuolta. Dan lea sámi mánáin vuoigatvuolta oazžut Norgga lágaid ja riikkaidgaskasaš konvenšuvnnaid vuodul.

Sámediggeráđđi ráhkada strategiija das mo mii sáhttit leat mielde eastadeamen iešsorbmemiid sámi álbmoga gaskkas. Strategiija ráhkadeamis mii áigut ávkkástallat SÁNAG fágagealbbuin ja gulaskuddat Ruota bealde Sámedikkiin leat go oktasaš hástalusat.

Evttohus 6: Sámegieloahpahus vuodđoskuvllas

Nordlandsforskning lea árvvoštallamin Máhttolokten – Sámi ja lea almmuhan guokte oasseraportta. NF-raporta nr. 6/2010 ”Fra plan til praksis – Erfaringer med Kunnskapsløftet Samisk” almmuhuvvui njukčamánu 2010. Sámediggeráđđái leat oahppásat dat hástalusat mat skuvllain, oahpaheddjiin ja oahppiin leat oahpahusa oktavuodas sámegillii ja sámegielas ja Máhttoloktema – Sámi vuodul.

Skuvllain ja oahpaheddjiin lea organisatoralaš ja metodalaš friijavuolta oahpahuslága, lánkaásahusaid, oahppoplánaid ja mearriduvvon fága- ja diibmojuohkima rámmaid siskkoalbe. Eiseválddit eai sáhte gohččut rievdadit oahpahusdahkosiid, muhto eiseválddit sáhttet ráhkadit iešguđetlágan oaivademiid. Oahpahusdirektoráhta lea Máhttodepartemeantta ovddas ráhkadan oaivadusa oahpahusdahkosii sámegielas nubbingiellan, ja lea ráhkadeamen oahpahusdahkosa oaivadeami sámegielas vuosttašgiellan. Hálldahuslaš bargujoavku, mii galgá evttohit vejolaš rievdadusaid oahppoplánaide, fága- ja diibmojuohkimii ja vejolaš eare lánkaásahusaide, lea maŋŋonan bargguinis. Ođđa áigemearri evttohit rievdadusaid fága- ja diibmojuohkimii ja rievdadusaid eará stivrendokumeanttaide lea golgotmánu 1. b. 2010. Rievdadusat Máhttoloktema – Sámi stivrendokumeanttain sáddejuvvojit gulaskuddamii hálddašanlága § 37 vuodul ja Sámediggeráđđi čađaha konsultašuvnnaid ovdalگو rievdadusat dohkkehuvvojit.

Sámediggeráđđi vuordá hálldahuslaš bargojoavkku raportta, muhto oaidná ahte sáhtta leat dárbu ráhkadit oaivadusa sámegeiel oahpahusa organiseremi.

Evttohus 7: Gažadanáigi Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddái (SNPL)

Dievasčoahkkinjođihangoddi lea 01.09.10 čoahkkimis meannudan ášši ja dahkan čuovvovaš mearrádusa:

Hupman- ja evttohanvuoigatvuohta Sámedikki ráđđádallamiin lea muddejuvvon Sámedikki bargoortnegis - § 17 čoahkkinortnegis ja § 10 vuoddonjuolggadusain. Das daddjojuvvo ahte dušše dain áirasiin geat lea sajjs, lea evttohanvuoigatvuohta Sámedikki ráđđádallamiin, ja ahte dain áirasiin geat leat sajjs, ja Sámediggeráđi lahtuin lea hupmanvuoigatvuohta Sámedikki ráđđádallamiin.

Dievasčoahkkinjođihangoddi lea ovttamielalášvuohta daid mearrádusaid hárrái, mat muddejit hupman- ja evttohanvuoigatvuođa Sámedikki ráđđádallamiin ii ge dat áiggo evttohit rievdadit dan. Ii ge dievasčoahkkinjođihangoddi oainne ahte SNPL vejolašvuohta ovddidit iežaset oainnu guoskevaš áššiin ja evttohit ođđa áššiid, lea sorjavaš hupmanáiggis dievasčoahkkimis.

Sámedikki fágálávdegottit leat daid ásaheami rájes čadahan dakkár vuogi ahte buohkat geat háliidit ovddidit árvalusaid daidda áššiide maid lávdegoddi galgá meannudit, sáhttet bivdit čoahkkima lávdegottiin vai besset ovddidit oainnuset ášši.

Dievasčoahkkinjođihangoddi lea oahpis ahte Sámedikki politihkalaš joavkkuid lusa dájvja bohtet olbmot geat háliidit váikkuhit joavkku oainnu dakkár áššiin maid Sámediggi meannuda.

Dievasčoahkkinjođihangoddi ávžžuha SNPL váldit oktavuoda Sámedikkiin go háliidit ovddidit oainnuset fágálávdegottiide.

SNPL sáhtta maidái evttohit áššiid maiguin Sámediggi galgá bargat. Dan sáhttet dahkat go váldet njuolggá oktavuoda Sámediggeráđi lahtuiguin dahje ovttá Sámedikki áirasiin, dahje sii sáhttet čállit Sámediggái.

Vai Sámediggi galgá sáhttit fuolahit buot min geavaheddjiid beroštusaid, de leat iešguđet joavkkuid ángiruššan ja árvalusat hui deatalaččat. Sámediggi atná árvvus buotlágan ángiruššamiid ja árvalusaid, erenoamážit sámi nuorain.

Evttohus 8: Sámi statistihkka

Mañimus olmmošlohkan Norggas čadahuvvui 2001:s. Statistihkalaš guovddašdoaimmahat (SGD) dadjá ahte ii leat dárbu čadahit ođđa olmmošlohkamiid go statistihkka dás rájes vuodđuduvvo daidda dieđuide mat leat registariin. Dattetge ii lea dárbu ráhkadit sámi statistihka ollašuttuojuvvon dakkár registardieđuiiguin. Eai leat ollislaš registardieđut sámi identitehta birra ovttaskas olbmo dásis, dušše muhtun dáhta gáldut ja registarat main oasis sámi álbmogis leat identifiserejuvvon. Danne čadaha SGD Sámedikki ja Ođasmahttin-, hálldahus- ja girkodepartemeantta (OHG) ovddas čielggadusa vejolašvuođaid birra ráhkadit individavuđot statistihka sámi álbmoga badjel, daid registardieđuid vuodul mat gávdnojit.

Sámediggi lea ožžon gaskaboddasaš árvvoštallama SGD:s, mii dadjá ahte leat stuorra hástalusat dán oktavuodas. Árvvoštallan lea mielddusin Sámediggeráđi diedáhussii. Sámediggeráđđi áigu árvvoštallat iešguđet molssaeavttuid ráhkadit individavuđot statistihka sámi álbmoga badjel.

Evttohus 9: Eastadeaddji dearvvašvuođa bargu sámi álbmoga gaskkas

Geassemánus 2009 geigii ráđđehus ovttasdoaimmanodastusa stuorradiggedieđáhussan. Dat dohkkehuvvui 27.04.10. Ráđđehusa mihttomearri ođastusain lea nannet gielddaid dearvvašvuođabálvalusaid ja gielddaid gaskasaš ovttasbarggu. Dearvvašvuođa- ja fuolahusbálvalusa Čoahkkingirji čállit: Tove Anti

bargojuohku galgá rievdaduvvot vai buohcci vejolašvuhta oažžut rivttes veahki buorrána. Galgá leat gulahallan gaskal guovddáš dearvvašvuodaeiseválddiid ja Sámedikki, ja proseassa lea álggahuvvon.

Sámediggái lea deatalaš fuolahit ahte vuoruheamit, ja ovttasdoaimbandoaibmabijuid diediheapmi, maiddái galget boahit buorin sámi álbmogii. Dat guoská maiddái daidda doaimbajuide, mat doibmet eastadeaddjin. Danne lea Sámediggi iešguđet čoaikkimiin guovddáš eiseválddiiguin ovddidan evttohusaid Ovttasdoaimbandastussii juo ovdal barggu. Sámediggi bovdi maiddái sámi fagaolbmuid čoaikkimii Dearvvašvuoda- ja fuolahusdepartemeanttain vai sii galge beassat ovddidit hástalusaid ja čuolbmačilgehusaid maid sii vásihit iežaset barggus go áigot fállat buoriid bálvalusaid sámi buhcciide.

Ovttasdoaimbandastusas leat váikkuhusat buot sápmelaččaide geat ássat Norggas, ja Sámediggi lea čujuhan man deatalaš dat lea ahte bajimus dásis ferte leat nátionála fokus sámi oainnuide barggus. Ráđdehus lea čujuhan ahte okta dain stuorámus hástalusain dearvvašvuodas, lea dearvvašvuodabálvalusa ráddjejuvvon ángiruššan dainna ahte gáržžidit ja eastadit buozalmasvuoda. Sámediggi lea mánga jagi čujuhan váilevašvuoda giella- ja kulturgelbbolašvuodas sámi buhcciid oahpaheamis, návccaiduhttimis ja veajuiduhttimis. Sámediggi áigu ain čalmmustuhttit dán barggu Ovttasdoaimbandastusas. Viidáseappot áigu Sámediggi ain bargat dan ala ahte sámi álbmoga álbmotdearvvašvuhta duodaštuvvo, danne go dat dárbašuvvo vuodđun viidáset eastanbargui.

Guovddáš eiseválddiin lea ovddasvástádus das ahte sihke sámi guovlluin ja eará guovlluin čađahuvvojit doaimbajut ovttasdoaimbandastusa vuodul. Sámediggi áigu ain ovddidit evttohusaid ja gulahallat guovddáš eiseválddiiguin dan barggus. Ain váilu sámi giella- ja kulturgelbbolašvuhta bálvalusain, ja Ovttasdoaimbandastus ferte maid smiehttat mo dán hástalus dustet.

Evttohus 10: Vástádus gažaldahkii sámegiel heahtedieđihanbálvalusa birra – 110 Buollin

Sámediggeráđdi álggahii borgemánus 2009 konsultašuvnnaid sámi giella- ja kulturmáhtu birra heahtebálvalusas.

Sámediggeráđdái lea deatalaš ahte mis lea nátionála dustehus mii fuolaha sámi dárbbuid ja vuoigatvuodaid. Heahtedieđiheapmi ja diediheapmi sámi geavaheddjiid ektui ii doaimma dohkálaččat dál. Dát guoská buot heahtedieđihanguovddážiidda (110, 112, 113). Sámediggeráđdi lea ožžon dieđuid ruovttoluotta mat mitalit ahte dás sáhttet leat dramáhtalaš váikkuhusat ovttaskas olbmui.

Sámediggeráđdi diehtá ahte Justiisa- ja politiijadepartemeanta lea ásahan direktoráhta heahtegulahallama várás mii galgá fuolahit barggu ahte hukset ođđa digitála heahtefierpmádaga heahte- ja gearggusvuodaetáhtaid várás Norggas. Plánejuvvon heahtefierpmádat lea ođđa riikkaviidosas digitála radiofierpmádat buollindoaimmahaga, politiija ja dearvvašvuodadoaimmahaga várás. Dat galgá addit etáhtaide oktasaš, sihkkaris gulahallanfierpmádaga maid ii sáhte guldalit ja mii doaimmá viidat ja mii bures sáhtta gokčat beaivválaš dáhpusaid ja vel stuorra lihkohisvuodaid ge.

Sámi álbmogis lea álgoálbmogin vuoigatvuodát lágaid ja riikkaidgaskasaš konvenšuvnnaid vuodul. Dasa lassin lea daid gielddaid ássi sápmelaččain, mat leat geatnegahttojuvvon čuovvut sámelága giellanjuolggadusaid, vuoigatvuhta beassat gulahallat sámegillii go lea oktavuoha heahtedieđihanbálvalusain.

Sámediggeráđdi áigu sihkkarastit ahte plánejuvvon digitála heahtefierpmádat maiddái goziha ja heivehuvvo sámi servodaga dárbbuide dohkálaš ja kvalitehtasihkkarastojuvvon heahte- ja gearggusvuodabálvalussii. Nátionála gearggusvuodabálvalus ferte vuhtiiváldit sámi eallinvuogi ja sámegiela. Olu sápmelaččat leat ovdamearkka dihte dakkár ealáhusas mii mielddisbuktá ahte sii johtet biedgguid viiddis guovllus, ja sis lea vuoigatvuoha dakkár dieđihanvuogádahkii mii heive sin eallinvuohkái. Rájehis Davvi/Grenseløst i Nord raporta dadjá ahte ovttasbargu gaskal suoma ja

norgga heahteguovddášiseválddiid ferte nannejuvvot. Sámediggeráđđi miehtá dasa, ja oaivvilda ahte sámi álbmoga dárbbut fertejit oazžut saji dán barggus.

Sihkkarastin dihte ahte sámi álbmoga dárbbut ja vuoigatvuodát heahtediedihanbálvalusa ektui gozihuvvojit, de ferte sámediggeráđđi fátmastuvvot dán bargui. Danne áigu sámediggeráđđi bivdit konsultašuvnnaid Justis- ja politidepartemeanttain.

Maŋŋel go sámediggeráđđi álggahii konsultašuvnnaid Justis- ja politidepartemeanttain, de lea Direktoratet for sivilt beredskap (siviila gearggusvuoda direktoráhtta) bearráigeahččan Sis-Finnmárkku suohkaniid. Bearráigeahččama fáddá Sámelága giellanjuolggadusaid goziheapmi geavaheddjiid várás. Danne joatká sámediggeráđđi konsultašuvnnaid Justis- ja politiijadepartemeanttain.

Evttohus 11: Ollislaččat geahčadit sámi mánáid mánáidgárdefálaldaga

Sámediggeráđđi lea ovttaoivilis das ahte sámi mánáin galgá leat mánáidgárdefálaldat mii lea vuodđuduvvon sámi gillii ja kultuvrii. Mánáidgárdelága vuodul lea gielddas ovddasvástádus das ahte mánáidgárdefálaldat sámi guovlluid sámi mánáide lea vuodđuduvvon sámi gillii ja kultuvrii. Eará gielddain galget dilálašvuodát láhččojuvvot dasa ahte sámi mánát sáhttet sihkkarastit ja ovddidit gielaset ja kultuvrraset. Mánáidgárdelága § 2 deattuha erenoamážit dan geatnegasvuoda mii mánáidgárddis lea ahte fuolahit sámi mánáid giela ja kultuvrra.

Sámedikkis leat jahkásaš čoahkkimat Máhttodepartemeanttain main mánáidgárdesuorgái guoskevaš áššit váldojuvvojit ovdan. Sámediggi konsulterejuvvon dakkár áššiin mat gusket sámi mánáide. Máhttodepartemeanta galgá guorahallat sihke mánáidgárdelága ja mánáidgárdi Rámmaplána. Sámediggi galgá konsulterejuvvo árrat ovdal dáid proseassaidd.

Buohkat geat ožžot Sámi mánáidgárdedoarjaga, galget raporteret mo ruđat leat geavahuvvon. Earret eará dáid raporttain ja mánáidgárdegalledemiin geahčada Sámediggi kvalitehta dálá fálaldagain. Muđui lea fylkkamánniin ovddasvástádus bearráigeahččat mánáidgárdiidd. Sámedikkis lea gulahallan Máhttodepartemeanttain ja fylkkamánniiguin oassálastima birra bearráigeahččat mánáidgárdiidd. Sámediggeráđđi lea árvvoštallagoahtán doarjjaortnega Sámi mánáidgárdedoarjja. Árvvoštallan ovddiduvvo Sámedikki dievasčoahkkimii 48. vahkus. Dalle várrejuvvo áigi seminárii mánáidgárdefálaldaga birra sámi mánáide.

Evttohus 12: Sámi dulkaguovddáža ásaheapmi

Barggus ráđđehusa sámegiela doaibmaaplána doaibmabijuid čuovvoleamis lea dulkaoahppu ja dulkaautorisašuvdna okta doaibmabidju. Dien oktavuodas searvai Sámediggi čoahkkimii njukčamánu 2010 ovtta guoskevaš departemeanttaiguin ja guoskevaš allaskuvllaiguin/ universitehtaiguin man oktavuodas dulkaoahppu ja dulkaautorisašuvdna ledje fáddán. Dán čoahkkima boadusin lei ahte Máhttodepartemeanta juolludii miljon ruvnnu ovtta bargui gaskal Sámi allaskuvlla, Bodáddjo allaskuvlla, Davvi-Trøndelága allaskuvlla, Oslo allaskuvlla ja Romssa universitehta ovddidit dulkaoahpu sámegielaid várás. Departemeanta deattuhii ahte “ásahusat galget bidjat guovddáži ovtta barggu mii čohkke fágalaš máhtu ja nanne fágabirrasiid mat ovtta váikkuhit sámi dulkaoahpu nannema”.

Sámediggeráđđi lea duhtavaš go bargu bissovaš sámi dulkaoahpu ásaheamiin sámegielaid várás lea álggahuvvon, ja ráđis lea jáhkku ja vuordamušat das ahte dát fargga ordnašuvvá. Dát lea mielde kvalitehta dáfus sihkkarastimin sámi dulkaid rekrutterema.

Sámediggeráđđi oaidná nugo gažadeaddjige ahte lea dárbu organiserejuvvon sámi dulkabálvalussii mii guoská olles riiki, ja mii dasa lassin bálvala buot sámegielaid. Dán oktavuodas oaidná Sámediggeráđđi lunddolažžan ahte Nasionála dulkaregisttar doaimmašii dulkaregisttarin maiddá sámegielaid várás. Nasionála dulkaregisttar lea riikaviidosas geahčastat doaibmi dulkain ja sin máhtolašvuodas. Searvadahttin ja girjái vuoda direktoráhta lea nasionala dulkafágaorgána almmolaš suorggis ja Čoahkkingirji čállit: Tove Anti

eaiggáduššá Nationála dulkaregistarvuogádaga. Dohkálaš sámegiieldulkkat biddjojuvvojit seamma dásis eará dulkkaiguin dán registarii. Otnáš nammii leat vihtta davvisámegiieldulka dán registaris. Nationála dulkaregistar gávdno dás www.tolkeportalen.no.

Evttohus 13: Vuosttaldeapmi guollebiebmanrusttega ásaheami Ofuohta vutnii

Norlándda fylkkasuohkan lea addán konsešuvnna guollebiebmanrusttega lokaliseremii Tjukknisseti, Evenášši suohkanis ja Gammelveggeni, Narviikka suohkanis 30.06.10. Sámediggi ii automáhtalaččat gulaskuddo fylkkagiieldda bealis konsešuvdnaohcamiid meannudeami oktavuodas. Vaikko NSR ovddidii dán ášši dievasčoahkkimis geassemánu 8. b., de ii lean Sámediggerádis vejolašvuohta dalán čuovvolit dáid áššiid. Sámediggeráđdi áigu oppalaš vuoduin váldit ovdan fylkkagiielddaiguin ahte akvakulturdoaimbijuid konsešuvdnameannudeapmái atno gulaskuddan ja váikkuheapmi Sámedikki beales. Dán čuovvu maiddá ráđđehusa gulaskuddannotáhta hálddahušastusa birra mas čuožžu:

”For regjeringen er det av viktighet hvordan man ved overføring av oppgaver og myndighet til regionene skal ivareta samiske interesser, herunder konsultasjonsavtalen mellom statlige myndigheter og Sametinget, på en god måte. Når oppgaver og myndighet overføres fra staten til regionene, vil det være en utilsiktet virkning dersom Sametinget og samiske interesser får mindre gjennomslag og innflytelse i forhold til berørte oppgaver/myndighet enn i dag. Det er derfor en målsetting for regjeringen at samisk innflytelse og medbestemmelse ikke skal svekkes på de saksområdene som overføres fra staten til regionene”. (Ráđđehussii lea deatalaš geahččat movt sámi beroštumit gozihuvvojit doaimmaid ja válddi sirdima oktavuodas guovlluide, nugo stáhta eiseválddiid ja Sámedikki gaskasaš konsultašuvdnašiehtadusa bokte, buori vuogi mielde. Šaddá áiggokeahkes váikkuhus jos doaimmaid ja válddi sirdima oktavuodas stáhtas guovlluide šattaš nu, ahte Sámediggi ja sámi beroštumit ožžot fuonit mearridanválddi ja váikkuhanfámu guoskevaš doaimmain/válddis otnáza ektui. Danne lea ráđđehusa mihttomearrin ahte sámi váikkuhanfápmu ja mielde mearrideapmi ii galgga geahnohuhttot dain áššesurggiin mat sirdojuvvojit stáhtas guovlluide”)

Dasto oaivvilda Sámediggi ahte akvakulturdoaimbijut eai galgga álggahuvvot jos dat eai dávis mearriduvvon areálaplánaide. Go dakkár lobit addojuvvojit mat eai dávis plánaide, de gáržžiduvvo maiddá Sámedikki vejolašvuohta buktit cealkámuša, dahje ovddidit vuosteákkaid.

Evttohus 14: Sami mánat suohkaniin sámegiela hálddašanguovllu olggobealde

Bargiidbellodaga sámediggejoavku bivdá sámедiggeráđi bargat dan ala vai sámi mánat ja nuorat olggobealde giellahálddašanguovllu ožžot dan oahpahusa ja sámegiela nannema masa sis lea vuoigatvuohta. Dasto bivdit ahte sámi váhnemiid vejolašvuohta beassat leat mielde mearrideamen nannejuvvo riikaviidosas almmolaš Sámi vánhenlávdegotti bokte.

Sámedikki 2010 bušehtas leat várrejuvvon ruđat giellaproševttaide sámegiela hálddašanguovllu olggobealde. Sámediggái lea juolluduvvon 3 500 000 ru Ráđđehusa sámegiela doaimmaplána čuovvoleapmái. Dás várrejuvvo 350 000 ru giellaproševttaide sámegiela hálddašanguovllu olggobealde. Jagis 2010 várrejuvvo 4 160 000 ru doarjjan giellaproševttaide sámegiela hálddašanguovllu olggobealde. Earret eará lea addojuvvon ruhta giellalávgunkurssaide, giellafáddakurssaide biebmoráhkadeamis ja gáktegoarrumis, leavssuid lohkamii sámegillii ja máttasámegiela giellabeassái. Sámediggi ángiruššá dál hui ollu sámi mánáiguin ja nuoraiguin, muhto ollu surggiin sáhttit bargat buorebut. Mánáidgárddiid ektui láve Sámediggi doallat čoahkkimiid válljejuvvon gielddaguin jahkásaččat, gos ságaškuššo áššiid birra mat gusket sámi mánáide ja nuoraide sihke giellahálddašanguovllu siskkoibealde ja olggobealde. Vuodđooahpahusa oktavuodas bargojuvvo dál sámедигgedieđáhusain oahpahusa ja oahpu birra, gos lea lunddolaš válddahallat dárbbu bargat eanet aktiivvalaččat sámi mánáid ja nuoraid ektui gielddain olggobealde giellahálddašanguovllu.

Máhtodepartemeanttas lea bajimuš ovddasvástádus mánáidgárddiid ja skuvllaid ektui. Go jurddašit vánhemiid mielde mearrideami, de lea dál vánhenlávdegoddi vuodđoskuvlla ja mánáidgárddiid várás nationála dásis. Sámediggi áigu oččodit sámi ovddastusa daid nationála lávdegottiide mat

nammaduvvojit. Sámediggi lei evttohan sámi ovddastusa mánáidgárddiid vánhenválddegoddái, muhto dat ii váldojuvvon vuhtii. Sámediggi lea váidán dán mearrádusa. Máhttodepartemeanta evttoha dál ahte ovddasteaddji gii nammaduvvui šaddá konsultatiivvalaš lahttun, muhto dan mii eat sáhte dohkkehit, ja áigut bargat viidáseappot áššiin.

Evttohus 15: Boraspireválttisvuođat boazodoalus ja eanadoalus

Sámediggeráđdi diehtá ahte ráfáidahttojuvvon boraspiret dagahit stuorra vahágiid boazodollui ja sávzadollui. Ráđdi lea ovttaoavivis evttoheddjiin Marianne W. Maggain ahte dilli gáibida ángiruššamiid earret eará registrerendásis, danne go logut bidjet vuođu bivdoeriid ja liseansabivddu sturrodahkii.

Sámediggeráđdi lea ovdan cealkán ahte ráppiid duodaštangáibádus ii berrešii leat guovdileamos eaktu buhtadusa oažžumii, ja ahte boraspiriid bearráigeahččanlogut berrejit leat hui riehta danne go dat logut mearridit boraspiriid hálldašeami. Dasto diehtit mii ahte stáhta bidjá resurssaid bearráigeahččat ráfáidahttojuvvon boraspiriid, ja ahte Norga vuoruha dan. Dán mii leat bohtán diehtit min searvama bokte boraspireoktavuohtalávdegoddái, gos mii oažžut dieđuid bearráigeahččanprográmma birra. Vaikko Norga čuoččuha ge alddis leat buori boraspiregeahččama, de oažžu Sámediggi dieđuid vuoddoealáhhusain ahte boraspiriid hálldašeapmi maŋimus jagiin lea dagahan dan ahte eanaš boraspirešlájat leat laskan. Sámediggi áigu čuovvolit dán Birasgáhttentdepartemeantta ektui.

Evttohus 16: Sámediggi ferte beroštit buohcceviessostruktuurras

Sámediggeráđdi dearvvašvuođa- ja sosiálapolitihka ulbmilin lea ahte sámi pasieanttat miehtá riikka oččošedje dáseárvosaš dearvvašvuođa- ja sosiálabálvalusaid nugo álbmogis muđui leat. Dát eaktuda máhtolašvuođa ja gelbbolašvuođa sámi gielas ja kultuvrras buot dásiin dearvvašvuođabálvalusas. Eanaš dearvvašvuođadoaimmahagat bálvalit sámi pasieanttaid. Sámediggi oavvilda ahte barggus buohcceviessostruktuurain fertejit buot doaimmahagat dárkilet geahččat mainna lágiin stuorát gelbbolašvuođa dárbu sámi gielas ja kultuvrras galgá fuolahuvvot. Dainna vuolggasajiin lea Sámediggi addán gulaskuddanvástádusa Dearvvašvuohta Davvin evttohussii go guoská báikkálaš buohcceviessostrategiijai mas earret eará čuovvovaš lea deattuhuvvon.

Deatalaš lea rekrutteret bargiid báikkálaččat go dalle livččii buoret vejolašvuohta oažžut dakkár fágaolbmuid bissut, geain lea gelbbolašvuohta sámi gielas ja kultuvrras. Ovttasbarggu oahpahasáhusaiguin ferte nannet go dat addá doaimmahahkii stuorát vejolašvuođa váikkuhit gelbbolašvuođa huksema iežas dárbbu vuođul, earret eará enet deattuhit sámi giela ja kultuvrra oahpuin. Earret eará attášii maŋŋá- ja viidáset oahpu báikkálaš dárbbuid ja čovdosiid vuođul stuorát vejolašvuohta buoridit gelbbolašvuođa sámi gielas ja kultuvrras oahpuin. Sámediggi deattuha ahte lea deatalaš ohalit gelbbolašvuođa sámi gielas ja kultuvrra priváhta spesialistašiehtadusaid dahkama oktavuođas. Dasto lea Sámedikki mielas dárbu enet bargat dulkabálvalusa nannemiin, sihke dulkka gávdnana ja dulkadárbbu ektui, ja leat dihtomielalaš jos dulkka geavaheapmi ii leat ge dohkálaš čuovddus sámi pasieanttaiguin gulahallamis.

Sámedikki mielas lea buorre go Dearvvašvuohta Davvin deattuha lávdadeami ja buori ovttasbarggu. Dieinna sihkkarastojuvvo dat ahte ollu pasieanttat ožžot divššu doppe gos ássat. Gieldda dearvvašvuođabálvalusas leat dávjá ollu bargit geain lea gelbbolašvuohta sámi gielas ja kultuvrras, ja sii sáhttet buktit deatalaš máhtolašvuođa Dearvvašvuohta Davvin doaimmahahkii go guoská fáldadaga buorideapmái sámi álbmogii. Dasto lea dat gelbbolašvuohta maid Dearvvašvuohta Davvin fállá gielddaide deatalaš, oažžun dihte áigái buriid lávdaduvvon fáldadagaid.

Mearkkašumit: NSR:a sámediggijouvku Aili Keskitalo bokte

Riikkaidgaskasaš sámi filbmaguovddáš ja sámi filbmafoanda

Norgga Sámiid Riikasearvi lea mearkkašan ahte riikkaidgaskasaš sámi filbmafoandda hástalussan ain lea fasta doaimmadoarjaga oažžun guovddáži. NSR konstatere duhtavašvuođain go

Kulturdepartemeanta lea ángiruššan áššiin. NSR oaivvilda deatalažžan ahte doaibmadoarjja sihkkarastojuvvo maiddái Sámedikki beales, ja oaivvilda ahte Sámediggeráđđi ferte vuoruhit dan. NSR oaivvilda ahte Riikkaidgaskasaš Sámi filbmaguovddáš juo dahká deatalaš barggu, ja danne ferte oažžut dohkálaš rámmaeavttuid, vai guovddáš sáhtta viidáseappot ovddiduvvot iežas eavttuid vuodul. NSR oaivvilda maiddái ahte Sámediggi ferte váikkuhit sámi filbmafoandda ásaheami, maid NSR evttohi áššis 47/09. Šállošit go Sámedikki eanetlohku hilggui dán evttohusa. Sámi filbmafoanda sáhtta movttiidahttit eanet buvttadit sámi filmmaid. Filmmat sihke duodaštit ja gaskkustit oktanaga, ja dasto nannejit kultuvrra, identitehta, giela ja servodatdigášallama.

Infonuorra

NSR sámediggejoavku diehtá ahte Infonuorra doaibma heaittihuvvo juo golggotmánus dán jagi jos ii gávdnoš eará ruhtadanortnet. Norlándda fylkagiela ruhtada neahttabáikki dál. NSR lea fuolas go Sámediggeráđđi ii leat vuoruhan barggu ja sihkkarastán viidáset ruhtadeami ja doaimma neahttabáikái Infonuorra.

Iešsoardimiid eastadeapmi

Sámediggeráđđi bargá strategiijain iešsoardineastadanbargui. Dien oktavuodas plánejuvvojit kurssat iešsoardimiid eastadeamis Sámediggeráđi politihkkariidda ja hálddahussii.

NSR sámediggejoavku registrere ahte Sámediggeráđđi áigu vuoruhit kurssaid alccesis iešsoardimiid eastadeamis dan sadjái go addit doarjaga ohccojuvvon prošeavttaide iešsoardimiid eastadeamis ja roasuid meannudeamis. NSR oaivvilda ahte dát lea Sámedikki ruđaid boastut geavaheapmi.

Mearraluossabivdu

NSR doarju Sámediggeráđi posišuvnna áššis mearraluossabivddu reguleremis ja šálloša go eai leat ožžon čađa vuoddo sávaldaga oažžut ruovttoluotta reguleremiid mat ledje 2007:s.

NSR mielas lea buot deataleamos bisuhit árbevirolaš mearraluossabivddu dakkár dásis ahte dat ceavzá ja lea kultuvrralaš aktivitehta dihto gánnáhahttivuodain. Biebmolasáhussan alccesis ja báikkálaš vuovdin sáhtášii leat dás mielde. Mearraluossabivddu bivdoáiggiid reguleren berre leat nu ahte guollebivddu vuoddu árbevirolaš bivdun ja kulturvuđot guolástussan ii nogašii áibbas.

Mii čujuhit ahte mearraluossabivdu lea oassi mearrasámi kultuvrra resurssaiguin ávkástallamis mat leat olámuttus áiggis áigái luonddu bealis biebmolasáhussan ja oassin ealáhusdoaimmas. Vuonain bivdojuvvo eanaš dorski dálvemánuin, ja mearraluossabivdu lea giđdat go vurdet ahte luossa galgá boahtit. Árbevirolaččat lea luossabivdu mearas álggahuvvon juo miessemánus ja lea mealgadassii loahpahuovvon suoidnemánus. Luossabivddu álggaheapmi easkka suoidnemánus, nugo reguleremiid áigumuššan lea muhtun guovlluin, sáhtta goddit dan árbevirolaš kulturvuđot guollebivddu vuonain. NSR bidjá merkii ahte hálddašepmi bivdoáiggiid regulerema bokte ain geahččala gáržžidit mearraluossabivddu eanaš mearrasámi guovlluin. Dieinna lágiin gártet árbevirolaš mearraluossabivdit guoddit eahpegorálaš stuorra noađi luonddunáliid ceavzilis hálddašepmi ektui Norggas.

Riddoguolástuslávdegoddi

Sámediggeráđđi raportere dievasčoahkkimii Riddoguolástuslávdegotti evttohusa čuovvoleami birra, ja deattuha sin oaivila mielde oktilaš oktavuoda opposišuvnna jodiheadjijn. NSR sámediggejoavku deattuha ahte áinnas sáhttet gohčodit parlamentáralaš jodiheadjii opposišuvnna jodiheadjijn, muhto ahte NSR sámediggejoavku ii sáhte váldit makkárga ovddasvástádusa juohkimis dieđuid eará joavkkuide opposišuvnnas. Das lea Sámediggeráđis ovddasvástádus.

Go guoská áigumuššii doallat oktilaš oktavuoda, de konstatere NSR sámediggejoavku ahte leat ožžon dieđuid ášši stáhtusa birra njukčamánu loahpas, ja maŋimuččat 09.07.10. Riekta livččii hállat soaittáhat oktavuoda birra.

420 kV-linjá

NSR sámediggejoavku bidjá merkii ahte Sámediggeráđđi árvoštallá geassádit bargojoavkkus mii galgá čielggadit prinsihpalaš beliid ja dagaldumiid mat čatnasit konsultašuvnnaide Norgga čázádat- ja

energijadoaimmahagain. NSR sámediggejoavku váruha geassádeamis proseassas dan hálddašanoavttadaga ektui mas lea ovddasvástádus ollu duohtademiin sámi guovlluin.

NSR sámediggejoavku váillaha dasto Sámediggeráđi miellaguottu 429 kV elfápmolinjá huksema ektui Báhcavuona ja Hammarfeastta gaskka. NSR sámediggejoavku konstatere ahte presideanta Egil Olli medias (Ságat 17.08.10) lea biehttalan buktimis Sámediggeráđi oainnu áššis, vuorddedettiin enet čielggademiid. Sin oaidnu ii boađe ovdan Sámediggeráđi doaibmadieđáhugasge.

NSR sámediggejoavku oaivvilda ahte dáláš váikkuhusčielggadeamit addet dohkálaš vuoddu dadjat juoga juoidá áššis. NSR sámediggejoavku ávžžuha Sámediggeráđi addit prinsihpalaš doarjaga ollu guoskevaš boazodoalloorohagaide ja ealáhusorganisašuvdnii NBR áššis. Nana fuolain registreret mii ahte Bargiiddellodaga nubbinjodiheadđi medias (Nordlys 22.09.10) biehttala ahte álbmotriekti sáhtášii suodjalit boazodoalu dáid areáladuohtademiid vuostá.

NSR sámediggejoavku ávžžuha Sámediggeráđi leat enet árjjalaš sámi ealáhusberoštumiid sihkkarastimis elfápmolinjá huksema oktavuodas. Sámi dárbbut eai leat vuodđun dán linjái, muhto sávaldat oazžut enet industriija ja fápmofievrrideami Finnmárkkus, dát čuoheá maiddá boazodollui. Sámediggi ferte sihkkarastit ahte molssaeavttut mearra- ja eanakabelat čielggaduvvojit 420kV linjá várás mii galgá ceggejuvvot Báhcavuonas Hámmarfestii, muhto plánejuvvo guhkeduvvot goabbat guvlui. Elfápmolinjá lea stuorámus oktilaš luondduohtadeapmi ođđaset áiggis. Earret eará guoská huksen enaš boazodoalloorohagaide guovlluin ja eará sámi ealáhusaide.

Sámi vuoigatvuodálávdegoddi II

NSR sámediggejoavku konstatere ahte mihkkege ii leat dahkkojuvvon Sámi vuoigatvuodálávdegotti II čuovvoleami ektui. NSR ávžžuha Sámediggeráđi čujuhit stuorát ángiruššamiidda dán deatalaš riekteproseassa ektui, mii orru oalát bisánan. Dát lea deataleappot go goassige ovdal, go geahččá dan olis ahte preassa areálaide Romssas máttásguvlui lassána ovdamearkka dihte elfápmolinjaid ja mineráldoaimma olis.

Bargoseminára álgoálbmotvuoigatvuodaid birra dálkkádatšiehtadallamiin

NSR sámediggejoavku bidjá merkii ahte Sámediggi dieđáhusáigodagas ii leat ožžon bovdejumi leat mielde Norgga delegašuvnnas teknihkalaš áššedovdiseminárii álgoálbmotvuoigatvuodaid birra ON dálkkádatšiehtadallamiin. Seminára ulbmilin lea hábmet dihto teakstaevttohusa álgoálbmotvuoigatvuodaid hárrái ON dálkkádatkonvenšuvdnii mii galgá siehtadallojuvvot Dálkkádatkonvenšuvnna 16. oasálaščoahkkimis Mexicos juovlamánus dán jagi. Mexico, mii lea ON dálkkádatkonvenšuvnna 16. oasálaščoahkkima (COP16) guosseriika juovlamánus, áiggošii dán bargoseminára bokte albmáláhkai geahččalit soahpat álgoálbmogiidda guoski áššečuolmmaid dálkkádatšiehtadallamiin, go álgoálbmogiid ja stáhtaid ovddasteaddjit miehtá máilmmes čoagganit čakčamánu 27.-29. b. bargoseminárii Mexicos. Áigumuššan lea doallat smávva seminára, mii galgá bargat effektiivvalaččat konstruktíiva čovdosiid guvlui álgoálbmotášši hárrái dálkkádatšiehtadallamiin.

NSR mielas ii oro Norga vuoruheamen čovdosiid gávdnama rabas gažaldagaide álgoálbmogiid hárrái dálkkádatšiehtadallamiin. Dát duođašta dan ahte Norggas eai leat duohta áigumušat gávdnat čovdosiid álgoálbmotáššečuolmmaide dálkkádatšiehtadallamiin.

Guoská ođđa áššiid almmuheami čuovvoleapmái ráđi bealis mat almmuhuvvojedje dievasčoahkkimis áššis 18/10

Evttohus 11 Ollislaččat geahčadit sámi mánáid mánáidgárdefálaldaga

NSR sámediggejoavku čujuha ahte bargu sámi mánáidgárdesajiid doarvái sihkkarastimiin lea bargu mii ferte váldit vuolggasaji duohta diliin. Otnáš struktuvra go guoská man ollu leat sámi mánáidgárdesajit ja gos dat leat, leat enaš ásahuvvon priváhta álgagiid vuodul ja sámi mánáidgárddiid ásahemiin. Dát dagaha dan ahte dárbbut sámi mánáidgárdesajiid ektui eai leat kártejuvvon ja meannuduvvon ollislaš áššin, juoga mii maiddá dagaha ahte ásahanálgagat eai vealtameahtumit dárbbas váldit vuolggasaji dán lágan ollislaš lagadeamis.

NSR sámediggejoavku oaivvilda ahte doarjjaortnega geahčadeapmi maid Sámediggeráđđi lea dahkan ii dárbbas váldit vuolggasaji dárbbus mii sámi mánáidgárdegeavaheddjiin duohtavuodas lea, muhto lea eanet dovddahus dáláš mánáidgárdestruktuurras ja doarjjaoažžu raporteremis dan dili ektui mii lea dáláš mánáidgárdestruktuurras.

Dasto háliida NSR sámediggejoavku čujuhit ahte lea deatalaš oažžut geahčastaga sámi mánáidgárdesajiid dárbbuin sihke davvi-, julev- ja máttasámi guovlluin vai sáhtá sihkarastit ahte ovdaskuvlaoahpaheaddjit ja mánáid- ja nuoraidbargit rekrutterejuvvojit ja váldet oahpu sámi mánáidgárddiide. NSR sámediggejoavku čujuha ahte bargu sámi mánáidgárdesajiid doarvai sihkarastimiin lea bargu mii ferte váldit vuolggasaji duohta dárbbuin. Otnáš struktuvra go guoská man ollu leat sámi mánáidgárdesajit ja gos dat leat, leat eanaš ásaheavvon priváhta álgagiid vuodul ja sámi mánáidgárddiid ásaheamiin. Dát dagaha dan ahte dárbbut sámi mánáidgárdesajiid ektui eai leat kártejuvvon ja meannuduvvon ollislaš áššis, juoga mii maiddái dagaha ásaheavvon eai vealtameahttumit dárbbas váldit vuolggasaji dán lágan ollislaš lagadeamis.

NSR sámediggejoavku oaivvilda ahte doarjjaortnega geahčadeapmi maid Sámediggeráđđi lea dahkan ii dárbbas váldit vuolggasaji dárbbus mii sámi mánáidgárdegeavaheddjiin duohtavuodas lea, muhto dat lea eanet dovddahus dáláš mánáidgárdestruktuurras ja doarjjaoažžu raporteremis dan dili ektui mii lea dáláš mánáidgárdestruktuurras.

Dasto háliida NSR sámediggejoavku čujuhit ahte lea deatalaš oažžut geahčastaga sámi mánáidgárdesajiid dárbbuin sihke davvi-, julev- ja máttasámi guovlluin vai sáhtá sihkarastit ahte ovdaskuvlaoahpaheaddjit ja mánáid- ja nuoraidbargit rekrutterejuvvojit ja váldet oahpu sámi mánáidgárddiide.

Evttohus 13: Guollebiebmanrusttega ásaheami vuosttaldeapmi Ofuohta vutnii

NSR sámediggejoavku registrere ahte Sámediggeráđđi ii leat konkrehta váldán oktavuoda Narviikka suohkaniin dahje Norlándda fylkkain go guoská guollebiebmanrusttegi Ofuohtavuonas. Vaikko Sámediggeráđi bealis oaivvildit ahte sis lea strategiija ealáhussii go daddjo ahte: " Bargat dan nala ahte guollebiebmanrusttegiid doaimá ekologalaš prinsihpaid mielde ja ahte soames vuonat gáhttejuvvojit guollebiebmanrusttegiid vuostá".

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 37 čoahkis. Dán áššis ii jienastuvvon.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Egil Olli, áššejođiheaddji	Aili Keskitalo Gunn-Britt Retter Trond Are Anti
	Egil Olli	
2	Geir Tommy Pedersen, čoahkkinortnegii	
3	Randi A. Skum	Geir Tommy Pedersen
	Randi A. Skum	
4	Heidi Persdatter Greiner Haaker	Kirsti Guvsám
		Geir Tommy Pedersen
5	Aili Keskitalo	

Čoahkkingirjji čállit: Tove Anti

43 siidu 106 siiddus

6	Bjørn Inge Mo Bjørn Inge Mo	Randi A. Skum
7	Inga-Lill Sundset Inga-Lill Sundset	Geir Tommy Pedersen
8	Gunn-Britt Retter	
9	Silje Karine Muotka	
10	Olaf Eliassen	Per Andersen Bæhr Gunn-Britt Retter Geir Tommy Pedersen
	Olaf Eliassen	
11	Mariann Wollmann Magga	Trond Are Anti
12	Per Andersen Bæhr	Aili Keskitalo Geir Tommy Pedersen Silje Karine Muotka
	Per Andersen Bæhr	
13	Age Nordkild	
14	Geir Johnsen	
15	Willy Ørnebakk	
16	Marianne Balto	
17	Laila Susanne Vars	
18	Kirsti Guvsám	
19	Skjalg Asbjørn Jensen	
20	John Kappfjell	
21	Randi A. Skum	
22	Marianne Balto	
23	Anders Somby jr.	
24	Silje Karine Muotka	
25	Egil Olli, áššejodiheaddji	

VI Sámedikki mearrádus

- Sámediggeráði dieđáhus válđojuvvo diehtun.

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui 28.09.10 dii. 11:55.

Ášši 29/10

Gažaldagat Sámedikkeráđđái Sámedikki čeahkkinortnega § 11 vuodul

Arkiiva
SF-
Arkiiváššennr.
10/4541

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 28.09.10 dii 14.05.

I Mildosat

Nr	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus
1	21.09.2010	Árras Silje Karine Muotka, NSR:a sámediggejoavku	Soabahandoaimbajut
2	21.09.2010	Árras Silje Karine Muotka, NSR:a sámediggejoavku	Riikarevišuvnda
3	21.09.2010	Árras Miriam Paulsen, NSR:a sámediggejoavku	Resursasjuvla oahpponeavvoráhkadeamis julevsámi guovllus
4	21.09.2010	Árras Gunn-Britt Retter, NSR/SáB:a sámediggejoavku	Birasmirkkot ja Minerálaplánaveahkki
5	21.09.2010	Árras Ann-Mari Thomassen, NSR:a sámediggejoavku	Addá og sámegielloahpahas vuoigatvuoda luvvejuvvot oahpahas ja árvvoštallamis dároggiella siidogiella
6	21.09.2010	Árras Ann-Mari Thomassen, NSR:a sámediggejoavku	Odda biepmalobit Divttasvuonas
7	21.09.2010	Árras Miriam Paulsen, NSR:a sámediggejoavku	Hummarbiepman Divttasvuonas
8	20.09.2010	Árras Aili Keskitalo, NSR:a sámediggejoavku	Sámi Parlamentáralaš Ráđi
9	20.09.2010	Árras Aili Keskitalo, NSR:a sámediggejoavku	Sámedikki jienastuslogu geavaheapmi iskkademiide ja statistikkii
10	20.09.2010	Árras Kirsti Guvsám, NSR:a sámediggejoavku	Sámedikki ja Oslo gieldda gaskasaš ovttasbargošiehtadus

II Gažaldat ja vástádus

Gažaldat 1 árras Silje Karine Muotka, NSR:a sámediggejoavku

Soabahandoaimbajut

Juovlamánu 22.b. 2009 celkkii sámediggeárras Odd Iver Sara (Árja) NRK sámi radioi ahte Sámediggi áiggu juolludit 250.000 ru soabahandoaimbajuide. Dáid ruđaid galggai earret eará sáhttit geavahit daid mánáid ja nuoraid ektui, mat vásihit givssideami, ovdamearkka dihtii Álttás. NRK sámi radio artihkkala mielde galggai vaikke gii beassat oheat ruđaid soabahandoaimbajuide, muhto vuos galggai Sámediggeráđđi čielggadit rámmaid. Leat go proševtta rámmat ja ruđat čielggaduvvon, ja lea go ortnet almmuhuvvon nu ahte sáhtta oheat soabahandoaimbajuid ruhtadeami? Maid lea Sámediggeráđđi bargan givssidanáššiin Álttás, masa artihkal ja árras čujuha?

Leaŋka: <http://www.nrk.no/kanal/nrk_sami_radio/1.6920409>

Sámediggeráđđi vástádus 1.gažaldahkii:

Sámedikki 2010 bušehtas lea várrejuvvon 250 000 ru Verdde-prošektii.

Dát lea ovddasmanniprošakta mas gulahallan ja ovttasbargu mánáid/nuoraid gaskkas lea guovddázis, ja man oktavuodas lea lunddolaš ahte sámi boarrásat leat resursan. Ulbmil lea čohkket mánáid, nuoraid ja boarrásiid oktasaš prošehtii, ja geavahit boarrásiid sámiid máhtu čalmmustahttit mávssolaš árbedieđu ja dainna lágiin váikkuhit dán máhttui buoret ipmárdusa ja sealluheami, agi, kultuvrra, giela ja geográfalaš gullevašvuoda rastá.

Sámediggeráđđi lea bovden Álttá ja Guovdageainnu suohkana oktasaš prošehtii mas leat mielde mánát/nuorat ja mas sámi boarrásat leat lunddolaš resurssat prošeavtta čađaheamis. Suohkanat leat bovdejuvvon plánet oktasaš prošeavtta mas sisdoallu, čađaheapmi ja mávssut bohtet čielgasit ovdan. Ovttasbargu gaskal skuvllaid/mánáidgárddiid sáhtta leat buorre vuolggasadi.

Sámediggeráđđi hálldaša ortnega.

Gažaldat 2 áirras Silje Karine Muotka, NSR:a sámediggejoavku

Riikkarevišuvnda

Sámediggeráđđi Marianne Balto lea máŋgga oktavuodas dovddahan čálalaččat ahte Sámedikki “ekonomalaš moivi” lea čorgejuvvon ja čujuha daidda mearkkašumiide mat Riikkarevišuvnnas leat leamaš Sámedikki ekonomijahálddašepmái ovdal.

Dan oktavuodas boahká čuovvovaš ovdan Riikkarevišuvnna dokumeanttas 1(2009-2010):
3.7 Sámedikki doarjjahálddašepmi. Riikkarevišuvnda lea máŋgii dieđihan headjuvuodaid birra Sámedikki doarjjahálddašeamis.

Dokumeanttas nr. 1 (2008-2009), čuoggás 4.3 " Sámedikki doarjjahálddašepmi", dieđiha Riikkarevišuvnda ahte Sámedikki doarjjahálddašepmi ja siskkáldasbearráigeahču rutiinnat galget čuovvoluvvot. Jagi 2008 rehketdoalu revišuvnda čájeha ahte Sámedikki doarjjahálddašepmi ii leat vel dohkálaš. Ovddeš cuiggoduvvon headjuvuodaid oktavuodas dieđihuvvo ahte áššemeannudanvuogádaga Acos WebSak atnui váldin, mii galgá sihkkarastit áššemeannudeaddji bearráigeahču duođaštuvvo, lea váldán guhkit áiggi go dan mii lei eaktuduvvon. Sámediggi dieđiha viidáseappot ahte stáhtus daid boares lohpadusain mat ain leat fámus, ii leat dohkálaš. Dan oktavuodas áigu Sámediggi joatkit ja nannet barggu boares lohpadusaid čuovvolemii, ja erenoamážit čalmmustahttit oahpponeavvo- ja kultursurggiid. (Ášši galgá čuovvoluvvot revišuvnnas dás dohko.)

Lea go nu áddemis ahte Sámediggeráđđi ii leat váldán vuhtii daid mearkkašumiid maid Riikkarevišuvnda cuiggodii dokumeanttas nr. 1 (2008-2009) ja čađahan dárbbaslaš doaibmajuid vai doarjjahálddašepmi buorránivččii, go Riikkarevišuvnda geardduha moaitámuša dokumeanttas 1 (2009-2010)? Bivdit ahte Sámediggeráđđi čilge moaitámušaid dárkileappot.

Sámediggeráđđi vástádus 2.gažaldahkii:

Riikkarevišuvnda revidere Sámedikki rehketdoalu ja bušeahta jahkásaččat. Loahpalaš revišuvdnareivves 2008 rehketdoalu ektui eai lean Riikkarevišuvnnas mearkkašahhti mearkkašumit rehketdollui ja dasa movt doaibma čađaha bušeahta. Muhto sis ledje muhtun mearkkašumit Sámedikki doarjjahálddašepmái. Nugo boares doarjjalohpadusaid čuovvoleapmái ja go áššemeannudanvuogádat (buoret siskkáldas bearráigeahču) ii lean gárvvistuvvon nugo Sámedikki hálldahus lei plánen, dás čujuhit Riikkarevišuvnna dokumentii 1 (2009-2010), čuoggái 3.7.

Sámedikkis lea leamaš ja bargá oktilaččat vuogádagaid ja dagaldumiid buoridemiin vai siskkáldas bearráigeahččan buorránivččii.

Earret eará sáhttit čuovvovaš beliid namuhit:

Sámedikki ulbmilin lea ahte gustovaš doarjjalohpádusat galget leat nu unnán go vejolaš. Gustovaš doarjjalohpádussan lohkkajuvvojit doarjjagat/prošeavttat mat jahkemolsumis eai leat loahpahuvvon, ja maid guhkkodat lea jagis viđa jahkái. Vásihusat čájehit ahte oahppaneavvoprošeavttat bistet guhkimusat. Sámediggi lea ollu geahčadan boares doarjjalohpádusaid ja daid čuovvoleami. Ovdamearkan sáhttit namuhit ahte gustovaš doarjjalohpádusat jagi 2008 rájes jagi 2009 rádjai leat unniduvvon 9 905 494 ruvnnuin, ja dasto leat doarjjalohpádusat gessojuvvon ruovttoluotta sullii 3 500 000 ru ovddas jagiin 2008-2009. Dasa lassin lea Sámediggi doallan čoaččimiid buot lágádusaiguin boarráset prošeavttaid birra, ja lea šiehtadan mat galget loahpahuvvot ja maiguin jotkojuvvo.

Áššeprošeassat – áššemeannudanreaidu doarjjahálldašeamis váldojuvvui geavahussii guovvamánus 2009. Vuogádat váldojuvvui geavahussii daid doarjjaortnegiidda main ohcanáigemearrin lei guovvamánu 1. b. 2009. Njukča- ja cuoŋománus 2009:s váldojuvvui vuogádat atnui maiddá daid doarjjaortnegiidda main ohcanáigemearrin lei njukčamánu 1. b. 2009:s ja cuoŋománu 1. b. 2009:s. Vuogádat lea lassimodula Acos WebSak áššemeannudanvuogádahkii. Áššeprošeassain duodaštuvvo ahte dárbbášlaš bearráigeahčču lea dahkkojuvvon. Muđui oazžut buori geahčastaga das man guhkás leat joavdan iešguđege áššiiguin. Áššemeannudeaddjit čuvvot seamma áššejođu ovttaskas doarjjaortnegiid ektui. Dát buvttiha dásássaš meannudeami áššiin, beroškeahhtá das gii lea áššemeannudeaddji.

Dasto lea Sámediggi evalueren guovttegielatruđaid (ášši 19/09) mat juolluduvvojit gielddaide ja fylkkagielddaide, ja Sámediggeráđis leat leamaš čoaččimat gielddaiguin ja fylkkagielddaiguin go guoská evaluerema čuovvoleapmái. Dasa lassin lea áhahuvvon siskkáldas bargujoavku mii galgá bargat guovttegielatdoarjaga njuolggadusaid rievdamiin. Dát lea ádjás bargu danne go Sámediggi ferte maiddá viežžat dieđuid evttohusaide gielddain ja fylkkagielddain. Siskkáldas bargujoavku lea ráhkadan evttohusa ođđa juolludaneavttuid várás mii ovddiduvvo semináras Sámedikki dievasčoaččima oktavuodas 29.09.10. Ođđa njuolggadusevttohus guovttegielat ruđaid várás meannuduvvo skábmmánu 2010 dievasčoaččimis bušehtain 2011 fárrrolaga.

Leat maiddá álgán ráhkadit oktasaš málaid buot váikkuhangaskaomiid raporterema várás.

Loahpas háliida Sámediggeráđdi mitalit ahte Riikarevišuvnna loahpalaš revisuvdnareivves jagi 2009 rehketoalu ektui, eai lean mearkkašahhti mearkkašumit rehketoallui ja dasa movt bušeahhta lea čađahuvvon.

Gažaldat 3 áirras Miriam Paulsen, NSR:a sámediggejoavku

Resursasjuvla oahpponeavvoráhkadeamis julevsámi guovllus.

NSR evttohi Sámedikki strategalaš oahpponeavvoplána meannudeami oktavuodas ahte Ajlávta skávla/Drag skole galggai šaddat resursaskuvlan oahpponeavvoráhkadeamis julevsámi guovllus. Sámedikki 2009 ja 2010 bušehtain várrejuvvojedje ruđat dasa ahte Ajlávta skávla/Drag skole galggai šaddat resursaskuvlan oahpponeavvoráhkadeamis julevsámi guovllus.

1. Mii lea stáhtus dán barggus? Makkár gulahallan lea leamaš gaskal Ajlávta skávla/Drag skole ja Sámediggeráđi?

Sámediggeráđdi vástáduš 3.gażaldahkii:

Ájluovtta skuvla Divttasvuona suohkanis oačču 2009:s ja 2010:s doarjaga resursaskuvlaprošektii. Prošeavtta stivrenjoavkkus lea skuvlla rektor, áirasat Divttasvuona suohkanis, Nordlándda fylkkamánis ja Sámedikkis. Sis leat leamaš golbma čoaččima jagis.

Ájluovtta skuvla sáddii Sámediggái prošeaktaraportta njukčamánu dán jagi. Raporttas oaidnit ahte sii 2009:s bohte maŋŋit johtui unnán resursaolbmuid geažil. Prošeaktajođiheaddji lea beallevirggis, ja dan njealji oahpaheaddjis geat leat čadnon prošeaktii, lea 20 % resursa guđes nai.

Prošeakta bargá oahppogirjiiguin julevsámegeielas ja fáddágirjiiguin OEE- fágas (Osku, eallinoaidnu ja etihkka) ja historjjás. Sámediggi ii leat ožžon dieđu lea go resursaskuvla gárven ovttage oahppogirji.

Sámediggeráđdi doallá čoahkkima Divttasvuona suohkana sátnedođiheddjiin 28.09.10 ja áigut ea.ca. ságastallat resursaskuvlaprošeavtta bohtosiid birra ja makkár hástalusat sis leat.

Sámediggeráđdi háliida evalueret resursaskuvlaprošeavtta ovdalgo loahpalaččat mearriduvvo dohkke go resursaskuvlamálla bevttolaš oahpponeavvoraáhkadeami várás. Bevttolaš oahpporaáhkadeapmi lea muđui deatalaš oassi go sámediggedieđáhus oahpahusa birra ráhkaduvvo.

Gažaldat 4 áirras Gunn-Britt Retter, NSR/SÁB:a sámediggejoavku

Birasmirkkot ja Minerálaplánaveahkki

Čoahkkimis mearraluossabivdoservviiguin Leavnnjas golggotmánu 31. b. mannan jagi vástidii ráđđelahttu Laila Susanne Vars gažaldahkii Máttá-Várjjat ruvki birasmirkkoluoitima birra Báhcaveajvutnii, nationála luossavuotna Máttá-Várjjagis, ahte Sámediggeráđdi áigui bivdit konsultašuvnnaid ovddeš Stáhta nuoskkidanbearráigeahčuin, dálá Dálkkádat ja nuoskkidandirektoráhtain, ášši birra.

- Mii lei Sámediggeráđi boadus dieđihuvvon konsultašuvnnain?
- Mo dál lea ášši Máttá-Várjjat ruvki luoitimiid oktavuodas?

Sámedikki minerálaplánaveahkki minerálaressursaid iskkademiid ja roggamiid oktavuodas, mii dohkkehuvvui dán jagi geassemánus, dadjá ahte Sámediggi árjjalaččat galgá váikkuhit gulahallamii ealáhusaiguin, sámi beroštusaiguin, ja báikkálaš, regionála ja guovddáš eiseválddiiguin (...). Dán plánaveahki vuodul dagai Sámediggi čakčamánu 1. b. intenšuvdnašiehtadusa Nussir ASA:in.

- Makkár gulahallan lea leamaš sámi beroštusaiguin ja báikkálaš eiseválddiiguin ovdalgo intenšuvdnašiehtadusa Nussir ASA:in dahkkojuvvui?
- Mat leat Sámediggeráđi mihttomearit šiehtadallamiiguin, ja maid áigot dahkat jus fitnodagat biehttalit dahkamis šiehtadusa Sámediggeráđiin?

Sámediggeráđdi vástáduš 4.gažaldahkii:

Birasmirkkot Báhcaveivuonas, Máttá-Várjjagis

Go guoská gažaldagaide mat čatnasit Sydvaranger Gruve AS luoitinlohpaí Báhcaveivutnii, de lea ášši válddahallojuvvon áššis 28/10 Sámediggeráđi doaibmadieđáhus, oasis ođđa áššiid dieđiheapmi. Ii leat dárbu geardduhit dan seamma dás. Oanehis veršuvdna lea dat ahte Sámediggeráđdi lea gulahallan Dálkkádat- ja nuoskkidandirektoráhtain Sydvaranger Gruve AS luoitinlobi birra.

Dálkkádat- ja nuoskkidandirektoráhta lea geassemánu 9. b. 2010 beaiváduvvon reivves Sámediggái válddahallan Sydvaranger Gruve AS luoitinlobi stáhtusa birra. Kjemikalijaid geavaheami bearráigeahčama oktavuodas leat fuomášuvvon boasttuvuođat. Čájeha ahte Sydvaranger Gruve AS rihkku luoitinlobi geaheamis. Dálkkádat- ja nuoskkidandirektoráhta mielas dat lea duodalaš ja lea čujuhan Sydvaranger Gruve AS:ii ahte dain lea geatnegasvuohka nu johtilit go lea vejolaš njulget ášši. Dálkkádat- ja nuoskkidandirektoráhta áigut vuordit luoitinlobi meannudemiin viidáseappot dassáži go doaibma sáhtá duodástit ahte lea divvon boasttuvuođaid gustovaš lobi ektui.

Dálkkádat- ja nuoskkidandirektoráhta deattuha ahte buvttadusa lasiheapmái eanet ja luoitinlohpaí viidáseappot gáibiduvvo váikkuhusčielggadus plána- ja huksenlága mielde. Vejolaš ođđa luoitinohcan Čoahkkingirji čállit: Tove Anti

váikkusielggadusain galgá dalle gulaskuddamii guoskevaš eiseválddiide ja beroštusorganisašuvnnaide, ja biddjojuvvo almmolaš dárkkisteapmái. Dán lágan meannudeapmi dábálaččat bistá unnimusat jagi. Sámedikkis ii leat oktavuoha áššái ovdalgo vejolaš mearrádus das ahte doaibmabidju sáhtta čadahuvvot lea dahkkojuvvon. Sámediggeráđdi áigu čuovvolit ášši viidáseappot Dálkkádat- ja nuoskkidandirektoráhta ektui ja eará almmolaš instánssaid ektui boahhteáiggis.

Minerálaveahki čuovvoleapmi

Mii gulahallat ealáhusaiguin, sámi beroštumiiguin, ja báikkálaš, regionála ja guovddáš eiseválddiiguin dađistaga. Finnmárkkus searvá Sámediggi odđa áсахuvvon minerálaforumii masa dát bealit servet. Maŋimus čoažžin dollojuvvui čakčamánu 1. b. Sámedikki presideanta lei mielde maiddái Norgga báhteruvkeindustriija čakčakonferánsas čakčamánu 2. b. Šiehtaduvvon lea ahte dollojuvvo sierra čoažžin Stáhtavuddiiguin guorahallan dihte minerálaveahki čuovvoleami. Sámediggi gulahallá maiddái dađistaga daiguin boazodoalloorohagaiguin maidda iskkadanbarggut ja rogganriekteohcan gusket.

Sámediggeráđdi lea ovddidan ja ságastallan boazodoalloorohaga 22 Fiettar jodiheddjiin geassemánu 2. b. ja borgemánu 23. b. áigumuššiehtadusa birra Nussir AS:in. Sámediggeráđdi lea leamaš posiitiivvalaš go boazodoalloorohat lea hálidan boahit oktasaš čoažžimii Nussiriin válddahallat ja ságaškuššat áigumuššiehtadusa sisdoalu birra.

Sámediggeráđi ulbmilin šiehtadallamiiguin Nussir ASA doaibmakonsešuvdnaohcama oktavuodas lea sihkkarastit daid vuoigatvuođaid mat sámiin leat álbmotrievtti njuolggadusaid mielde ja dan vuodul go lea álgoálbmot ja minoritehta. Dasto galgá vejolaš ealáhusdoaimma veaikki ektui Riehpovuonas, Fálesnuori gielddas leat ávkin sámi kultuvrii ja báikegottiide ja galgá nannet daid, ja vejolaččat dahkkojuvvo ovttrasáđiid árbevirolaš sámi ealáhusaiguin ja geavahusain. Dát čuovvu Sámedikki mearrádusa áššis 21/10 ja lea mielde áigumuššiehtadusas Nussir ASA:in. Áigumuššiehtadus lea dahkkojuvvon minerálaveahki čuoggá 4.2 ektui jos šiehtadallamiid vuodul ii šattage šiehtadus doaibmakonsešuvnna ohcama hárrái, de galgá ráhkaduvvot oktasaš šiehtadanbeavdegirji minerálaveahki čuoggá 5.7 mielde. Sámediggeráđdi ii áiggo árvádallat mii dáhpáhuvá jos Nussir ASA ii čuovoge šiehtadusa.

Gažaldat 5 áirras Ann-Mari Thomassen, NSR:a sámediggejoavku

Addá go sámegieloahpahas vuoigatvuođa luvvejuvvo oahpahas ja árvvoštallamis dárogiera siidogielas

Ain lea eahpádus das ahte lea dain oahppiin, geat ožžot oahpahas sámegiela 2. gielas 2. ja 3. dásis, vuoigatvuohta luvvejuvvo oahpahas ja árvvoštallamis dárogiera siidogielas. NSR lea dan čálalaččat jearran Plána- ja finánsalávdegottis guovvamánus go Sámedikki jahkediđáhus meannuduvvui. Sámediggeráđdi galgai čielggadit dán gažaldaga lababui departemeanttain.

Sáhtta go Sámediggeráđdi dál čielggadit lea go dain oahppiin, geat ožžot oahpahas sámegiela 2. gielas 2. ja 3. dásis, vuoigatvuohta luvvejuvvo oahpahas ja árvvoštallamis dárogiera siidogielas?

Sámediggeráđdi vástáduš 5.gažaldahkii:

Oahpahaslága lánkaásahasus § 1-11 Oahpahas čálalaš siidogielas čuožžu:

Dáidda ohppiide ii gusto oahpahasgáibáduš čálalaš siidogielas:

Oahppit geain lea oahpahas sámegiela vuosttaš- dahje nubbingielas

Ohppiin geain lea oahpahas sámegiela nubbingielas, sámegiella 2 ja sámegiella 3, lea vuoigatvuohta luvvejuvvo čálalaš siidogiera oahpahasas.

Johtučállagis Udir 1-2010 *Individuell vurdering i grunnskolen og videregående opplæring etter forskrift til opplæringsloven kapittel 3* (Ovttaskas árvvoštallan vuodđoskuvillas ja joatkkaoahpahasas oahpahaslága Čoažžingirji čállit: Tove Anti

láhkaásahusa 3. kapihttala mielde) čuožžu ahte luvven oahpahusas ja árvoštallamis árvosániin čálalaš siidogiela ii luvve oahppi teavsttaid lohkamis siidogiela dahje giellahistorjjá dahje dárogiela giellaovdáneami oahpahusas siidogiela. Luvven čálalaš siidogiela namalassii ii govčča dárogielfága njálmmálaš osiid. Oahppit geat leat luvvejuvvon čálalaš siidogiela oahpahusas §1-11 mielde eai galgga oassálastit čálalaš siidogiela oahpahusas eaige árvoštallojuvvot čálalaš siidogiela (Johtučála Udir 1-2010 s. 37-41).

Oahpahuslága láhkaásahus § 1-11 rievdaduvvui suoidnemánu 1. b. 2009. Doaba čálalaš siidogiella lea boahtán ovdalaš doahpaga dárogiella siidogiella. Johtučállaga Udir 1-2010 mielde dat ii mearkkaš makkárga rievdadusaid duohtavuodas. Sámediggeráđdi diehtá ahte oahpahussuorggi ovddasteaddjit iešguđetge dásis leat ipmirdan doahpaga dárogiella siidogiella eará ládje, ja danne leat luvven ohppiid buot siidogiellaoahpahusain.

Leat leamaš iešguđetlágan oainnut dan ektui ahte váikkuhit go láhkaásahusteavstta rievdadeamit geavtlaš bargui skuvllas. Gažaldat ovddiduvvui konsultašuvdnačoahkkimis gaskal Sámedikki ja Máhtodepartemeantta geassemánu 24. b. 2009, muhto das eai boahtán ovttamielalašvuhtii. Konsultašuvdnačoahkkima protokollas čujuhuvvo bargujoavkku ásaheapmái mii galgá geahčadit fága- ja diibmojuogu ja eará stivrendokumeanttaid. Siidogiela (čálalaš) oahpahusas ja árvoštallamis luvvema láhkaásahusa ferte árvoštallat dárogiela oahppoplánaid, dárogiela ja sámegiela diibmologu ja ollislaš diibmologu ektui. Bargojoavku galgá evttohit dárbbalaš rievdadusaid oahpahuslága láhkaásahussii, oahppoplánaide ja fága- ja diibmojuhkui. Bargojoavkku evttohus galgá konsulterejuvvot ja oahpahuslága láhkaásahusaid, fága- ja diibmojuogu ja oahppoplánaid rievdadusat galget sáddejuvvot gulaskuddamii.

Gažaldat 6 áirras Ann-Mari Thomassen, NSR:a sámediggejoavku

Ođđa biepmalobi Divttasvuonas.

Lea go Sámediggeráđdi bargan maidege dainna áššiin ahte bissehit daid ođđa biepmalobiid maid báikkálaš guolásteaddjit ja álbmot leat vuostaldan?

Nordlándda fylkkamánni lea addán luotinlobi 2 ođđa báikkis Divttasvuonas Musken Laks AS:ii. Musken Laks AS lea ohcan luotinlobi 3 báikái, earret eará Bjørkvika Divttasvuonas. Nordlándda fylkkasuohkan dat lea gii addá loahpalaš lobiid ođđa biepmalobiide.

NSR válddii ovdan ášši Sámedikki dievasčoahkkimis guovvamánus dán jagi ja ovddidii gažaldaga birasváikkuhusaid birra ja dan birra leat go ođđa biepmalbáikkit addojuvvon vuotnaguolásteddjiid mieđihemiin ja báikkálaš álbmoga dárbbuid vuodul ja gulahallamiin Divttasvuona suohkaniin.

Ráđi dieđáhusas miessemánus 2010 dajai Ráđdi ahte sii leat vuordimin áhpeditkaninstituhta raportta daid váikkuhusaid birra mat biepmamis lea luoduguollái, ovdalgo Ráđdi sáhtta dahkat maidege áššiin. Dan botta go Sámediggeráđdi lea geavahan nu guhkes áiggi vuordit áhpeditkaninstituhta raportta, de lea Nordlándda fylkkasuohkan dohkkehan 2 báikki luotinlobi.

Áššis lea hoahppu!!!

Lea go Sámediggeráđdi bargan maidege dainna áššiin ahte bissehit daid ođđa biepmalobiid maid báikkálaš guolásteaddjit ja álbmot leat vuostaldan?

Sámediggeráđdi vástáduš 6.gažaldahkii:

Eaktun sáhttit oažžut lobi akvakulturlága vuodul biepmat guliid, lea ahte maiddái addojuvvo luotinlohpi nuoskkidanlága vuodul. Fylkkamánni addá luotinlobi báikki gierdannávcca vuodul. Go biepmarusttet ásahevvo, de galgá Fylkkamánni árvoštallat vuostálasvuodaid olgodaddama, luonddugahtema, fuođđuid ja guolástanberoštusaid ektui.

Viidáseappot lea nu ahte fylkkagiella dat 1.1.2010 rájes, dahká loahpalaš mearrádusa akvakulturlága vuodul. Dás maiddá lobiid juohkin akvakulturlága vuodul biebmat anadroma ja mariidna šlájaid borramušguliid, ja mearraguohtumii, ja válldi mearridit ohcamiid dálá lobiid ja báikkiid ektui.

Ii fylkkamánni eai ge fylkkagiella gulaskutta automáhtalaččat Sámedikkiin go sii meannudit luoitinlobiid nuoskkidanlága vuodul dahje lobiid akvakulturlága vuodul. Áššit odđa biebmanbáikkiid birra Divttasvuonas eai leat sáddejuvvon Sámediggái. Sámediggeráđdi áigu oppalaš vuodul váldit ovdan fylkkagiellaiguin ahte go sii meannudit akvadoaibmabijuid konsešuvnnaid, de dat mearkkaša ahte Sámedikkiin galgá gulaskuddat ja ahte Sámediggi galgá searvvahuvvot.

Sámediggái lea viidáseappot deatalaš ahte akvakulturdoaibmabijut eai álggahuvvo jus dat eai oktiiheive dohkkehuvvon areálaplánaiguin. Go lobit addojuvvojit beroškeahhtá plánain, de ii oáččo Sámediggi vejolašvuoda ovddidit cealkámuša, dahje vuostaldit.

Gažaldat 7 áirras Miriam Paulsen, NSR:a sámediggejoavku

Hummerbiepman Divttasvuonas

Nordlándda fylka lea addá lobi biepmat hummariid Divttasvuonas. Báikkálaš álbmot lea dan vuostaldan. Mo lea gulahallan Sámedikki ja Nordlándda fylkkasuohkana gaskkas leamaš hummarbiepmanlobi addima oktavuodas Divttasvuonas?

Sámediggeráđdi vástádus 7.gažaldahkii:

Hálddahušođastusa vuodul ožžo fylkkasuohkanat odđa bargamušaid ja válldi odđajagimánu 1. b. 2010 rájes. Dás maiddá lobiid juohkin akvakulturlága vuodul biebmat anadroma ja mariidna šlájaid borramušguliid, ja mearraguohtumii, ja válldi mearridit ohcamiid dálá lobiid ja báikkiid ektui.

Nordlándda fylkkasuohkan lea addán lobiid diktit hummariid guohtut mearrabodni Kjerrskjær ja Nordbukt guovlluin Divttasvuona suohkanis geassemánu 25.-26. b. 2010. Sámediggeráđdi lea váidán goappašiid mearrádusaid maid Nordlándda Fylkkaráđdi lea dahkan. Sámediggeráđdi ii dieđe vel goas váidagat meannuduvvojit gárvvisin.

Ovdalگو Fylkkaráđdi meannudii áššiid dieđihii Sámediggeráđdi čálalaččat ahte mii háliideimmet konsultašuvnnaid Nordlándda fylkkasuohkaniin ášši birra. Fylkkamánni ii váldán dán árvalusa vuhtii.

Sámediggeráđi čielga oaidnu lea ahte jus áššit akvakulturlága vuodul váikkuhit njuolgga sámi beroštusaide, de dat leat konsultašuvdnageatnegahttojuvvon. Dattetge lea váttsivuohtan dat ahte konsultašuvdnašiehtadus lea eiseválddiid ja Sámedikki gaskavuoha.

Hálddahušođastusa oktavuodas lei sihke ráđdehussii ja Sámediggái deatalaš ahte sámi beroštusat galget fuolahuvvot go bargamušat ja válldi sirdojuvvo stáhtas regiönnaide, dás maiddá konsultašuvdnašiehtadus. Lei maiddá ovttamielalášvuoha das ahte sámi váikkuhanfápmu ja mielmearrideapmi ii galgga heajosmahttojuvvot dain áššesurggiin mat čuožžilit hálddahušođastusa olis. Sámediggeráđdi lea hástalussan oazžut fylkkasuohkaniid áddet dan. Sámediggeráđdi oaivvilda ahte dát čuolbmačilgehus ferte digaštallojuvvot buot fylkkasuohkaniiguin sámi guovllus. Dat sáhtá dahkkojuvvot earret eará Sámedikki ja fylkkasuohkaniid gaskasaš ovttasbargošiehtadusaid bokte.

Jus Nordlándda fylkkasuohkan ii váldde Sámediggeráđi váidaga hummarguohtumii Divttasvuonas njuolgga vuhtii, de sáddejuvvot váidagat Guolástusdirektoráhtii Birggonis loahpalaš meannudeapmái. Guolástusdirektoráhta lea stáhta eiseváldi, ja dalle čađahuvvojit konsultašuvnnaid áššis daid fáttáid ektui, maid mii leat váldán ovdan váidagis. Dát guoská sámi vuoigatvuodaide guovllus, maritiima suodjalanplánaide Divttasvuonas ja birasdeastaide. Ja maiddá dár bui čađahit konsultašuvnnaid gaskal guoskevaš eiseválddi ja daid sápmelaččaid dahje sámi báikegottiid, geaidda ášši guoská njuolgga.

Gažaldat 8 áirras Aili Keskitalo, NSR:a sámediggejoavku

Sámi Parlamentáralaš Ráđi

Presideanta Egil Olli lea goasii leamaš Sámi Parlamentáralaš Ráđi stivračoahkkimiin 2010:s, earret ovtta oanehis telefončoahkkimis. Dovddaha dát ahte presideanta vuorua oktasaš sámi ovttasbarggu vulos? Mo gáttát eará sámedikkiid dan dulkot?

Manne oassálastá Laila Susanne Vars presideantta sadjái, go Sámedikki dievasčoahkkin lea välljen Willy Ørnebakk sadjásažžan?

Oaivvilduvvo go ahte dutnje lea fápmuduvvon válđi nuppástuhtit Sámedikki dievasčoahkkima mearrádusaid? Leat go ođđa čoahkkinortnega vejolaš váikkuhusat árvvoštallojuvvon Sámi Parlamentáralaš Ráđi ektui?

Sámediggeráđđi vástádus 8.gažaldahkii:

Lea riehta ahte presideanta ii leat searvan Sámi Parlamentáralaš Ráđi stivračoahkkimiin 2010:s, earret ovtta telefončoahkkimis. Sámediggeráđđi vuorua oktasaš davviriikkalaš ovttasbarggu hui bajás, ja háliida ahte čoahkkimat galget dollojuvvot čoahkkinplána vuodul. Daid háviid go presideanta ii sáhte searvat čoahkkimii, de searvá várrepresideanta sadjásažžan SPR stivračoahkkimiidda.

Várrepresideanta lea presideantta várreáirras SOR stivrii. Nu lea álo leamaš, ja presideanta čuovvu nappo dan vuogit mii lea leamaš sámi davviriikkaid parlamentáralaš ovttasbarggus.

Willy Ørnebakk lea Egil Olli persovnnalaš várreáirras SPR:i. Ørnebakk ii leat dan dihtii SPR bistevaš lahttu ii ge sáhte, ovddeš geavada vuodul, loaidat várreáirrasin SPR stivrii. Dán geavada lea presideanta čuvvon oassálastima oktavuodá SPR stivračoahkkimiidda ja dat lea sivva dasa ahte várrepresideanta lea searvan várreáirrasin presideantta sadjái maŋimus áiggi.

Presideanta lea doalahan iežas ovddeš geavadii SPR oktavuodas ii ge leat ii eisege sáhka das ahte presideanta áigu nuppástuhtit Sámedikki dievasčoahkkinmearrádusa, nu mo gáždadeaddji orru oaivvildeamen.

Sámediggeráđđi ii oainne makkárga váikkuhusaid SPR ovttasbargui Sámedikki ođđa čoahkkinortnega geažil.

Gažaldat 9 áirras Aili Keskitalo, NSR:a sámediggejoavku

Sámedikki jienastuslogu geavaheapmi iskkademiide ja statistihkkii

Mii lea Sámediggeráđi oaidnu Sámedikki jienastuslogu geavaheapmái iskkademiide ja statistihkkii?

Mii diehtit ahte dál lea Sámedikki dievasčoahkkinjodihangoddi mii hálddaša jienastuslogu. Dattetge lea Sámedikki jienastuslogu geavaheapmi eará atnui go válgii guoski áššide vissásit politihkalaš ášši, ja ovdal lea Sámediggeráđi hálddašan jienastuslogu.

Sámedikki dievasčoahkkin välljii ášši 10/06 meannudeami oktavuodas jienastuslogu gáržžes geavaheami, go ii addojuvvon vejolašvuohta Sámi Instituhtii ja SGD:ii geavahit jienastuslogu ráhkadit statistihkalaš geahččalandieđuid ovttaskas olbmo dásis.

Doarju go Sámediggeráđi dan gáržžes oainnu maid Sámedikki dievasčoahkkin bijai vuodđun áššis 10/06? Mo lea Sámediggeráđi oaidnu leamaš vejolaš ohcamiidda geavahit jienastuslogu dan áigodagas go Sámediggeráđi ain hálddašii jienastuslogu?

Sámediggeráđđi vástáduš 9.gažaldahkii:

Sámedikki jienastuslogu geavaheapmi iskkademiide ja statistihkkii Válgalahkaásahusaid vuodul lea Sámedikkis váldi miehtat Sámedikki jienastuslogu geavaheapmái. Čoahkkinnortnega rievdeami oktavuodas njukčamánu 2010 sirdojuvvui jienastuslogu hálddašcapmi dievasčoahkkinjodihangodái.

2008:s ii addon Statistihkalaš guovddášdoaimmahakkii vejolašvuohta geavahit jienastuslogu ráhkadit indiividastatistihka sámiid ektui. Maŋŋel ovdanbuvttii fágalaš analysajoavku iežas vuosttaš raportta. Okta ávžžuhus das lei čielggadit vejolašvuođa ráhkadit dakkár statistihka. Jienastuslogu geavahangažaldat berrii árvvoštallojuvvot odđasit. Ohcan árvvoštallojuvvui odđasit dan geažil. Sámediggeráđđi árvvoštalai indiividastatistihka ráhkadeami dárbbaslažžan. Dasto addui geavahanlohpi njukčamánu 2009.

Sámediggeráđđi oaivvilda ahte jienastuslohku ii galgga geavahuvvot eará ulbmiliidda go dat mii lea áibbas dárbbaslaš válggaid oktavuodas, politihkalaš ulbmiliidda ja dutkamii. Juohke ohcan jienastuslogu geavaheami birra lea árvvoštallojuvvon sierra. Dušše dakkár oktavuodain berre addit geavahanvejolašvuođa go dehálaš servodatberoštumit rávvejit nu. Sámediggeráđđi lea čavgadit giedahallan dán.

Gažaldat 10 áirras Kirsti Guvsám, NSR:a sámediggejoavku

Sámedikki ja Oslo gieldda gaskasaš ovttasbargošiehtadus

Oslo Sámiiid Searvi lea ovdal ovddidan áššin ovttasbargošiehtadusa gaskal Sámedikki ja Oslo gieldda, mo lea Sámediggeráđi stáhtus dáinna siehtadusbargguin?

Sámediggeráđđi vástáduš 10.gažaldahkii:

Sámediggeráđis lea leamaš oktavuodas Oslo suohkaniin ovttasbargošiehtadusa birra gaskal Sámedikki ja suohkana.

Skábmamánu 2008 dollui čoahkkinn gaskal dalá várreprezideantta Marianne Balto, sátnajođiheaddji Fabian Stang ja gávpotráđđejodheaddji Erling Lae. Čoahkkinn lei álgogulahallan Oslo suohkaniin digaštallan dihte mot dakkár siehtadusa galggašii oazžut áigái ja makkár fáttát livčče áigejuovdilát. Sámediggi ovdanbuvttii álgoevttohusa sisdoalu ja proseassa hárrái.

Nugo lei šiehttojuvvon dán čoahkkima čuovvoleapmin, de sáddii várreprezideanta Marianne Balto reivve juovlamánu 2008 gávpotráđđái Torger Ødegårdii, mas evttohi čoahkkima politihkalaš dásis gos galge digaštallat sisdoalu ja viidásit áššejođu. Go sámediggeráđđi ii ožžon vástádusa dan reivvi, de leat odđasit bivdán vástádusa e.e. borgemánu 2009, ja maŋemusat suoidnemánu 2010. Oslo suohkan válddii čakčamánu oktavuodas Sámedikkiin telefuvnna bokte ja bivddii dárkileabbo čilgehusa das makkár áigumušat Sámedikkis leat dakkár siehtadusain. Sámediggeráđđi lea vástidan, ja áigu čuovvolit ášši viidásit gulahallamiin Oslo suohkaniin.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 37 čoahkis. Dán áššis ii jienastuvvon.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Silje Karine Muotka	
	Laila Susanne Vars	
	Silje Karine Muotka	
	Laila Susanne Vars	
2	Silje Karine Muotka	
	Egil Olli	
	Silje Karine Muotka	Skjalg Asbjørn Jensen
	Egil Olli	
3	Miriam Paulsen	
	Laila Susanne Vars	
	Miriam Paulsen	
	Laila Susanne Vars	
4	Gunn-Britt Retter	
	Egil Olli	Skjalg Asbjørn Jensen
		Willy Ørnebakk
		Geir Tommy Pedersen
	Gunn-Britt Retter	
	Egil Olli	
5	Synnøve Angell	
	Laila Susanne Vars	
6	Miriam Paulsen	
	Marianne Balto	
	Miriam Paulsen	
	Marianne Balto	
7	Miriam Paulsen	
	Marianne Balto	
	Miriam Paulsen	
	Marianne Balto	
8	Aili Keskitalo	
	Egil Olli	Skjalg Asbjørn Jensen
	Aili Keskitalo	
	Egil Olli	
9	Aili Keskitalo	
	Egil Olli	
	Aili Keskitalo	
	Egil Olli	
10	Kirsti Guvsám	
	Marianne Balto	
	Kirsti Guvsám	
	Marianne Balto	

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui 28.09.10 dii. 16:10.

Ášši 30/10 Ođđa áššiid dieđiheapmi

Arkiiva
SF-
Arkiiváššennr.
10/4542

Ášši meannudeapmi álggahuvvui maŋgebárgga čačkamánu 28. b. 2010 dii. 16:15.

I Mildosat

Nr	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus
1	27.09.2010	Aírras Rolf Fjellstad, Ovdádusbellodat	Boazoáiddiid divodeapmi
2	27.09.2010	Aírras Hans J. Eriksen, Ovdádusbellodat	Sámedikki heaittiheapmi ja Finnmárkkuopmodaga loahpaheapmi
3	27.09.2010	Aírras Miriam Paulsen, NSR:a sámediggejoavku	Infonourra.no doaimma sihkkarastin
4	27.09.2010	Aírras Silje Karine Muotka, NSR:a sámediggejoavku	Árvodáhkádus sámi boarrásidda
5	27.09.2010	Aírras Ann-Mari Thomassen, NSR:a sámediggejoavku	Sámediggi berre váikkuhit čielggadanprošeavttas Skániid joatkkaskuvlla ođđasis ásaheami birra, gos sámi giella ja kultuvra leat vuodđun
6	27.09.2010	Aírras Ann-Mari Thomassen, NSR:a sámediggejoavku	Oljokeahtes Lofuohta, Viestterálas ja Senja
7	27.09.2010	Aírras Leif Aksel Renfjell, Áarjel-Saemiej Gielh	Sámedikki neahttasiddut
8	27.09.2010	Aírras Silje Karine Muotka, NSR:a sámediggejoavku	Sámediggi berre mearridit pláhkáhta givssideami vuostá
9	27.09.2010	Aírras Gunn-Britt Retter, NSR ja NSR/SáB	Diehtjuohkin sámiid vuoigatvuodaid birra
10	27.09.2010	Aírras Ronny Wilhelmsen, BB:a sámediggejoavku	Fefo ja smávva vuodđobivdu
11	27.09.2010	Aírras Heidi Persdatter G. Haaker, BB:a sámediggejoavku	Boares sámi árbevierut
12	27.09.2010	Aírras Gunn-Britt Retter, NSR ja NSR/SáB	Gáržžidusat sáidesoakonuohtumis Várjjatvuonas
13	27.09.2010	Aírras Gunn-Britt Retter, NSR ja NSR/SáB	Sámi ávvuruhta 2017 –vuosttaš sámi riikačoahkkin 100 jagi
14	27.09.2010	Aírras Kirsti Guvsám, NSR:a sámediggejoavku	Sámi viesu Bergenii
15	27.09.2010	Aírras Trond Are Anti, NSR ja NSR/SáB	Kártet ja evalueret sámi ohppiid vuodđoahppu- ja joatkkaskuvlla oahppu fáladaga

II Evttohusat

Evttohus 1, Aírras Rolf Fjellstad, Ovdádusbellodat

Boazoáiddiid divodeapmi.

Ovdádusbellodat lea áican ahte máŋga boazoáiddi leat hui heajos dilis, ja ahte dat eai divoduvvo. Heajos divoduvvon áiddit leat stuorra vahágin eará ealliide, erenoamážit njoammiliidda ja rievssahiidda, mat darvánit streaŋggaide. Eai ge gahčadan áiddit leat čábbát čalbmái, ja muhtun sajiin dat leat njuolga váralaččat.

Dan vuodđul ovdđida Ovdádusbellodat čuovvovaš evttohusaid:

Sámediggi bivdá ráđi háhkat visogova buot dálá boazoáiddiin, geaidda dat gullet ja geain dat lea ovddasvástádus daid divodit.

Sámediggi bivdá ráđi vuolggahit ássi nu ahte eaiggádat fuolahit áiddiid divoduvvot dahje gaikkoduvvot.

Evttohus 2, áirras Hans J. Eriksen, Ovddádusbellodat

Sámedikki heaittiheapmi ja Finnmarkkuopmodaga loahpaheapmi

1. Sámediggi bivdá Stuorradikki čielggadit ja ovddidit daid dárbbaslaš evttohusaid vai Sámediggi sáhtta heaittihuvvot.
2. Sámediggi bivdá Stuorradikki heaittihit Finnmarkkulága.
3. Sámediggi bivdá Stuorradikki čielggadit ja ovddidit daid dárbbaslaš evttohusaid vai buot čoahkkebáikeareálat Finnmarkkus dalán sirdojuvvojit Finnmarkkuopmodagas gielddaide.
4. Sámediggi bivdá Stuorradikki čielggadit ja ovddidit daid dárbbaslaš evttohusaid vai dat eatnamat mat dál leat matrikulerekeahhtá Finnmarkkus matrikulerejuvvojit giddodahkan, ja ahte láigoeatnama das šaddá lobálaš sirret giddodahkan ja maid njuolga sáhtta vuovdit.
5. Sámediggi bivdá Stuorradikki čielggadit ja ovddidit daid dárbbaslaš evttohusaid vai dat guovllut mat dál gullet Finnmarkkuopmodahkii, sirdojuvvojit ollislaččat ovttaskas gielddaide Finnmarkkus.
6. Sámediggi bivdá Stuorradikki cealkit eret ILO-konvenšuvnna nr. 169 vuosttaš ja buoremus oktavuodas.

Áššeovddidus.

Finnmarkkuopmodaga geažil lea šaddan nu ahte sámít ja eará Finnmarkku álbmot meannuduvvojit sierraláhkai. Ovdalgo Finnmarkkuopmodat ásahuvvui, de ledje buot ássiin Finnmarkkus ovttalágan vuoigatvuodát guovllu luondduriggodagaide, go fas dál lea nu ahte guovllu stivrejit sami beroštumit. Dát lea eahpidahtti, erenoamážit go jurddašit ahte sámít lea dušše uhca oasáš Finnmarkku álbmogis, ja ahte ii leat arkeologalaččat dahje eará láhkai duođaštuvvon ahte sámít geavahedje eatnamiid ja čáziid ovdal dážaid ja kveanaid. Dilli lea duođalaš, ja Finnmarkku álbmot ja earát Norggas leat massimin beassamis lundui ja bivdo- ja guolástanvuoigatvuodaid, maiddái boaresvirov rievtti vuodul. Vuostálasvuodát sierra etnihkalaš ja kultuvrralaš joavkkuid gaska lassánit, ja otnáš láhka váikkuha vuostálasvuodaid ahtanuššama eanet go daid čoavdima.

Finnmarkkuopmodat lea Finnmarkkulága boadus mii mearriduvvui gassemánus 2005, Ovddádusbellodat jienastii vuostá. Proseassa mii buvttihii Finnmarkkuopmodaga, álggii dattetge dalle go Sámi vuoigatvuodálávdegoddi nammaduvvui kruvdnaprinsaresolušuvnna bokte golggothmánu 10. b. 1980, oassin barggus buvttihit soabadeami maŋŋá Áltta-joga giccuid. Proseassat mat leat addán sámiiide ollu sierra vuoigatvuodaid, álggahuvvojedje nuppiiguin sániiguin go dadjá oazžun dihte sisrikkas politihkalaš ráfi, iige vealtameahttumit nannet nu gohčoduvvon álgoálbmotvuoigatvuodaid, dahje doahhtalit riikkaidgaskasaš konvenšuvnnaid.

Finnmarkkuopmodaga ásaheapmi dagahii geavahusas dan ahte 96 % Finnmarkkus maid ovdal eaiggádušai Stáhtavuovddit, nuppástuvvui priváhta riektesubjektan gos sami álbmot ollásit stivrejit luondduriggodagaide. Guovllu viidodat lea sullii 46 000 km², mii lea stuorát areálaid dáfus go Sveitsa. Finnmarkkuláhka sihkarastá ahte sámiiid beroštumit stivrejit areálaid mat gullet Finnmarkkuopmodahkii. Paragrafas 1 čuožžu ná:

" Finnmarkkulaga ulbmil lea lagidit diliid nu, ahte Finnmarkku eatnamat ja luondduvalljodagat halddahuvvojit dassedis ja ekologalaččat suvdinnavccalaš vuogi mielde fylkka assiide buorin ja earenoamážit sami kultuvrii, boazodollui, meahcasteapmái, ealahusdoaimmaheapmái ja servodateallimii vuodusin."

Finnmarkkulága § 5 vuosttaš lađđasis gávdnat mii ákkaid manne sámiin galget leat sierra vuoigatvuodát guovlluide maid birra lea sáhka:

" Sámit leat oktasáččat ja oktagaslaččat bistilis eanaja čahceguovlluid geavahemiin rabidan vuoigatvuodaid eatnamiidda Finnmarkkus."

Dasto daddjojuvvo lágas ahte oktasáš ja individuála eaiggáduššanrievtti identifiserema oktavuodas dalle go leat vuostálasvuodát, galgá ILO konvenšuvdna nr. 169 mannat ovddabeallái Finnmarkkulága. Ovddádusbellodat oaivvilda ahte buohkain Finnmarkkus berrejit leat seammalágan vuoigatvuodát

ávkkástallat luondduriggodagaiguin, sihke ealáhusaid, astoáiggi, bivddu, guolástusa ja áhpásmahttima oktavuodas, beroškeahtta etnikkalaš dahje kultuvrralaš duogážiis. Dađi bahábut eai gávdno doarvái dieđalaš duodaštusat das ahte sámít bohte Finnmárkui ovdal go eará álbmogat, ja Ovddádusbellodat oaivvilda beroškeahtta dás ahte álbmogiid gaskasaš sierraláhkai meannudeapmi lea dohkketmeahttun. Finnmárkkuláhka vuodustuvvo dávjá Norgga geatnegasvuodáiguin ILO konvenšuvnna nr. 169 ektui álgoálbmogiid ja čearddalaš álbmogiid hárrái iešmearrideaddji riikkain, earret eará Finnmárkkulága paragrafas 3. Ruotta, Suopma dahje Ruošša eai leat guorrasan dán konvenšuvdnii. Cuoŋománu 19. b. 2007 nammii leat dán konvenšuvnna dohkkehan dušše 18 riikka, maid gaskkas eanaš riikkat leat Máttá- dahje Gaska-Amerihkás, sihkkarastin dihte indiánaid vuoigatvuodaid, nugo konvenšuvdna vuolggasajstis lei oaivvilduvvon. Ovddádusbellodat lea vuostá Norgga searvama dán ILO-konvenšuvdnii, ja čujuha Árvalus O nr 80 (2004-2005) mas Ovddádusbellodat dieđihii ahte Norga berre geassádit konvenšuvnnas vuosttaš vejolašvuoda oktavuodas. Dasto lea Ovddádusbellodat negatiivvalaš vejolaš ođđa davviriikkalaš sáme konvenšuvdnii. Muhtun gielddat leat julggaštan iežaset sámii gielddan, ja ILO-konvenšuvdna guoská eará minoritehtaide dán gielddain. Danne billista Finnmárkkuláhka konvenšuvnna sisdoalu.

Finnmárkkuoipmodat váldojuvvui atnui vaikko eanetlohku Finnmárkkus ii dorjon dan, ja ovttaskas olmmoš gi álggi čuoggit vuolláičállagiid lága vuostá, oanehis bottas oáččui badjel 10 000 vuolláičállaga. Ovddádusbellodat jienastii vuostá olles lága, ja buot eará bellodagat jienastedje min vuostá, ja Ovddádusbellodat ovddidii Árvalus O nr 80 (2004-2005) evttohusa ahte galggai čadáhuvvot álbmotjienasteapmi Finnmárkkus Finnmárkkulága ektui. Nuppiid sániiguin daddjojuvvon de ii leat goassige jerrojuvvon eanaš olbmui Finnmárkkus, ja ahte álggu rájes lei čielggas ahte Finnmárkkuláhka ja Finnmárkkuoipmodat buvttihit sierra meannudeami minoritehta gullevašvuoda vuodul.

Ovddádusbellodat lea prinsihpalaččat vuostá ahte sámiiin galgá leat sierra álbmotválljen orgána, ja oaivvilda danne ahte Sámediggi berre heaittihuvvot. Prinsihpa ollislaš ovttárvosašvuoda geavaheamis servodagas lea váttis ovttastahttit dainna ahte välljejuvvon joavkkut norgga servodagas ožžot sierrameannudeami norgga stáhta beales. Dasto oaivvilda Ovddádusbellodat dan ahte konvenšuvnnain ja lágain maid Stuorradiggi bijai vuodđun Sámedikki ásaheapmái, ii gáibiduvvo sámediggi.

Eana- ja čáhcevuogitvuodaid evalueren Finnmárkkus lea bistán badjel 25 jagi ja lea hehtten sierralágan areálagáibideaddji ealáhusaid ásaheami. Finnmárkkuoipmodat áigu barggus bokte individuála ja oktasaš eaiggádanrievtti identifiserema bokte joatkit dainna, ja sáhttit čujuhit Canáda gos individuála ja oktasaš eaiggádanrievtti identifiseren lea bistán 30 jagi almmá ahte bargu lea gárvvistuvvon. Finnmárkkui ektui sáhtta leat riska ahte manná badjel 50 jagi almmá čilgekahtes juridihkalaš vuoigatvuodaid álbmogiid ja ealáhuseallimii, mii lea dohkketmeahttun.

Nugo Finnmárkkuoipmodat lea organiserejuvvon gávppálaš eanaeaiggádin Finnmárkkus, de daddjo iešalddis ahte gielddaid rolla juridihkalaččat čadni areálaplánaid bokte šaddá hui váttisin. Okta gielddalaš areálaplána manná 12 jagi badjel ja lea juridihkalaččat čadni gieldda ektui. Das lea dattetge dat ahte Finnmárkkuoipmodat sáhtta ovddidit ohcamiid mat eaktudat dispensašuvnna plánas, muhto leat mearridan ahte ohcamat mat leat vuostá areáloasi eai ovddiduvvo gielddaid guovdu. Dát lea balddihahtti plána- ja huksenlága guoŋpan. Ealáhuseareálaid várren ja reguleren ásodatfealttaid, bartahukseamiid, geainnuid ja eará bokte mat gáibidit ollu areálaid šaddá dan olis go Finnmárkkuoipmodat daid hálddaša, measta veadjemeahttumin. Go dán geahččá báikkálaš demokrátalaš vuolggasajis, de lea dat surgat ja dat váldá gielddain eret sihke plánen vejolašvuoda áiggi badjel ja vejolašvuoda sáhttit addit juridihkalaš geatnegasvuodaid sierra aktevrraide areálaplánas. Finnmárkkuoipmodat lea mearridan ahte meahcci matrikulerekahtes eatnamis (=gnr/bnr.1) ii galgga vuvdojuvvot, go fas beldejuvvon ja ássanoassi láigohuvvon areálain sáhtta árvoštallojuvvot vuvdojuvvot. Ásodatduktasajiid ii sáhte vuovdit ovdal go doppe leat ássit ja lea váldojuvvon atnui plána ja biddjojuvvon eavttuid mielde. Láigošiehtadusat Finnmárkkuoipmodagas eai dál leat áigái ráddjejuvvon. Priváhta ráddenrieki ii gávdno sidjiide geat láigohit eatnama Finnmárkkuoipmodagas, ja nu ii lean nu Stáhtavuvddiid vuolde. Boarráset láigošiehtadusain ja laktimiin lea stáhta, dál Finnmárkkuoipmodat, mii vuodá doalahán visot vejolašvuodaid ovddidit dan vuvdojuvvon giddodaga, ja dát váldá eanaeaiggádiin ja láigoheddiin incentiivvaid ja vejolašvuodaid ovddidit iežaset giddodaga buoremusat ávkin alcceseaset ja servodahkii. Okta ovdamearka dása lea dat go

eanaeaggádat láigohuvvon lassieatnamis stuorra jogaid gáttiin fylkkas odne eai sáhte láigohit luossabivdovuogatuodaid turisttaide go lágas daddjojuvvo ahte oktage ii sáhte láigohit maidege maid ieš láigoha, ja ahte almmolašvuodas galgá leat vuoigatvuohta bidjat geainnu, viežžat sádduid ja ruvssa ja nu ain viidáseappot giddodagas. Dilli Romssas stáhtavuvddiid vuolde lea guhkás seammalágan. Boarráset laktinklausulaid laktimiin Finnmárkku eanavuovdinkantuvrras ja Stáhtavuvddiin berre Stuorradiggi loahpalaččat mearridit heaittihuvvot ja mañit áigái cealkit ahte dát ledje čálekeahhtá. Stuorradiggi lea álohii váldán duodas dán lágan boarráset eahpegovttolaš beliid ođđa lánkaaddima bokte, ja livččii berren dahkat dan maiddái Finnmárkkuopmodaga ásaheami oktavuodas. Ovddádusbellodat háliida ahte Finnmárkkuláhka ja Finnmárkkuopmodat heaittihuvvojit, muhto oaidná ahte dát bargu ádjána veaháš. Dattetge lea deatalaš álggahit dán barggu dallánaga.

Evttohus 3, Áirras Miriam Paulsen, NSR:a sámediggejoavku

Infonourra.no doaimma sihkkarastin

NSR sámediggejovkui lea oahpis ahte Infonourra doaimma heaittihuvvo juo golggotmánu rájes boahhte jagi jus ii čovdos ruhtadeapmi earaláhkai. Nordlándda fylkkasuohkan ruhtada dál neahttabáikki.

Infonourra lea deatalaš fáldat sámi nuoraide miehtá Sámi, nuorat fálet maiddái buori diehtujuohkima neahttabáikkis nuoraide.

Sámi gielladeaivvadanbáikkis ja nuorra sámi giellageavaheaddjit leat deatalaččat sámegeielaid boahtteáigái. Dakkár deaivvadanbáikkis sáhttet ovddidit identitehta seammás go lea lunddolaš ahte nuorat geavahit interneahtha deaivvadanbáikin.

Danne bivdá NSR Sámedikki dalán váldit ovddasvástádusa das ahte ovddasvástideaddji eiseválddit gávdnet čovdosa Infonourra viidáset ruhtadeapmái ja doibmii.

Evttohus 4, áirras Silje Karine Muotka, NSR:a sámediggejoavku

Árvodáhkádus sámi boarrásiidda

Suohkandearvvašvuodabálvaluslága rievdamiid oktavuodas lea ráđdehus árvalan nannet árvodáhkádusa boarrásiidda ođđa lánkaásahusain sđl § 1-3 viđat lađđasis ja sotjil § 4- vuodul 6. Mii dáhttit Sámedikki sihkarastit ahte dán oktavuodas áshuvvo árvodáhkádus sámi boarrásiidda gos sihkkarastojuvvo ahte sámi boarrásiid vuoigatvuođat buoriduvvojit. Go sámi perspektiivva nannejuvvo árvodáhkádusas, de dat veahkeha čielggasmahttit sámi boarrásiid vuoigatvuođaid dasa mii guoská bálvalusfálaldaga heiveheapmái. Sámi boarrásiid riektedilli nannejuvvo ja dat fas mielddisbukta ahte bálvalusfálaldat nannejuvvo dán geavahanjovkui.

Luohttamuš boarrásiidfuolahussii lea dan duohken ahte sihkkarastojuvvo fáldatbálvalus mii atná árvvus boarrásiid ja ahte juohkehaš oažžu dakkár eallima mii gokčá su vejolašvuodaid ja dárbbuid. Bálvalusfálaldat ferte heivehuvvot sámi boarrásiid dárbbuide ja bálvalusa vuolggasadjin ferte leat sámi giella, kultuvra ja servvodateallin. Dat sistisdoallá ahte áhkku ja áddjá galgaba beassat hupmat sámegeiela fuolahusbarguiguin ja fuolahusbálvalusa rámmat fertejit vuolggahuvvot ja vuodđuduvvot sámi kultuvrii. Árvodáhkádusa ovdamearkan livččii earret eará sihkkarastit ahte sámi boarrásiid eallinoaidnu gozihuvvo. Eará ovdamearka livččii ahte borramuš fuolahusfálaldagas maid vuodđuduvvošii kultuvrii nu ahte sámi boarrásiidda fállujuvvo sámi árbevirolaš borramuš dehálaš oassin fuolahusfálaldagas.

Evttohus 5, áirras Ann-Mari Thomassen, NSR:a sámediggejoavku

Sámediggi berre váikkuhit čielggadanprošeavttas Skániid joatkkaskuvlla ođđasis ásaheami birra, gos sámi giella ja kultuvra leat vuodđun

Mañjel go Bargiiddellodat oktan ovttasbargoguimmiiguin heaittihedje Skániid joatkkaskuvlla, de leat olu Skániid ja Evenáši oahppit fárren Harstad ja Narviika gávpogiidda. Sámi álbmot, ja earenoamážit sámi nuorat Evenáši, Skániid ja Dieiddanuori suohkaniin masse guovddáš oahppoásahusa mii ággiid čađa huksii dehálaš gelbbolašvuoda sámegeielas ja sámi kultuvrras.

NSR lea buot jagiid sihke báikkálaččat, regiovnalaččat ja Sámedikkis bargan Skániid joatkkaskuvlla seailluhemiin ja nannemiin, sihke ovdal ja maŋgel go Bargiidbellodat oktan ovttasbargoguimmiiguin mearridedje heaittihit skuvlla. Miessemánu 2010 evttohii NSR ođđa áššin ahte stáhta berre váldit badjelosas Skániid joatkkaskuvlla hálldašeami dassáži go stáhta sámi joatkkaskuvllaid hálldašeapmi lea čielggaduvvon.

Skániid suohkanis lea mihttomearrin ođđasit ásaht Skániid joatkkaskuvlla 2011 čavčča rájes, ja sámegiella ja sámi kultuvra galget leat oahpahušfálaldaga vuodđun. Skániid suohkan háliidivččii oažžut dán čielggaduvvot ja lea čoahtkinastán Máhttodepartemeanttain.

Dál lea čielggaduvvon ahte Máhttodepartemeanta áigu leat mielde váikkuheame prošeavttas mii galgá čielggadit ahte lea go realisttalaš ásaht sámi joatkkaskuvlla márkosámi guvlui. NSR diehtá ahte Skániid suohkan háliidivččii čoahtkinastit sámediggeráđiin ášši birra.

NSR oaivvilda ahte livččii lunddolaš ahte maiddái Sámediggi searvá dán čielggadanprošeaktii sihke politihkalaččat ja ruđalaččat, ja bivdá sámediggeráđi searvat ovttasbargoguoibmin ovttas Skániid suohkaniin, Romssa fylkkasuohkaniin, Máhttodepartemeanttain ja vejolaččat maiddái Sámi allaskuvllain.

Evttohus 6, áirras Ann-Mari Thomassen, NSR:a sámediggejoavku

Oljokeahtes Lofuohta, Viestterálas ja Senja

Mearraguovllut olggobealde Lofuohta, Viestterállasa ja Senja leat earenoamážat, mávssolaččat ja dain lea dehálaš váldit vára. Doppe lea máilmmi maŋemus, stuora dorskemáddodagas gođđu. Dat seaguhus, álbmás Atlánta-áhpí ja seakka nannánjuolgi, dahká ahte dain mearraguovlluin leat earenoamáš olu luondduriggodagat, ja nu maiddái earenoamáš hearkkit nuoskideami vuostá. Oljoliikkohisvuodas sáhttet leat hirbmadis váikkuhusat.

NSR áigu ovdánahttit guovllu nu ahte vuolggasadjin leat odasmáhtti riggodagat mat leat leamaš ássama vuodđun.

Máilmmis leat vuordimis hirbmadis dálkkádatrivdamat. Oljoindustriija lea Norgga stuorámuš klimánuoskideaddji, ja dat lea, 1990 rájes, measta duppalaštán klimagássaluoitima. Nuoskkideapmi čuohtá geafimusaide miehtá máilmmi, ja earenoamáš garrasit čuohtá árktalaš guovlluid eamiálbmogiidda, ee. go šaddá váddáset gávdnat daid šlájaid mat leat dehálaččat árbevirolaš ealáhusaid doaimmaheamis. Lofuohtas ja Viestterállasis lea guolásteapmi álo leamaš, ja lea ain mávssolaš árbevirolaš ealáhus maid lea dehálaš bisuhit boahhte áigái, báikkálaš sámi ja riddolagaš álbmogi.

NSR gáibida ahte Norgga stáhta čájeha ovddasvástádusa ja váldá váikkuhusaid das ahte lassi oljohokan ja fossiila energiija geavaheapmi dagaha heajos dálkkádatrivdamiid. Dasa lassin dagaha petroleuma háhkan njuolgo áitaga árktalaš guovlluin. Danne ii ábut rahpat Lofuohta, Viestterállasa ja Senja petroleuma háhkama várás.

NSR bivdá ahte Sámediggeráđi ovddida dán ođđa áššin plenumii.

Evttohus 7, áirras Leif Aksel Renfjell, Årjel-Saemiej Gielh

Sámedikki neahttasiiddut.

Sámedikki neahttasiidduin gávdnojit dieđut dárogillii ja davvisámegillii. Sámediggái lea dehálaš ahte lulli- ja julevsámegiella nannejuvvo ja biddjo oidnosii. Sámediggi berre maid ieš čalmmustahttit man dehálaš lea ahte lulli- ja julevsámegiela sáhttá lohkat neahttasiidduin.

Årjel-saemien Giehl dáhttu Sámediggeráđi fuolahit ahte Sámedikki iežas neahttasiiddut maid jorgaluvvojit lulli- ja julevsámegillii.

Evttohus 8, áirras Silje Karine Muotka, NSR:a sámediggejoavku

Sámediggi berre mearridit pláhkáhta givssideami vuostá

Mii bivdit Sámedikki mearridit pláhkáhta givssideami vuostá mas bohtá ovdan ahte Sámediggi gieđahallá givssidanválttisvuodaid konkrehtalaččat. Lea dehálaš ovddastit oainnu mii ii dohkket givssideami ja Sámediggi berre dan aktiivvalaččat čájehit ja atnit dan guovddáš árvojeardahkan. Sámediggái lea dál buorre vejolašvuotta lágídit suokkardallama givssidanválttisvuodaid birra go olugat gillájit dan geažil ja sáhtta billistit daid eallima geaidda dat guoská.

2010 ođđajagisártni oktavuodas lokti Sámedikki presideantta Egil Olli ášši sámi mánáid givssideami birra ja son attii diehttevassii balu dan oktavuodas. Danne lea mávssolaš ahte Sámediggi álggaha konkrehta barggu mii čájeha ahte váttisvuodát váldojit duodalažžan. Lea dehálaš ahte ášši meannuduvvo dievasčoahkkimis danne go dat attášii nanu signála servvodahkii ahte mii eat dohkket givssideami.

Evttohus 9, áirras Gunn-Britt Retter, NSR ja NSR/Sáb

Diehtujuohkin sámiid vuoigatvuodaid birra

Cuoŋománus dán jagi galledii ONa erenoamáš raporteorra eamiálbmot vuoigatvuodain, James Anaya, Sámi. Digaštallamis mii lei gaskkal Norgga, Suoma, Ruota stáhtaid ovddasteddjiid, Sámedikkiid ja Anaya, čujuhuvvui earret eará dasa ahte lea stuorra gaska eamiálbmot vuoigatvuodaid mat leat internašunálalaččat olahuvvon, stáhtaid implementerema ja majoritehta álbmoga áddejumi dáid vuoigatvuodaide gaskkal.

NSR Sámediggejoavku diehtá ahte Norga lea ásahan Gáldu eamiálbmot diehtujuohkinguovddáza aiddo dasa ahte juohkit dieđuid álgoálbmot vuoigatvuodaid birra sihka nášunálalaččat ja riikaidgaskasaččat. Gálldu ruovttosiidduin bohtá ovdán ahte sin ulbmiljoavku leat sii geat ieža ohcet dieđuid.

NSR Sámediggejoavku ávžžuha Sámediggeráđđi ovtta stáhta eiseválddiguin álggahit barggu identifiseret mo giddet dahje uhccidit diehtogaska ja gávnnahtit mákkár teknikalaš dahje prosedevrralaš hástalusat gávdojit. Dasa lassin galggašii Sámediggi čađahit iežaset, dahje vel buoret, ávžžuhit eiseválddiid čađahit diehtujuohkima álbmogii eamiálbmot ja sámi vuoigatvuodaid birra. Seammás beasašii vel čuvgehit álbmoga sámiid kultuvrra ja eallima birra, uhccidan dihta gaska álmot rivttiid ja álbmogo máhtu daid birra, ja seammás loktet Norgga ja eará álbmoga oppalaš máhtu sámiid birra álbmogin ja buoridit áddejumi dáid vuoigatvuodaide.

Evttohus 10, áirras Ronny Wilhelmsen, BB:a sámediggejoavku

Fefo ja smávvafođobivdu

Maŋimus áiggi lea cuiggoduvvon ahte rievssatmáddodat Finnmárbkkus lea historjjálaš vuollegis dásis. Ášši digaštallojuvvo garrasit medias ja áššis leat mánga oainnu. Mu háliidat ahte Sámediggeráđđi iežas oktavuoda bokte FeFo:in lea mielde sihkkarastimin čovdosiid maid Finnmárbkku báikkálaš álbmot sáhtta dohkkehit.

Evttohus 11, áirras Heidi Persdatter G. Haaker, BB:a sámediggejoavku

Boares sámi árbevierut

Mun háliidan čalmustahttit boares sámi árbevieruid. Das gullet njálmmálaš muitalandáidda, noaidi bargu, lohkket ja guvllárat. Dán suorggis buori muddui eai oppa gávdno ge čálalaš gáldut. Mun oaivvildan ahte jus mii eat fargga čoaggigoađe čálalaš ávdnasiid dan birra, de dat moatti jagi geahčen jávket oalát, dahje mii oazžut historjjálaš muitalusat maid earát muitalit midjiide dahje bohtet midjiide earáid vásáhusaid bokte. Eai leat šat galle boarrása geat leat doaibman gos nu Sámis. Ollu nuorat leat beroštišgoahtán das, almmá čálalaš ávdnasiid vehkiin. Dat boarrásat geat livčče sáhtán muitalit dan birra, dáidet leat jávkan go nuorat viimmat ožžot beroštumi.

Mii eat galgga massit dán oasi sámi árbevieruin. Jus dát oassi sámi árbevieruin jávká, de lea dego mii sihkkut eret muhtun oasi iežamet vássánaiggis.

Mii dárbašit muhtumiid geat sáhttet čohkket čálalaš ávdnasiid ja duođaštit dán boares kultuvrra, dat berre dáhpáhuvvat oalle johtilit.

Evttohus 12, áirras Gunn-Britt Retter, NSR ja NSR/SáB

Gáržžidusat sáidesoikonuohttumis Várjjatvuonas

Sámediggi lea ovdal váldán ovdan ášši ahte gielddit sáidesoikonuohttuma Várjjatvuonas. Sámediggi ii lea bastán áššái go sáidesoikonuohttun ain dáhpáhuvvá siskkimus osiin Várjjatvuonas máŋga vahku juohke maŋjitgeasi. Sámediggeráđđi ferte geavahit eanet návccaid oažžut bissehuvvot dán sáidesoikonuohttuma mearrasámi guovlluin.

Sáidesoikonuohttuma gielddin vuonas buoridivččii dan báikkálaš bivdofatnasiid gánnáhahttivuođa, geat bivdet árbevirolaš sáidefirpmiiguin.

Evttohus 13, áirras Gunn-Britt Retter, NSR ja NSR/SáB

Sámi ávvuruhta 2017 –vuosttaš sámi riikačoahkkinn 100 jagi

2017is lea 100 jagi dan rájes go sámi sáŋgár Elsa Laula Renberg lei njunnošis lágideamen vuosttaš sámi riikačoahkkima Troanddimis. Dát historjjálaš dáhpáhus lea ge maid vuodđun sámi álbmotbeaivvi ávvudeapmái guovvamánu 6. beaivvi.

100 jagi ávvudeami oktavuodas galggašii Sámediggi hástalit eiseválddiid čorget saji muhtun ruhtaseattalii gos sámi historjjá muitaluvvošii. Sáhtášii lágidit dáiddagilvvu gos bovde dáiddáriid tevdnet sámi historjjá symbolaiguin ja govain mii muitala dehálaš dáhpáhusaid sámi historjjás. Else Laula Renberg govva vel galggašii ruhtaseattalii.

Jos dákkár jurdda ii meinnestuva, de galggašii oččodit ávvuruđa (omd 20 ruvdnui) 2017 jahkelohkái, sámi vuosttaš Riikačoahkkima muitun.

Sámegiella maid jollošii oidnot dábálaš ruđain, sihke mátta-, julev - ja davvi sámegiella iešguhtege ruđas, ja ođđadárogiella ja girjedárogiella fas earáin. Dan dihte berrešii 50 evrra bissot Norgga ruhtaráiddus.

Evttohus 14, áirras Kirsti Guvsám, NSR:a sámediggejoavku

Sámi viessu Bergenii

NSRa sámediggejoavku oaivvilda ahte Sámediggi galgá doarjut sámi viesu ásaheami Bergenii. Sámi deaivvadanbáikkitt leat hui dehálaččat vai sealluha ja nanne sámi identitehta ja sámegiella mánáin, nuorain ja rávisolbmui. Sámi viessu Bergenis livččii hui dehálaš juste dasa. Bergena Sámiid Searvi háliida hukset sámi viesu Bergenii. Dán vissui galget čáhkát sámi mánáidgárdi, čájáhuslanjat/ sámi musea, kafea, čoahkkinnlanjat, divohat ja maiddá oahpáhus sámegiella, sámi kultuvrra ja eallinvugiid birra.

Bergena suohkanis ja dan lagašsuohkaniin leat olu ássit geain lea sámi duogáš, sihke fásta ássit ja studeanttat. NSR oaivvilda ahte sámi deaivvadanbáikkitt leat hui dehálaččat, ja háliida dan dihti ahte Sámediggi veahkeha proseassas álggahit sámi viesu Bergenii.

Evttohus 15, áirras Trond Are Anti, NSR ja NSR/SáB

Kártet ja evalueret sámi ohppiid vuodđooahppu- ja joatkkaskuvlla oahppu fáladaga

Sámi vuodđoskuvlla- ja Sámi joatkkaskuvllas ohppiin lea vuoigatvuohta oažžut seamma fáladaga sámegiella ja sámegillii go dáža vuodđoskuvlla- ja joatkkaskuvlla oahppit ožžot dárogiella ja dárogillii. NSR- ja NSR/SáB sámediggejoavku oaivvilda ahte lea dárbu kártet ja evalueret ollásit sámi ohppiid

vuodđooahppu- ja joatkkaoahppu fáaldaga. Ulbmilin kártemin ja evalueremin lea oážžut ovdan ožžot go sámi oahppit seamma fáaldaga sámegeielas ja sámegeillii go dáža oahppit ožžot dárogeielas ja dárogeillii. Dát galgá leat vuodđun diehtit gokko lea váilevašvuohta ja mii galgá dahkkot vai ožžot dan seamma fáaldaga.

Oahpahuslága § 6-2 lea ohppiin sámi guovllu vuodđoskuvllain vuoigatvuohta oážžut oahpahusa sámegeielas ja sámegeillii. Dán čavčča lea 4 jagi áigi máhtolokten sámi oahppoplánabuvttus doaibmagodii. Jos oahppit galget oážžut kvalitatiivalaš oahpahusa máhtolokten mielde, de gáibiduvvo ahte reaidut leat sajis sihke ohppiide ja oahpaheddjiide. Sáhtta namuhit reaiduid nugo girjjit sámegeillii Máhtolokten sámi oahppoplánabuvttadusa mielde, oahpaheaddjibagadusat ja erenomaš oahpponeavvut ja -materiálat.

Čuovvovaččat muhtin guovddáš gažaldagat maid kárten ja evalueren galgá iskat:

Leat go ohppiide oahppogirjjit sámegeillii buot fágain máhtolokten ulbmiliid mielde?

Lea go sámi ohppiin geat rahčtet omd. čállin- ja lohkanválttisvuođain seamma fáaldagat ja reaidut go dáža ohppiin?

Leago oahpaheddjiin sámi vuodđoskuvllain seamma eavttut ja reaidut sámegeillii go oahpaheddjiin dáža skuvllain?

Dievasčoahkkinjođihangotti evttohus:

- Ođđa áššit 2-3 hilgojuvvot
- Ođđa áššit 1, 4-15 sáddejuvvojit Sámediggeráđđái meannudeapmái

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 35 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Čoahkkinjođihangotti evttohus 1:
- Ođđa ášši 1 hilgojuvvui 7 jienain. 28 jienastedje vuostá.
- Ođđa ášši 2 hilgojuvvui 32 jienain. 3 jienastedje vuostá.
- Ođđa ášši 3 hilgojuvvui 21 jienain. 14 jienastedje vuostá.
- Čoahkkinjođihangotti evttohus 2 mearreduvvui ovttajienalaččat

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Rolf Fjellstad	Anders Somby jr. Mariann Wollmann Magga Bjørn Inge Mo
2	Miriam Paulsen	Willy Ørnebakk Silje Karine Muotka Gunn-Britt Retter
	Miriam Paulsen	
3	Hans J. Eriksen	Willy Ørnebakk Aili Keskitalo Bjørn Inge Mo Anders Somby jr.
	Hans J. Eriksen	
4	Silje Karine Muotka	Egil Olli
5	Åge Nordkild	

6	Åge Nordkild	Skjalg Asbjørn Jensen Willy Ørnebakk Olaf Eliassen Geir Tommy Pedersen
7	Leif Aksel Renfjell	Silje Karine Muotka Mariann Wollmann Magga John Kappfjell
8	Silje Karine Muotka	
9	Gunn-Britt Retter	
10	Ronny Wilhelmsen	
11	Heidi Persdatter Greiner Haaker	Toril Bakken Kåven Gunn-Britt Retter Bjørn Inge Mo
12	Gunn-Britt Retter	Olaf Eliassen Ragnhild Melleby Aslaksen Geir Tommy Pedersen Willy Ørnebakk
13	Gunn-Britt Retter Gunn-Britt Retter	Bjørn Inge Mo
14	Kirsti Guvsám	
15	Trond Are Anti Trond Are Anti Anders Somby jr. čeahkkinortnegii Aili Kesitalo, čeahkkinortnegii Aud Martinsen čeahkkinortnegii Åge Nordkild čeahkkinortnegii Jarle Jonassen čeahkkinortnegii	Geir Tommy Pedersen

VI Sámedikki mearrádus

- Odda áššit 2-3 hilgojuvvo.
- Odda áššit 1, 4 - 15 sáddejuvvojit Sámediggeráđđái meannudeapmái.

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui 28.09.10 dii. 18:45.

Ašši/Sak EKL 009/10

Ašši/Sak DC 031/10

Sámedikki cealkámuš 2011/2012 boazodoallošiehtadussii

Arkiivaáššennr..
10/4396

Meannudeamit

Politiikkaš dássi	Beaivi	Áššennr.
Sámediggeráđdi	26.08.10	R 131/10
Ealáhus- ja kulturlávdegoddi	14. – 16.09.10	EKL 009/10
Sámedikki dievasčoahkkinn	28. – 30.09.10	DC 031/10

Ášši meannudeapmi álggahuvvui gaskavahkku čačkamánu 29. b. 2010 dii. 13.30.

I Mildosat

Nr.	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus
1	26.08.10	Sámedikkeráđdi	SR 131/10

II Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi mearrádusárvalus:

Boazodoalu válđošiehtadusa § 4 addá Sámediggái vejolašvuoda ovddidit cealkámuša boazodoallošiehtadussii ovdalگو dat meannuduvvo Stuorradikkis miessemánus 2011. Sámediggi vállje buktit árvalusa ovdal siehtadallamiid. Sámediggeráđdi ovddida Sámedikki árvalusa oasálaččaide, Stáhtii Eanadoallo- ja biebmodepartemeantta bokte, ja Norgga Boazosápmelaččaidd Riikkasearváii, ovdalگو duohta siehtadallamat álggahuvvojit.

Sámediggi aigu ovddidit árvalusaid čuovvovaš surggiide:

- Konsultašuvnnat stáhta fáldalagaidd birra boazodoalloaláhussii
- Njuovvandilli
- Dásseárvu
- Šiehtadusa váikkuhangaskaoamit
- Boazodoalu árvoháhkkanprográmma
- Areáladilli
- Boraspiret
- Divadat boazodoalus

KONSULTAŠUVNNAT STÁHTA FÁLDALAGAIDD BIRRA BOAZODOALLOALÁHUSSII

Sámediggeráđi dieđáhusas sámi boazodoalu birra gáibiduvvo ahte departemeanta berre konsulteret Sámedikki Stáhta fáldalaga birra boazodollui:

“Sámediggeráđđi háliida eanet válddi váikkuhit departemeantta boazodoallofálaldahkii. Dan oktavuodas berre Sámediggi ja departemeanta konsulteret stáhta boazodoallošiehtadusa fálaldaga birra. Sámedikki mielas dát lea lunddolaš ovdáneapmi das mo stáhta geavatláččat čađaha álbmotrievttálaš geatnegasvuodáidis konsulteret sápmelaččaid álgoálbmogin”.

Dát gáibiduvvo Sámedikki árvalusas boazodoallošiehtadussii mannanjagi šiehtadallamiid oktavuodas. Departemeanta vástidii ahte Stáhta fálaldat guoská bušehttii ii ge gula Stáhta ja Sámedikki gaskasaš konsultašuvdnašiehtadussii.

Sámediggi lea sámiid álbmotválljen orgána ja dat lea geatnegahttojuvvon leat mielde fuolahit boazodoalu vuoigatvuodáid ja beroštusaid. Dat mearkkaša ahte Sámediggi ferte searvvahuvvot sakka eanet go dál daidda proseassaide mat leat deatalaččat – ja/dahje mat mielddisbuktet rievvadusaid boazodollui. Vai Sámediggi galgá sáhttit fuolahit ovddasvástádusas boazodollui, de ferte Sámediggi dovdat daid plánaid ja proseassaide ja searvvahuvvot daidda plánaide ja proseassaide, maid departemeanta ággis áigái árvoštallá dárbbaslašžan boazodollui. Dát i čoavdde departemeantta geatnegasvuodastis ahte ráđđádallat ja ovttasbargat boazodoalloaláhusain. Sámediggi háliida oažžut nannoset politihkalaš ja hálddahušlaš rolla dain áššiin mat gusket boazodollui.

NJUOVVANDILLI 2010 ČAVČČA

Sámediggái lea deatalaš ahte boahhteáiggi njuovvan- ja márkanstruktuvra fuolaha sámi árbevirolaš duoji ja borramušráhkadeami. Sámediggái lea deatalaš ahte boahhteáiggi njuovahatstruktuvra, rámmaeavttut ja vuovdima ovddideaddji doaibmabijut buoriduvvojit ja addet bohccobierggu vuovdimii einnostahtti ja sihkkaris ekonomalaš rámmaid. Sámedikki mielas lea maiddá deatalaš ahte boahhteáiggi njuovahat- ja vuovdalanstruktuvrrain gozihuvvošii sámi árbevirolaš duodji ja borramušbuvttadeapmi.

Ovdal 2010 čakčanjuovvamiid dieđihit muhtin njuovahagat ahte sin galmmihanvisttit leat dievva bohccobiergguin ja ahte márkan uhccán jearaha bohccobierggu. Muhtin njuovahagat eai jođit dan bierggu mii lea rájuin, dakkár haddái mii lea gánnáhahtti. Hástalusat leat stuorámusat Finnmárkkus. Dát mielddisbuktá dan ahte boazonjuovahagat eai váldde njuovvanbohccuid čakčat, ja ahte dat stuorámus njuovahat Finnmárkkus vuosttažettiin váldá vuostá bohccuid Nuorta-Finnmárkkus. Orohagat Oarje-Finnmárkkus, mat eai jođit bierggu vuovdimassii, fertejit dalle luoitit ollu stuorát ealuid dálveguhtoneatnamiidda.

2008:s čállojuvvui raporta bohccobierggu gávppašeamis Finnmárkkus: Rapport februar 2008 – Reindriftsforvaltningen ”Kartlegging av slakte- og videreforedlingsanlegg for rein i Finnmark” (guovvamánu 2008 raporta boazodoallohálddahas njuovahagaid ja bohccobierggu viidaset ráhkadeami rusttegiid birra) : Isak Mathis Henriksen. Raporta čilge njuovvanstruktuvrra Finnmárkkus, ja deattasta ahte njuovvanvejolašvuodát Finnmárkkus leat doarvái dasa ahte njuovvat nu ollu go dárbbasuvvo Finnmárkkus.

Čoavdin dihtii márkandili sohpe boazodoallošiehtadallit dán jagi guovvamánus ásahtit sierra márkanlávdegotti bohccobierggu várás. Boazodoalu márkanlávdegoddi galgá dovdat márkana ja láchit dilálašvuodáid dárbbaslaš vuovdalandoaibmabijuide. Márkanlávdegoddi lea dán jagi geassemánu ásaheami rájes bargan bohccobiergomárkana hástalusaiguin. Earret eará lea lávdegoddi álggahan ovttasbarggu njealji stuorra gávpevidjiin, Coop, Norgesgruppen, Rema 1000 ja Ica, ja lea addán juohke viđjái 250 000 ru vuovdalandoaaimmaide.

Stáhtaráđđi Lars Peder Brekk doalai dán jagi geassemánus čoahkkima boazodoallohálddahasain, njuovahagaiguin, grossistaiguin ja bohccobierggu márkanlávdegottiin gávppašanhástalusaid birra. EBD preassadieđáhusa bokte lea Sámediggi ožžon diehtit ahte oassálastit sohpe ahte bohccobierggu márkanlávdegoddi ja njuovahagat galget nannet ovttasbarggu vai bohccobierggu vuovdin lassána. Lea moaittehahtti go Sámediggi ii diehtán dán čoahkkima birra. Danne ii dieđe Sámediggi makkár

doaibmabijuid dán čoahkkima oassálastit atne dárbbaslašžan, ja sin oainnuid daidda hástalusaide mat márkanis leat.

Sámediggi lea duhtavaš dainna go bohccobierggu márkanlávdegoddi ovttas guoskevaš oassálastiiguin čadaha oanehisáigge doaibmabijuid mat veahkehit njuovahagaid gurret biergorájuid ja ahte dat sáhttet vuostáiváldit bohccuid njuovvamii 2010/2011 čavčča/dálvvi. Dál lea deatalaš árvvoštallat doaibmabijuid mat váikkuhit einnotahtti ja dásseadis bohccobiergomárkana.

Sámedikki mielas lea deatalaš veahkehit daid stuorra njuovahagaid, muhto lea maid deatalaš fuolahit smávva njuovahagaid. Dainna lágiin fuolaha girjás njuovvanstruktuvrra mii lea gánnáhahtti sihke buvttadeddjiide, njuovahagaide ja márkaniidda.

Sámediggi lea duhtavaš dainna go muhtin sajiin klassifiserejuvvo dat bohccobiergu mii vuvdojuvvo njuovahagaide. Klassifiseremis sáhtta leat dat buorre vuota ahte lea buorre kvalitehta stuorát oasis dan bierggus mii boahá njuovahagaide, ja ahte buvttadeaddjit movttiidahttojuvvojit oččodit dakkár eallostruktuvrra mii addá buori biergokvalitehta. Sámediggi jáhká ahte bohccobierggu vuovdimii livččii buorre jos čavgešii klassifiserengáibádusaid, ja jos buot njuovahagat čuvošedje daid gáibádusaid.

Lea hui deatalaš ahte bohccobierggu vuovdalepmi čuoovolvu dainna lágiin ahte gálvu lea fidnemis márkanis. Dakkár doaibmabijut dárbbasuvvojit mat sihkarastet bohccobierggu márkani. Dasa gáibiduvvojit ollu oassálastit márkanis, ja erenoamážit buvttadeaddjit.

Sámedikki mielas lea hui deatalaš, boazodoalu buktagiid fuolahepmái ja viidáset ovddidepmái, láchit dilálašvuodaid dasa ahte njuovahagat fuolahit buot bohccobuktagiid. Dál bálkásit earret eará varra, čolait, gápmasat ja oaivvit. Njuovahagaid berre movttiidahttit láchit daid buktagiid viidáset ráhkadepmái, ja bohccobuktagiid boahhte vaš vuovdalandoaibmabijut berrejit vuovdalit buot bohccobuktagiid, maidáid duddjoma várás. Seammás láchčojuvvo dilli dasa ahte nissonbargosajit boazodoalus lassánit.

Sámediggi lea vuosttažettiin fuolastuvvan buot boazodoallobearrašiid bealis dan eahpesihkkaris njuovvandili geažil go eai dáidde beassat vuovdit bohccuid čakčat ja nu olles doaibmajahká massit olles buvttadandoarjaga. Dasto lea Sámediggi fuolastuvvan go politihkalaš mihttomearit Finnmárkku boazolohkui ahte dat galgá heivehuvvot guohtumiidda, ain maŋŋonit, ja dan váikkuhusa geažil. Sámedikki árvvoštallama vuodul eai gierdda dálá dávleguohtumat stuorra ealuid mas eanaš ealihanbohccot leat mielde. Dat varra loaktá gidđa-/geasse- ja čakčaguohtumiid ge, ja lasiha riidduid boazodoalu, riddoálbmoga ja eanandoalo gaskii.

Sámediggi lea duhtavaš dainna go departemeanta odđa eanandoallo- ja biebmopolitihka diedáhusa oktavuodas Stuorradiiggái, áigu guorahallat sivaidda manne njuovvamatt bissánit ja árvvoštallat vejolaš doaibmabijuid.

DÁSSEÁRVU

Šiehtadallit leat várren 1,0 miljon ruvnu jahkásaččat doaibmabijuide nissonolbmuid várás. Maŋimus šiehtadallamiin sohpe oasálaččat ásahit bargolávdegotti mii galgá guorahallat ja čielggadit dálá guorahallanávdnasiid ealáhusa nissonolbmuid ektui. Áigumuššan lea evttohit konkrehta doaibmabijuid ealáhusa nissonolbmuid várás. Lávdegoddi galgá kártet mo NBR, Boazodoallohálldahus, Sámediggi ja EBD fuolahit dásseárvvu ealáhusas. Dát bargu lea álggahuvvon ja Sámediggi lea earret eará raportereminn barggu birra ovddidit dásseárvvu, min árvalusaid boazodoallošiehtadussii ja dálá boazodoalloága ođasmahttinbarggu. Sámediggi ii oassálastte dán bargolávdegoddi. Lávdegotti raporta vurdojuvvo geigejuvvo golggotmánu 1. b. 2010. Sámedikki mielas lea buorre go šiehtadallit barget ulbmillaččat ja ollislaččat vái nissonolbmuid ovddasteapmi boazodoalus lassána.

Sámediggái lea hui deatalaš ahte eanet nissonolbmot barget boazodoalus. 2008 logut čájehit ahte dušše 24 % bohccuin gullet nissonolbmuid. Viidáseappot oaidnit ahte dušše 13 % buot siidaoasseaiggádat leat nissonolbmot. Leat duššo 75 nissonolbmo siidaoasseaiggádat oktiibuot 553 siidaoasseaiggádis, ja nissonolbmolohku unnu jagis jahkái.

Sámediggi lea ovddidan árvalusa Norgga 8. raportii ONa nissonvealahuslávdegoddái. Min 07.04.10 beaiváduvvon árvalusas mii čálmmustahttit vuodđoealáhusa nissonolbmuid ja das mii čállit ahte:

“Sámi nissonolbmuid oassi sámi vuodđoealáhushain lea hui uhcci, ja maiddáit fitnodateaiggádin sámi ealáhuseallimis. Jagi 2008 logut boazodoalus čájehit ahte nissonolbmot eaiggáduššet 75 siidaoasi/konsešuvnna (13%) boazodoalu 553 siidaoasis (gáldu: Sámi logut mitalit 2). Sámi eanadoalus eaiggáduššet nissonolbmot sullii 25 % dain dáluin main lea konsešuvdnageatnegasvuohta.

Nissonolbmui lea árbevirolaččat leamaš hui guovddáš ja deatalaš rolla sámi eanadoalus ja boazodoalus. Danne lea jáhkehahtti ahte strukturdoaimbajut (láhkaaddin, hálddašeapmi ja rámmajuolludeamit) leat dagahan ahte nissonolbmuid vejolašvuohta searvat dáidda ealáhusaide lea hedjonan. Mii oaidnit ahte nissonolbmot fitnodat-/konsešuvdnaeaiggádin leat vádjitovddastuvvon maiddáit eará ealáhushain sámi guovlluin.

Vuodđoealáhushain leat sámi nissonolbmot árbedieđu deatalaš máhttogaskkusteadđjin. Nissonolbmot hálddašit sámi giela, kulturamáhttu ja máhtu mii lea ávkkálaš fuolaheamis buot ealáhusa proseassaid. Vuodđoealáhushat leat deatalaš máhttoarenat árbedieđu fuolaheamis, ovddideamis ja gaskkusteamis. Dát arena raššu sakka go doppe eai leat nissonolbmot.”

BOAZODOALU VÁIKKUHANGASKAOAPMEORTNEGAT

Boazodoallošiehtadus guoskevaš jahkái, suoidnemánu 1. b. 2010 – geassemánu 30. b. 2011, lea 101,0 miljon ruvnnu. Rámma lea seamma go diimmáš siehtadusas. Boazodoalu ovddidanfoanda lassánii 29,9 miljon ruvnnu 2009/2010 siehtadusas 30,0 miljon ruvnnu siehtadusas 2010/2011. Goluid unnideami ja njuolgadoarjagiid rámma unniduvvui 63,1 miljon ruvnnu diimmážiis 61,8 miljon ruvnnu dán jagáš siehtadusas.

Boazodoalu ekonomalaš rámmat leat rievdan hui unnán maŋimuš 10 jagis. Dábálaš haddengoarggun dahje dienaslassáneapmi boazodoallošiehtadusas ii váldojuvvo dohkálaččat vuhtii. Sámediggi oaivvilda ahte ekonomalaš rámma boazodoallošiehtadusas berrešii bajiduvvot.

Buot boazodoalloguovlluin, muhto erenoamážit muhtun máttasámi guovlluin leat buvttadanvuoitta gáibádusat leamaš hástalus. Maŋŋá go kaleanddarjahki biddjojuvvui vuodđun buvttandoarjaga rehkenastimii, sáhttet muhtun boazoeaiggádat gártat dakkár dillái ahte eai oaččoge buvttandoarjaga buvttadusa ovddas mii lea badjel 400 000,- ru. Dát dáhpuhuvvá dalle go váldonjuovvan sierranas sivaidda geažil ferte dahkkojuvvo maŋŋá juovllaid ja boahpte váldonjuovvan dahkkojuvvo čuovvovaš čavčča. Boazu deaddá eanemusat ja lea buori vuoimmis ovdal ragatáiggi ja ovdal go fárren čakča- ja dálveeatnamiidda álgá. Danne lea eanemus gánnáhahtti njuovvat stuorámuš oasi árračavčča. Guohton- ja doaimmadilli sáhtta mángii leat sivaidda go njuovvama muhtumin ferte maŋidit juovllaid maŋabeallái. Dát iešalddis lea fuotni doibmii. Go boazodoallit dan lassin masset buvttandoarjaguvuođu dán geažil, de dat lea hui eahpegovttolaš. Boazodoalu doaimmaminstar birra jagi lea gitta luonddu eavttuin ja dan ferte vuhtii váldit siehtadusas ja sihkkarastit ahte 400 000 ruvnnosaš rádji ii gustošii dalle go guovtti doaimmajagi buvttadus gártá seamma kaleanddarjahkái. Molssaeaktun lea rehkenastit man ollu lea vuovdan dán guovtti jagis. Dieinna lágiin sáhtášii garvit dán lágan eahpeoiddolaš diliid.

Ovddit boazodoallošiehtadallamiin mearridedje oasálaččat ahte ii addojuvvo árranjuovvandoarjaga 5 ru kilo nammii bohccuid ovddas mat leat vuollel jagi boarrásat, ja ahte miessedoarjamearri bajiduvvo 50 ruvnnu 250 ruvnnu. Bajiduvvon miessedoarjaga ii buhtat árranjuovvandoarjaga unnideami. Dán odđa Čeahkkingirji čállit: Tove Anti

ortnega geažil masset boazodoallit 30-40 ru miesi nammi. Miessedoarjja 5 ru kilo ovddas miesis mii deaddá 18 kilo šaddá leat 90 ru, árranjuovvandoarjjameari ektui mii gártá leat 50 ru. Dán geažil masset boazodoallit ollu danne go eatnašat njuvvet eanaš misiid. Gaskamearálaš dienas boazodoalus lea unni ja danne cuiggoda Sámediggi dan go njuolgadoarjagat unniduvvojit. Sámediggi rávve oasálaččaid váldit atnui fas dan boares ortnega.

Guokte jagi dassáži ledje oasálaččat ovttaoavilis ahte áshuvvo sierra doarjjaortnet siidaosiid várás Oarje-Finnmárkkus. Sámedikki mielas lea hui buorre go oasálaččat dáinna lágiin geahččalit čoavdit daid hástalusaid mat Oarje-Finnmárkkus leat dan ektui ahte movttidahttit eanet njuovvat, ja dieinna lágiin juksat buoret resursabalánssa. Sámediggi lea ovdal váillaan eanet heivehuvvon váikkuhangaskaomiid regionála hástalusaid čoavdima várás. Oasálaččat berrejit leat rahpasat árvvoštallat positiivvaš sierradoaibmajuid boazodoallošiehtadusa rámma siskkobeaide, maiddá eará guovlluid várás go Oarje-Finnmárkui.

Boazodoallošiehtadusa váikkuhangaskaopmeortnegat giktalit eanet njuovvat misiid seastin dihte dálveguohtoneatnamiid, lasihit njuovvama ja unnidit miessevahágiid. Dát lea hui váttis daid guovlluid ektui gos masset ollu bohccuid boraspiriide, danne go boraspiret uhkidit eanemusat misiid. Maŋimuš jagiin lea Sámediggi ožžon dieđuid earret eará Nordlánddas ja Trøndelágas ahte ealuin leat hui unnán miesit boraspiriid geažil. Dát dieđusge čuohcá hui ollu buvttadanvuđot dietnasii ja dasa go masset doarjaga.

Buvttandoarjaga rehkenastin čuohcá ain hui eahpevuoiggaláččat daid boazoeaiggádiidda geat jahkásaččat masset ollu bohccuid dan geažil go dat vuddjojit ruovdemáđijaid/geainnuid alde, luondduvahágiid geažil, ollu boraspiriid geažil ja eará sivaid geažil. Dáláš ortnet geahnohuhtta boazodoallošiehtadusa dienasjevden beavttu ja fuonida boazoeaiggádiid dietnasa guovlluin gos masset ollu bohccuid. Sámediggi evttoha ahte bealáláččat árvvoštallet sierra ortnegiid mat sihkkarastet boahtteáiggi ja ekonomiija.

Boazodoalloláhka addá vejolašvuoda áshahit buohtalas siidaosi dábbálaš siidaosi oktavuhtii. Dán mearrádusa ulbmilin lea áshahit dávgasis buolvamolsunortnega. Rekruterenoasi oamasteaddjis leat seammalágan vuoigatvuodát ja geatnegasvuodát go siidaosi oamasteaddjis. Sámediggi áigu deattastit man deatlaš livččii áshahit sierra ortnegiid boazodoallošiehtadusas rekruterenoasi várás. Sámediggi oavvilda maiddá ahte áshuvvojit dávgasis buolvamolsunortnegat boazodoalus nu ahte eanet nuorain livččii vejolaš bargat boazodoalus. Otná ekonomalaš ortnegat gusket sidjiide geat leat badjelasas váldán siida-/ sijteosi oktan ahkemeriin. Hástalusat nuoraid rekruterema oktavuodas boazodollui lea dat go eai gávdno doarvái buorit ekonomalaš rámmaevttut ásaheami ja heaittiheami várás.

Sámediggi cuiggoda hui sakka dan go šiehtadusoasálaččat leat árvvoštallan váldit eret fágareivveortnega boazodoallošiehtadusas. Dát ortnet doaima bures ja lea okta dan moatti rekrutterendoaimabiju gaskkas šiehtadusas. Sámediggi rávve oasálaččaid bisuhit ruhtadanovddasvástádusa fágareivveortnegis doaimtáži. Áiggi mielde lea lunddolaš ahte fylkkagielddat váldet badjelasaset ovddasvástádusa boazodoalu fágareivveortnegis.

Boazodoallošiehtadusas várrejuvvo jahkásaččat 2,0 miljon ruvnnu Sámedikki bušehtii. Šiehtadusoasálaččat leat bivdán Sámedikki geavahit dáid ruđaid doarjjan lassiealáhusaide boazodoalus. Dán geažil láve Sámediggi várret stuorra oasi dán ruđain doarjjan duodjái lassiealáhussan boazodoalu oktavuodas. Sámediggi oavvilda ahte lea eahpeiddolaš go šiehtadusoasálaččat leat bidjan čanastagaid dáid ruđaid geavaheapmái. Sámediggái ferte addojuvvot vejolašvuodta addit doarjaga boazodollui iežas politihkalaš ulbmiliid vuodul. Mii čujuhit ahte maiddá eanadoallošiehtadusas várrejuvvo jahkásaččat 2,0 miljon ruvnnu Sámedikki bušehtii, almmá ahte čuvvot čanastagat movt Sámediggi galgá dáid ruđaid geavahit. Sámediggi evttoha ahte oasálaččat heaittihit čanastaga várrejumis Sámediggái.

STIVRENJOAVKKU NAMMADEAPMI BOAZOÁRVOHÁHKANPROGRÁMMII

Sámediggi evttoha ovttá lahtu boazoárvoháhkkanprográmma stivrenjovkui mas leat vihtta lahtu, ja maid Innovašuvdna Norga Romssas hálddaša. Sámediggi ii leat duhtavaš go ortnegiin jotkojuvvo man vuodul Sámediggeráđđi galgá evttohit guoktása stivrii, ovttá nissonolbmo ja ovttá almmáiolbmo, -geaid gaskkas dušše nubbi válljejuvvo stivrii. Sámediggeráđi mandáhtan berrešii leat ahte nammada ovttá lahtu stivrii. Sámediggi bivdá oasálaččaid váldit vuhtii Sámedikki gáibádusa ahte oazžut nammadanválddi boazoárvoháhkkanprográmma stivrii, ja ahte dat áŋkorastojuvvo prográmmas.

AREÁLADILLI

Boazodoalu stuorámuš hástalusson odne leat bargu bisuhit doarvái areálaid boazodoalus vai dat ain bisuhuvvošii ja ovdánivččii. Areáladilli lea leamaš váttis máŋga logijagi. Danne lea dárbu guorahallat dan erenoamážit jahkásaš šiehtadallamiin.

Areálaid hálddašeami oktavuodas lea deatalaš ahte boazodoalu vuogitvuodát bohtet ovdan lágain ja láhkaásahusain. Sámedikki mielas lea deatalaš ahte giełddat ja huksenaktevrrat ráhkadit oktasaš plánaid main oidnojit dovddahuvvon ođđa, ja ovddeš huksendoaimmat ovttaskas orohagain maidda dat gusket.

Sámediggái lea hui deatalaš ahte boazodoalu areálavuodđu suodjaluvvošii ja dasa sihkkarastojuvvošedje buorit rámmaevttut. Sámediggi lea dahkan plánaveahki Plána- ja huksenlága várás juste láhčín dihte diliid nu ahte plánaproseassain sihkkarastojuvvošii sámi kultuvrra, ealáhusaid ja servodateallima luondduvuodus.

DIVADAT BOAZODOALUS

Sámediggi lea ovdal váldán ovdan ášši mii guoská divadiid dássásaš meannudeapmái. Guolástusa, eanandoalu ja fievrridanealáhusa oktavuodas leat sierra divatortnegat doaimbareidduide ja boaldámušgoluide. Sámedikki mielas lea iešalddis čielggas ahte boazodoallu boadášii dán sullasaš divatortnega vuollásažžan.

Ealáhus- ja kulturlávdegotti árvalus

Álgu

Jahkásaš boazodoallošiehtadallamat gaskal Norgga Boazosápmelaččaid Riikkasearvvi (NBR) ja Stáhta Eanandoallo- ja biebmodepartemeantta (EBD) gaskkas Boazodoalu váldošiehtadusa § 4 ja Sámedikki boazodoallopolitihkalaš mihttomearri mearrida Sámedikki rolla jahkásaš boazodoallošiehtadusa ektui.

Mearkkašumit

Lávdegotti unnitlobku, Norgga Sámiid Riikkasearvvi (NSR) labttu Geir Tommy Pedersen, Áile Javo ja Nils Djupen ja Norgga Sámiid Riikkasearvvi (NSR)/ Sámiálbmotbellodat (Sáb) labttu Gunn-Britt Retter ovddidii čuovvovaš mearkkašumi áššái

Areáladilli

Sámediggi oaidná ahte boazodoalu areáladilli lea rievdamin earret eará suodjalanproseassaid, bieggafápmo- ja eará fápmohukseamiid, el-fápmolinjái, mineráladoaimmaid, bartahukseamiid ja mohtorjohtalusa geažil. Lea deatalaš geahččat mo eará ealáhusat geavahit areálaid ja mo meahcceresursaávkkástallan dáhpáhuvvá. Lea dárbu viidát čalmmustahttit čuolbmačilgehusaid eanageavaheami oktavuodas. Lávdegoddi bivdá sámediggeráđi ovddidit ášši boazodoalu areáladilli birra.

Evttohus

Evttohus 1

Lávdegoddi, Bargiidbellodaga sámediggejoavkkeu (Bb) lahtut Knut Store, Inga-Lill Sundset, Heidi Persdatter Greiner Haaker, Bjørn Inge Mo ja Skjalg Jensen, Norgga Sámiid Riikkasearvvi (NSR) lahtut Geir Tommy Pedersen, Áile Javo ja Nils Djupen, Norgga Sámiid Riikkasearvvi (NSR)/ Sámeálbmotbellodat (Sáb) lahttu Gunn Britt Retter, Árjja lahttu Olaf Eliassen evttohit rievdadit čuovvovaš cealkaga kapihtalis "Boazodoalu váikkuhangaskaoapmeortnegat":

Miessedoarjja 5 ru kilo ovddas miesis mii deaddá 18 kilo šaddá leat 90 ru, árranjuovvandoarjjameari ektui mii gártá leat 50 ru.

Rievdaduvvo dánin:

Árranjuovvandoarjja 5 ru kilo ovddas miesis mii deaddá 18 kilo šaddá 90 ru, miessedoarjjameari ektui mii gártá leat 50 ru.

Evttohus 2

Lávdegotti eanetlohkeku, Bargiidbellodaga sámediggejoavkkeu (Bb) lahtut Knut Store, Inga-Lill Sundset, Heidi Persdatter Greiner Haaker, Bjørn Inge Mo ja Skjalg Jensen, Árjja lahttu Olaf Eliassen ja Nordkalottfolket lahttu Rolf Wilhelmsen evttohit čuovvovačča:

Kapihttalis "Divadat boazodoalus" rievdaduvvo mañimus cealkka dánin:

Daid posiitiiva signálaid vuodul maid Sámediggi lea ožžon iešguđet departemeanttain, vurdojuvvo abte ášši čovdojuvvo fargga.

Evttohus 3

Lávdegotti eanetlohkeku, Bargiidbellodaga sámediggejoavkkeu (Bb) lahtut Knut Store, Inga-Lill Sundset, Heidi Persdatter Greiner Haaker, Bjørn Inge Mo ja Skjalg Jensen, Árjja lahttu Olaf Eliassen ja Nordkalottfolket lahttu Rolf Wilhelmsen evttohit čuovvovačča:

Kap. "Njuovvandilli 2010 čavčča":

Evttohuvu ahte bajilčála galgá leat "Márkandilli"

Lassin evttohuvu ođđa teakstaovvot:

Sámediggái lea hui deatalaš abte bobccobierggu ja lassebuktagiid vuovdaleapmi lihkestuvvá dainna lágiin abte hivvodat lassána vai bisuhuvvo dakkar baddi boazoeaiggáid, mii sáhtta buoridit ealáhusa gánnáhahhtivuoda.

Vuovdaleapmi ferte čadahuvvot buot oassálastiid ektui boazoeaiggáda rájes gitta loahppageavabeaddji rádjai.

Konkrehta doaibmajunt mat sáhttet álggahuvvot, leat

- *Gealbudanprográmma vuovdaleamis*
- *Burttavvodeapmi*
- *Gubkeáigešiehtadusat gaskal vuoddobuvttadeaddji ja njuovahaga*
- *Oktasaš prošearvttat vuovdaleamis gubkeáiggi perspektiivvas ovttas bobccobierggu, njuovahagaid ja boazoeaiggáid márkánlávdegottiin (Markedsutvalg for reinkjøtt, slakterier og reineiere)*

Kap. "Boazodoalu váikkuhangaskaoapmeortnegat"

Nubbimañimus teakstaovvot evttohuvu rievdaduvvot dánin:

Fágareiveortnet doaibmá bures ja lea okta dan moatti rekrutterendoaibmabiju gaskkas šiehtadusas. Jus ortnet galgá sihkkkojuvvot šiehtadusas, de lea deatalaš oažžut buori čuovvoleami fylkkagielladaid bealis vai sihkkkarastojuvvo ahte ortnet jotkojuvvo dohkálaš vuogi mielde.

Evttohus 4

Lávdegotti unnitlohku, Norgga Sámiid Riikkasearvvi (NSR) lahtut Geir Tommy Pedersen, Áile Javo ja Nils Djupen ja Norgga Sámiid Riikkasearvvi (NSR)/ Sámeálbmotbellodat (Sáb) lahttu Gunn Britt Retter ovddidedje čuovvovaš evttohusa:

Kap "Areáladilli" sihkkkojuvvo.

Čuovvovaš cealkkaoassi biddjojuvvo dokumeantta lohppii:

Sámediggi oaidná ahte boazodoalu areáladilli lea rievdan ollu. Eanet areálageavabeapmi eará áigumušaide go boazodollui lea fuopmášabtti ja lassáneamen, earret eará suodjalanproseassaid, bieggafápmo- ja eará fápmobuksemiid, el-fápmolinjáiid, mineráldoaibmaid, bartabuksemiid ja mohtorjohalusaid jna. geažil. Dan lassin lea deatalaš ságastallat dan birra mo eará ealáhusat galget geavahit areálaid ja mo luondduresursaávkkasatallan galgá sáhttit dáhpáhuvat. Lea dárbu viidát čalmmustahit čuolbmačilgehusaid eanageavabeami oktavuodas. Boazodoalu areáladilli ovddiduvvo sierra áššin dievasčoahkkimii.

Kap. "Njuovvandilli 2010 čavčča", lasáhus/rievdadus teakstaoassái (rievdadusat finjučállagiin):

Sámedikki mielas lea deatalaš veahkehit daid stuorra njuovahagaid, muhto lea maid deatalaš fuolahit smávva njuovahagaid. Dainna lágiin fuolaha girjás njuovvanstruktuvrra mii lea gánnahtti sihke buvttadeddjiide, njuovahagaide ja márkaniidda. *Sámediggi oainvilda ahte siidaoasit berrejit beassat njuovvat nu ollu og 100 bohcco almmá šibitdoaktára dohkkebeami haga dan ektui go dálá 10. Dát sáhtta leat mielde geahpedeamen dán váttes njuovvandili.*

Čuovvovaš teakstaoasi mañimus cealkka lonuhuvvo eret (rievdadusat finjučállagiin):

Lea hui deatalaš ahte bohccobierggu vuovdaleapmi čuovvoluvvo dainna lágiin ahte gálvu lea fidnemis márkanis. Dakkár doaibmabijut dárbbášuvvojit mat sihkkarastet bohccobierggu márkaniid. *Dát lea hástalus buohkaide árvoráiddus. Sámediggi oainvilda ahte njuovahagat fertejit váldit badjelaset mealgat stuorát ovddasvástádusa bohccobierggu vuovdaleamis go dál.*

Lasáhus ja rievdadusat teakstaoassái (rievdadusat finjučállagiin):

Sámediggi lea vuosttažettiin fuolastuvvan buot boazodoallobearrašiid bealis dan eahpesihkkaris njuovvandili geažil go eai dáidde beassat vuovdit bohccuid čakčat ja nu olles doaibmajahkáid massit olles buvttadandoarjaga. *Go siidaoasit eai beasa njuovvat, de dat mearkekaša ollugiidda ahte doarjagat unnat, go boazolohku šaddá menddo stuoris. Sámediggái lea čielggas ahte eai galgga boazoeaiggádat gillat dan dili geažil mii lea čuožžilan. Dasto lea Sámediggi fuolastuvvan go politihkalaš mihttomearit Finnmárkku boazolohkui ahte dat galgá heivehuvvot guohtumiidda, ain mañjonit, ja dan váikkuhusa geažil. Sámedikki árvvoštallama vuodul eai gierdda dálá dálveguohtumat stuorra ealuid mas eanaš ealihanbohcco leat mielde. Dát sáhtta loakit gidda-/geasse- ja čakčaguohtumiid ge, ja lasihit riidduid boazodoalus ja earáid ektui.*

Ođđa teakstaoassi mañimus siiddus "Boazodoallolága odasmahhtin"

Sámediggi bivdá ahte dat boazodoallolága oasit, mat eai meannuduvvon mañimus háve, odasmahhttojuvvojit fargga.

Evttohus 5

Lávdegotti Ovddádusbellodaga lahttu Selmer Johansen, ovddidii čuovvovaš evttohusa:

Sámedikki oaidnu lea ahte boazodoallošiehtadus lea departemeantta ja boazodoalu gaskavuohtha. Danne ii berre Sámediggi ovddidit cealkámušaid dán šiehtadussii. Dat livččii eahpeluohttámuš ealáhussii jus Sámediggi dainna lágiin geahččala meannudit ealáhusa bealis.

Čoahkkingirjji čállit: Tove Anti

71 siidu 106 siiddus

Lávdegotti ráva

Lávdegottis eai leat eanet mearkkašumit dahje evttohusat ja rávve Samedikki mearridit čuovvovačča:

Sámediggi doarju muđui Sámediggeráđi árvalusevttohusa.

Mearkkašupmi, NSR/NSR-SÁB/JSL, áirras Mathis Nilsen Eira

Areáladilli

Lávdegoddi oaidná ahte boazodoalu areáladilli lea rievdamin earret eará suodjalanprosessaid, bieggafápmo- ja eará fápmohuksemaid, el-fápmolinjaid, mineraladoaimmaid, bartahuksemaid ja mohtorjohtalusa geažil. Lea deatalaš geahččat mo luondduresurssaiguin ávkkástallan ja daid geavahepmi dáhpáhuvvá. Lea dárbu viidát čalmmustahttit čuolbmačilgehusaid eanageavaheami oktavuodas.

Sámediggi bivdá sámediggeráđi ovddidit boazodoalu areáladili sierra áššin.

Evttohus 6, áirras Mathis Nilsen Eira, NSR, NSR/SÁB, JSL

Teakstaossái NJUOVVANDILLI 2010 ČAVČČA

Lasáhus 7. teakstaossái:

Sámedikki mielas lea deatalaš veahkehit daid stuorra njuovahagaid, muhto lea maid deatalaš fuolahit smávva njuovahagaid. Dainna lágiin fuolaha girjás njuovvanstruktuvrra mii lea gánnáhahtti sihke buvttadeddjiide, njuovahagaide ja márkaniidda.

Sámediggi bivdá beliid árvoštallat sáhttet go boazoeaiggádat njuovvat eanet go 10 bohcco priváhta vuovdimii, ja ahte dát lea vuodđun buvttadanbálkkašupmái. Dát sáhtášii buoridit veaháš dán váttes njuovvandili.

9. teakstaossái – maŋimus cealkka rievdaduvvo dánin:

Lea hui deatalaš ahte bohccobierggu vuovdaleapmi čuovvoluvvo dainna lágiin ahte gálvu lea fidnemis márkanis. Dakkár doaibmabijut dárbbášuvvojit mat sihkkarastet bohccobierggu márkani. Dát lea hástalus buohkaide árvoráiddus. Sámediggi oaihvilda ahte njuovahagat fertejit váldit badjelasaset mealgat stuorát ovddasvástádusa bohccobierggu vuovdaleamis go dál. Berre álggahit oktasá prošeavttaid buoridan dihtii vuovdaleami bohccobierggu márkánlávdegotti bokte mas njuovahagat ja boazoeaiggádat leat mielde.

11. teakstaossái – Lasáhus ja rievdadusat:

Sámediggi lea vuosttažettiin fuolastuvvan buot boazodoallobearrašiid bealis dan eahpesihkkaris njuovvandili geažil go eai dáidde beassat vuovdit bohccuid čakčat ja nu olles doaibmajahkáid massit olles buvttandoarjaga.

Go siidaosit eai beasa njuovvat, de dat mearkkaša ollugiidda ahte doarjagat unnat, go boazolohku šaddá menddo stuoris. Sámediggái lea čielggas ahte eai galgga boazoeaiggádat gillát dan dili geažil mii lea čuožžilan, ja bivdá beliid árvoštallat erenoamáš ekonomalaš doaibmabijuid sin várás geaidda dat guoská. Viidáseappot lea Sámediggi fuolastuvvan go politihkalaš mihttomearit Finnmárkku boazolohkui ahte dat galgá heivehuvvot guohtumiidda, ain maŋgonit, ja dan váikkuhusa geažil. Sámedikki árvoštallama vuodul eai gierdda dálá dávleguohtumat stuorra ealuid mas eanaš ealihanbohccot leat mielde. Dát sáhttá loaktit gidđa-/geasse- ja čakčaguohtumiid ge, ja lasihit riidduid boazodoalus ja earáid ektui.

Teakstaossái BOAZODOALU VÁIKKUHANGASKAOAMIT

3. teakstaosis sihkkojuvvo vuosttaš cealkagis čuovvovaš:

”.. erenoamážit muhtun máttasámi guovlluin”..

4. teakstaoassi:
Sihkkojuvvo ollásit.

6. teakstaoassi, 3. cealkka sihkkojuvvo:
Sihkkojuvvo ” Marjimus jagiin .....” rájes .

10. teakstaoassi – 3. cealkka:
Sihkkojuvvo 3. cealkaga rájes mii álgá ná: ” Sámediggi oaivvilda ahte lea eahpeiddolaš ...”

Teakstaoassái AREÁLADILI birra:

Olles teakstaoassi sihkkojuvvo ja dan sadjá bohtá čuovvovaš:
Lávdegoddi oaidná ahte boazodoalu areáladilli lea rievdamin earret eará suodjalanproseassaid, bieggafápmo- ja eará fápmohuksemaid, el-fápmolinjaid, mineraladoaimmaid, bartahuksemaid ja mohtorjohtalusa geažil. Lea deatalaš geahččat mo luondduresurssaiguin ávkkástallan ja daid geavaheapmi dáhpáhuvvá. Lea dárbu viidát čalmmustahttit čuolbmačilgehusaid eanageavaheami oktavuodas.

Sámediggi bivdá sámediggeráđi ovddidit boazodoalu areáladili sierra áššin.

Ođđa manimus cealkka teakstaoassái DIVADAT BOAZODOALUS:

Sámediggi šalloša go sámediggeráđi ii leat nákcen čovdit dan ášši mii gullá divadiidda boazodoalu doallobiergasiin ja boaldámušain.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 32 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

Evttohus 4 gessojuvvui.

- Evttohus 1 mearriduvvui 18 jienain. 14 jiena vuostá
- Evttohus 2 mearriduvvui 18 jienain. 14 jiena vuostá
- Evttohus 3 mearriduvvui 19 jienain. 13 jiena vuostá
- Evttohus 5, hilgojuvvui 31 jienain. 1 jienasti beali
- Evttohus 6, hilgojuvvui 18 jienain. 14 jienastedje beali
- Ealáhus- ja kulturlávdegotti ráva mearriduvvui 31 jienain. 1 jietna vuostá

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Inga-Lill Sundset, áššejođiheaddji	Randi A. Skum
	Inga-Lill Sundset	
2	Mathis Nilsen Eira	Willy Ørnebakk
	Randi A. Skum, čoahkkinortnegii	
		Mariann Wollmann Magga
		Trond Are Anti
	Mathis Nilsen Eira	
3	Mariann Wollmann Magga	Geir Tommy Pedersen

Čoahkkingirjji čállit: Tove Anti

73 siidu 106 siiddus

		Per Andersen Bæhr
		Trond Are Anti
	Mariann Wollmann Magga	
4	Marit Kirsten Anti Gaup	
5	Geir Tommy Pedersen	Mathis Nilsen Eira
		Anders Somby jr.
	Geir Tommy Pedersen	
6	John Kappfjell	Geir Tommy Pedersen
		Trond Are Anti
7	Per Andersen Bæhr	Willy Ørnebakk
		Skjalg Asbjørn Jensen
		John Kappfjell
	Per Andersen Bæhr	
8	Hans J. Eriksen	
9	Randi A. Skum	
10	Jarle Jonassen	
11	Egil Olli	
12	Heidi Persdatter Greiner	
	Haaker	
13	Geir Tommy Pedersen	
14	Leif Aksel Renfjell	
15	Olaf Eliassen	
16	Inga-Lill Sundset,	
	áššejođiheaddji	
	Willy Ørnebakk	
	čoahkkinnortnegii	
	Geir Tommy Pedersen	
	čoahkkinnortnegii	
	Geir Tommy Pedersen	
	čoahkkinnortnegii	

VI Sámedikki mearrádus

Boazodoalu válđošiehtadusa § 4 addá Sámediggái vejolašvuođa ovddidit cealkámuša boazodoallošiehtadussii ovdalگو dat meannuduvvo Stuorradikkis miessemánus 2011. Sámediggi vállje buktit árvalusa ovdal šiehtadallamiid. Sámediggeráđđi ovddida Sámedikki árvalusa oasálaččaide, Stáhtii Eanadoallo- ja biebmodepartemeantta bokte, ja Norgga Boazosápmelaččaid Riikkasearvái, ovdalگو duohta šiehtadallamat álggahuvvojit.

Sámediggi aigu ovddidit árvalusaid čuovvovaš surggiide:

- Konsultašuvnnat stáhta fáladagaid birra boazodoalloaláhussii
- Njuovvandilli
- Dásseárvu
- Šiehtadusa váikkuhangaskaoamit
- Boazodoalu árvoháhkkanprográmma
- Areáladilli
- Boraspiret
- Divadat boazodoalus

KONSULTAŠUVNNAT STÁHTA FÁLALDAGAIÐ BIRRA BOAZODOALLOEALÁHUSSII

Sámediggeráđi dieđáhusas sámi boazodoalu birra gáibiduvvo ahte departemeanta berre konsulteret Sámedikki Stáhta fálaldaga birra boazodollui:

“Sámediggeráđđi háliida eanet válddi váikkuhit departemeantta boazodoallofálaldahkii. Dan oktavuodas berre Sámediggi ja departemeanta konsulteret stáhta boazodoallošiehtadusa fálaldaga birra. Sámedikki mielas dát lea lunddolaš ovdáneapmi das mo stáhta geavatláččat čađaha álbmotrievttálaš geatnegasvuodáidis konsulteret sápmelaččaid álgoálbmogin”.

Dát gáibiduvvo Sámedikki árvalusas boazodoallošiehtadussii mannanjagi šiehtadallamiid oktavuodas. Departemeanta vástidii ahte Stáhta fálaldat guoská bušehtii ii ge gula Stáhta ja Sámedikki gaskasaš konsultašuvdnašiehtadussii.

Sámediggi lea sámiid álbmotválljen orgána ja dat lea geatnegahttojuvvon leat mielde fuolahit boazodoalu vuoigatvuodáid ja beroštusaid. Dat mearkkaša ahte Sámediggi ferte searvvahuvvot sakka eanet go dál daidda proseassaide mat leat deataláččat – ja/dahje mat mielddisetbuktet rievdadusaid boazodollui. Vai Sámediggi galgá sáhttit fuolahit ovddasvástádusas boazodollui, de ferte Sámediggi dovdat daid plánaid ja proseassaide ja searvvahuvvot daidda plánaide ja proseassaide, maid departemeanta ággis áigái árvoštallá dárbbaslažžan boazodollui. Dát i čoavdde departemeantta geatnegasvuodastis ahte ráđđádallat ja ovttasbargat boazodoalloaláhusain. Sámediggi háliida oažžut nannuset politihkalaš ja hálddahaslaš rolla dain áššiin mat gusket boazodollui.

MÁRKANDILLI

Sámediggái lea deatalaš ahte boahhteáiggi njuovvan- ja márkanstruktuvra fuolaha sámi árbevirolaš duoji ja borramušráhkadeami. Sámediggái lea deatalaš ahte boahhteáiggi njuovahatstruktuvra, rámmaeavttut ja vuovdima ovddideaddji doaimbajut buoriduvvojit ja addet bohccobierggu vuovdimii einnostahtti ja sihkkaris ekonomalaš rámmaid. Sámedikki mielas lea maiddá deatalaš ahte boahhteáiggi njuovahat- ja vuovdalanstruktuvrrain gozihuvvošii sámi árbevirolaš duodji ja borramušbuvttadeapmi.

Ovdal 2010 čakčanjuovvamiid dieđihit muhtin njuovahagat ahte sin galmmihanvisttit leat dievva bohccobiergguin ja ahte márkan uhccán jearaha bohccobierggu. Muhtin njuovahagat eai jođit dan bierggu mü lea rájuin, dakkár haddái mü lea gánnáhahtti. Hástalusat leat stuorámusat Finnmárkkus. Dát mielddisbuktá dan ahte boazonjuovahagat eai váldde njuovvanbohccuid čakčat, ja ahte dat stuorámus njuovahat Finnmárkkus vuosttažettiin váldá vuostá bohccuid Nuorta-Finnmárkkus. Orohagat Oarje-Finnmárkkus, mat eai jođit bierggu vuovdimassii, fertejit dalle luoitit ollu stuorát ealuid dálveguohtoneatnamiidda.

2008:s čállojuvvui raporta bohccobierggu gávppašeamis Finnmárkkus: Rapport februar 2008 – Reindriftsforvaltningen ”Kartlegging av slakte- og videreforedlingsanlegg for rein i Finnmark” (guovvamánu 2008 raporta boazodoallohálldahasas njuovahagaid ja bohccobierggu viidásat ráhkadeami rusttegiid birra) : Isak Mathis Henriksen. Raporta čilge njuovvanstruktuvrra Finnmárkkus, ja deattasta ahte njuovvanvejolašvuodát Finnmárkkus leat doarvái dasa ahte njuovvat nu ollu go dárbbasuvvo Finnmárkkus.

Čoavdin dihtii márkandili sohpe boazodoallošiehtadallit dán jagi guovvamánus ásaheit sierra márkanlávdegotti bohccobierggu várás. Boazodoalu márkanlávdegoddi galgá dovdat márkana ja láchit dilálašvuodáid dárbbaslaš vuovdalandoaibmajuide. Márkanlávdegoddi lea dán jagi geassemánu ásaheami rájes bargan bohccobiergomárkana hástalusaiguin. Earret eará lea lávdegoddi álggahan ovttasbarggu njealji stuorra gávpevidjjiin, Coop, Norgesgruppen, Rema 1000 ja Ica, ja lea addán juohke viđjái 250 000 ru vuovdalandoaaimmaide.

Stáhtaráđđi Lars Peder Brekk doalai dán jagi geassemánus čoahkkima boazodoallohálldahusain, njuovahagaiguin, grossisttaigun ja bohccobierggu márkanlávdegottiin gávppašanhástalusaid birra. EBD preassadieđáhusa bokte lea Sámediggi ožžon diehtit ahte oassálastit sohpe ahte bohccobierggu márkanlávdegoddi ja njuovahagat galget nannet ovttasbarggu vai bohccobierggu vuovdin lassána. Lea moaittehahti go Sámediggi ii diehtán dán čoahkkima birra. Danne ii dieđe Sámediggi makkár doaibmabijuid dán čoahkkima oassálastit atne dárbbaslašžan, ja sin oainnuid daidda hástalusaide mat márkanis leat.

Sámediggi lea duhtavaš dainna go bohccobierggu márkanlávdegoddi ovttas guoskevaš oassálastiiguin čađaha oanehisáigge doaibmabijuid mat veahkehit njuovahagaid gurret biergorájuid ja ahte dat sáhttet vuostáiváldit bohccuid njuovvamii 2010/2011 čavčča/dálvvi. Dál lea deatalaš árvoštallat doaibmabijuid mat váikkuhit einnostahti ja dásseidis bohccobiergomárkana.

Sámedikki mielas lea deatalaš veahkehit daid stuorra njuovahagaid, muhto lea maid deatalaš fuolahit smávva njuovahagaid. Dainna lágiin fuolaha girjás njuovvanstruktuvrra mii lea gánnáhahti sihke buvttadeddjiide, njuovahagaide ja márkaniiidda.

Sámediggi lea duhtavaš dainna go muhtin sajiin klassifiserejuvvo dat bohccobiergu mii vuvdojuvvo njuovahagaide. Klassifiseremis sáhtta leat dat buorrevuolta ahte lea buorre kvalitehta stuorát oasis dan bierggus mii boahdá njuovahagaide, ja ahte buvttadeaddjit movttiidahttojuvvojit oččodit dakkár eallostruktuvrra mii addá buori biergokvalitehta. Sámediggi jáhkka ahte bohccobierggu vuovdimii livččii buorre jos čavgešii klassifiserengáibádusaid, ja jos buot njuovahagat čuvošedje daid gáibádusaid.

Lea hui deatalaš ahte bohccobierggu vuovdaleapmi čuovvoluvvo dainna lágiin ahte gálvu lea fidnemis márkanis. Dakkár doaibmabijut dárbbasuvvojit mat sihkkarastet bohccobierggu márkanii. Dasa gáibiduvvojit ollu oassálastit márkanis, ja erenoamážit buvttadeaddjit.

Sámedikki mielas lea hui deatalaš, boazodoalu buktagiid fuolaheapmái ja viidáset ovddideapmái, lámčit dilálašvuodaid dasa ahte njuovahagat fuolahit buot bohccobuktagiid. Dál bálkásit earret eará varra, čolait, gápmasat ja oaivvit. Njuovahagaid berre movttiidahttit lámčit dáid buktagiid viidáset ráhkadeapmái, ja bohccobuktagiid boahttevaš vuovdalandoaibmabijut berrejit vuovdalit buot bohccobuktagiid, maiddáid duddjoma várás. Seammas lámččojuvvo dilli dasa ahte nissonbargosajit boazodoalus lassánit.

Sámediggi lea vuosttažettiin fuolastuvvan buot boazodoallobearrašiid bealis dan eahpesihkkaris njuovvandili geažil go eai dáidde beassat vuovdit bohccuid čakčat ja nu olles doaibmajahkáid massit olles buvttandoarjaga. Dasto lea Sámediggi fuolastuvvan go politihkalaš mihttomearit Finnmárkku boazolohkui ahte dat galgá heivehuvvot guohtumiidda, ain maŋŋonit, ja dan váikkuhusa geažil. Sámedikki árvoštallama vuodul eai gierdda dálá dávleguohtumat stuorra ealuid mas eanaš ealihanbohccot leat mielde. Dat várra loaktá giđđa-/geasse- ja čakčaguohtumiid ge, ja lasiha riidduid boazodoalu, riddoálbmoga ja eanandoalo gaskii.

Sámediggi lea duhtavaš dainna go departemeanta ođđa eanandoallo- ja biebmopolitihka diedáhusa oktavuodas Stuorradiggái, áigu guorahallat sivaidda manne njuovvammat bissánit ja árvoštallat vejolaš doaibmabijuid.

Sámediggái lea hui deatalaš ahte bohccobierggu ja lassebuktagiid vuovdaleapmi lihkestuvvá dainna lágiin ahte hivvodat lassána vai bisuhuvvo dakkár haddi boazoeaiggáid, mii sáhtta buoridit ealáhusa gánnáhahttivuodá.

Vuovdaleapmi ferte čađahuvvot buot oassálastiid ektui boazoeaiggáda rájes gitta loahppageavaheaddji rádjai. Konkrehta doaibmabijut mat sáhttet álggahuvvot, leat

- Gealbudanprográmma vuovdaleamis

Čoahkkingirjji čállit: Tove Anti

- Buvttaovddideapmi
- Guhkeáigešiehtadusat gaskal vuodđobuvttadeaddji ja njuovahaga
- Oktasaš prošeavttat vuovdaleamis guhkitáiggi perspektiivvas ovttas bohccobierggu, njuovahagaid ja boazoeaiggádiid márkanlávdegottiin (Markedsutvalg for reinkjøtt, slakterier og reineiere)

DÁSSEÁRVU

Šiehtadallit leat várren 1,0 miljon ruvnnu jahkásaččat doaibmabijuide nissonolbmuid várás. Maŋimus šiehtadallamiin sohpe oasálaččat ásahit bargolávdegotti mii galgá guorahallat ja čielggadit dálá guorahallanávdnasiid ealáhusa nissonolbmuid ektui. Áigumuššan lea evttohit konkrehta doaibmabijuid ealáhusa nissonolbmuid várás. Lávdegoddi galgá kártet mo NBR, Boazodoallohállddahuš, Sámediggi ja EBD fuolahit dásseárvvu ealáhusas. Dát bargu lea álggahuvvon ja Sámediggi lea earret eará raportereren min barggu birra ovddidit dásseárvvu, min árvalusaid boazodoallošiehtadussii ja dálá boazodoallolága ođasmahttinbarggu. Sámediggi ii oassálastte dán bargolávdegoddi. Lávdegotti raporta vurdojuvvo geigejuvvot golggotmánu 1. b. 2010. Sámedikki mielas lea buorre go šiehtadallit barget ulbmillaččat ja ollislaččat vái nissonolbmuid ovddasteapmi boazodoalus lassána.

Sámediggái lea hui deatalaš ahte eanet nissonolbmot barget boazodoalus. 2008 logut čájehit ahte dušše 24 % bohccuin gullet nissonolbmuid. Viidáseappot oaidnit ahte dušše 13 % buot siidaoasseeaiggádat leat nissonolbmot. Leat duššo 75 nissonolbmo siidaoasseeaiggádat oktiibuot 553 siidaoasseeaiggádis, ja nissonolbmolohku unnu jagis jahkái.

Sámediggi lea ovddidan árvalusa Norgga 8. raportii ONa nissonvealahuslávdegoddi. Min 07.04.10 beaiváduvvon árvalusas mii čalmmustahttit vuodđoealáhusa nissonolbmuid ja das mii čállit ahte:

“Sámi nissonolbmuid oassi sámi vuodđoealáhusain lea hui uhcci, ja maiddái fitnodateaiggádin sámi ealáhuseallimis. Jagi 2008 logut boazodoalus čájehit ahte nissonolbmot eaiggáduššet 75 siidaoasi/konsešuvnna (13%) boazodoalu 553 siidaoasis (gáldu: Sámi logut mitalit 2). Sámi eanadoalus eaiggáduššet nissonolbmot sullii 25 % dain dáluin main lea konsešuvdnageatnegasvuohta.

Nissonolbmui lea árbevirolaččat leamaš hui guovddáš ja deatalaš rolla sámi eanadoalus ja boazodoalus. Danne lea jáhkehahti ahte strukturdoaibmabijut (láhkaaddin, hállddašeapmi ja rámmajuolludeamit) leat dagahan ahte nissonolbmuid vejolašvuohta searvat dáidda ealáhusaide lea hedjonan. Mii oaidnit ahte nissonolbmot fitnodat-/konsešuvdnageatnegádin leat vadjitovddastuvvon maiddái eará ealáhusain sámi guovlluin.

Vuodđoealáhusain leat sámi nissonolbmot árbedieđu deatalaš máhttogaskkusteadjijn. Nissonolbmot hállddašit sámi giela, kulturmáhttu ja máhttu mii lea ávkkálaš fuolaheamis buot ealáhusa proseassaid. Vuodđoealáhusat leat deatalaš máhttoarenat árbedieđu fuolaheamis, ovddideamis ja gaskkusteamis. Dát arena raššu sakka go doppe eai leat nissonolbmot.”

BOAZODOALU VÁIKKUHANGASKAOAPMEORTNEGAT

Boazodoallošiehtadus guoskevaš jahkái, suoidnemánu 1. b. 2010 – geassemánu 30. b. 2011, lea 101,0 miljon ruvnnu. Rámma lea seamma go diimmáš šiehtadusas. Boazodoalu ovddidanfoanda lassáni 29,9 miljon ruvnnus 2009/2010 šiehtadusas 30,0 miljon ruvnnui šiehtadusas 2010/2011. Goluid unnideami ja njuolgadoarjagiid rámma unniduvvui 63,1 miljon ruvnnus diimmázis 61,8 miljon ruvnnui dán jagáš šiehtadusas.

Boazodoalu ekonomalaš rámmat leat rievdan hui unnán maŋimuš 10 jagis. Dábálaš haddengoarggun dahje dienaslassáneapmi boazodoallošiehtadusas ii váldojuvvo dohkálaččat vuhtii. Sámediggi oaivvilda ahte ekonomalaš rámma boazodoallošiehtadusas berrešii bajiduvvot.

Buot boazodoalloguovlluin, muhto erenoamážit muhtun máttasámi guovlluin leat buvttadanvuoittu gáibádusat leamaš hástalussan. Maŋŋá go kaleanddarjahki biddjojuvvui vuodđun buvttadandoarjaga rehkenastimii, sáhttet muhtun boazoeaiggádat gártat dakkár dillái ahte eai oaččoge buvttadandoarjaga buvttadusa ovddas mii lea badjel 400 000,- ru. Dát dáhpáhuvvá dalle go váldonjuovvan sierranas sivaid geažil ferte dahkkojuvvot maŋŋá juovllaid ja boahhte váldonjuovvan dahkkojuvvo čuovvovaš čavčča. Boazu deaddá eanemusat ja lea buori vuoimmis ovdal ragatáiggi ja ovdal go fárren čakča- ja dálveeatnamiidda álgá. Danne lea eanemus gánnáhahti njuovvat stuorámus oasi árračavčča. Guohton- ja doaibmadilli sáhtta mángii leat sivvan go njuovvama muhtumin ferte maŋidit juovllaid maŋabeallái. Dát iešalddis lea fuotni doibmii. Go boazodoallit dan lassin masset buvttadandoarjagavuođu dán geažil, de dat lea hui eahpegovttolaš. Boazodoalu doaibmaminstar birra jagi lea gitta luonddu eavttuin ja dan ferte vuhtii váldit šiehtadusas ja sihkkarastit ahte 400 000 ruvdnosas rádjii ii gustošii dalle go guovtti doaibmajagi buvttadus gártá seamma kaleanddarjahkái. Molssaeaktun lea rehkenastit man ollu lea vuovdán dán guovtti jagis. Dieinna lágiin sáhtášii garvit dán lágan eahpeiddolaš diliid.

Ovddit boazodoallošiehtadallamiin mearridedje oasálaččat ahte ii addojuvvo árranjuovvandoarjja 5 ru kilo nammii bohccuid ovddas mat leat vuollel jagi boarrásat, ja ahte miessedoarjjamearri bajiduvvo 50 ruvnus 250 ruvdnui. Bajiduvvon miessedoarjja ii buhtat árranjuovvandoarjaga unnideami. Dán odđa ortnega geažil masset boazodoallit 30-40 ru miesi nammii. Árranjuovvandoarjja 5 ru kilo ovddas miesis mii deaddá 18 kilo šaddá leat 90 ru, miessedoarjja ektui mii gártá leat 50 ru. Dán geažil masset boazodoallit ollu danne go eatnašat njuvvet eanaš misiid. Gaskamearálaš dienas boazodoalus lea unni ja danne cuiggoda Sámediggi dan go njuolgadoarjagat unniduvvojit. Sámediggi rávve oasálaččaid váldit atnui fas dan boares ortnega.

Guokte jagi dassášii ledje oasálaččat ovttaoaivilis ahte áshuvvo sierra doarjjaortnet siidaosiid várás Oarje-Finnmárkkus. Sámedikki mielas lea hui buorre go oasálaččat dánna lágiin geahččalit čoavdit daid hástalusaid mat Oarje-Finnmárkkus leat dan ektui ahte movttidahttit eanet njuovvat, ja dieinna lágiin juksat buoret resursabalánssa. Sámediggi lea ovdal váillahan eanet heivehuvvon váikkuhangaskaomiid regionála hástalusaid čoavdimma várás. Oasálaččat berrejit leat rahpasat árvoštallat positiivvalaš sierradoaibmajuid boazodoallošiehtadusa rámma siskkobealde, maiddá eará guovlluid várás go Oarje-Finnmárkui.

Boazodoallošiehtadusa váikkuhangaskaopmeortnegat giktalit eanet njuovvat misiid seastin dihte dálveguohtoneatnamiid, lasihit njuovvama ja unnidit miessevaháigiid. Dát lea hui váttis daid guovlluid ektui gos masset ollu bohccuid boraspiriide, danne go boraspiret uhkidit eanemusat misiid. Maŋimus jagiin lea Sámediggi ožžon dieđuid earret eará Nordlánddas ja Trøndelágas ahte ealuin leat hui unnán miesit boraspiriid geažil. Dát dieđusge čuočcá hui ollu buvttadanvuodet dietnasii ja dasa go masset doarjaga.

Buvttadandoarjaga rehkenastin čuočcá ain hui eahpevuoiggalaččat daid boazoeaiggádiidda geat jahkásaččat masset ollu bohccuid dan geažil go dat vuddjojtit ruovdemáđijaid/geainnuid alde, luondduvaháigiid geažil, ollu boraspiriid geažil ja eará sivaid geažil. Dáláš ortnet geahnohuhtta boazodoallošiehtadusa dienasjevden beavttu ja fuonida boazoeaiggádiid dietnasa guovlluin gos masset ollu bohccuid. Sámediggi evttoha ahte bealálaččat árvoštallet sierra ortnegiid mat sihkkarastet boahtteáiggi ja ekonomijja.

Boazodoalloláhka addá vejolašvuoda ásahtit buohtalas siidaoasi dábálaš siidaoasi oktavuhtii. Dán mearrádusa ulbmilin lea ásahtit dávgasis buolvamolsunortnega. Rekruterenoasi oamasteaddjis leat seammalágan vuoigatvuodát ja geatnegasvuodát go siidaoasi oamasteaddjis. Sámediggi áigu deattastit man deatalaš livččii ásahtit sierra ortnegiid boazodoallošiehtadusas rekruterenoasi várás. Sámediggi oaivvilda maiddá ahte áshuvvojtit dávgasis buolvamolsunortnegat boazodoalus nu ahte eanet nuorain livččii vejolaš bargat boazodoalus. Otná ekonomalaš ortnegat gusket sidjiide geat leat badjelasas

váldán siida-/ sijteoasi oktan ahkemeriin. Hástalusat nuoraid rekruterema oktavuodas boazodollui lea dat go eai gávdno doarvái buorit ekonomalaš rámmaeavttut ásaheami ja heaittiheami várás.

Fágareiveortnet doaibmá bures ja lea okta dan moatti rekrutterendoaibmabiju gaskkas šiehtadusas. Jus ortnet galgá sihkkuojuvvot šiehtadusas, de lea deatalaš oažžut buori čuovvoleami fylkkagielddaid bealis vai sihkkarastojuvvo ahte ortnet jotkojuvvo dohkálaš vuogi mielde.

Boazodoallošiehtadusas várrejuvvo jahkásaččat 2,0 miljon ruvnnu Sámedikki bušehtti. Šiehtadusoasálaččat leat bivdán Sámedikki geavahit dáid ruđaid doarjjan lassiealáhusaide boazodoalus. Dán geažil láve Sámediggi várret stuorra oasi dán ruđain doarjjan duodjái lassiealáhussan boazodoalu oktavuodas. Sámediggi oaivvilda ahte lea eahpeiddolaš go šiehtadusoasálaččat leat bidjan čanastagaid dáid ruđaid geavaheapmái. Sámediggái fertet addojuvvot vejolašvuohta addit doarjaga boazodollui iežas politihkalaš ulbmiliid vuodul. Mii čujuhit ahte maiddá eanadoallošiehtadusas várrejuvvo jahkásaččat 2,0 miljon ruvnnu Sámedikki bušehtti, almmá ahte čuvvot čanastagat movt Sámediggi galgá dáid ruđaid geavahit. Sámediggi evttoha ahte oasálaččat heaittihit čanastaga várrejumis Sámediggái.

STIVRENJOAVKKU NAMMADEAPMI BOAZOÁRVOHÁHKANPROGRÁMMII

Sámediggi evttoha ovtta lahtu boazoárvoháhkanprográmma stivrenjovkui mas leat vihtta lahtu, ja maid Innovašuvdna Norga Romssas hálddaša. Sámediggi ii leat duhtavaš go ortnegiin jotkojuvvo man vuodul Sámediggeráđđi galgá evttohit guoktása stivrii, ovtta nissonolbmo ja ovtta almmáiolbmo, - geaid gaskkas dušše nubbi välljejuvvo stivrii. Sámediggeráđi mandáhtan berrešii leat ahte nammada ovtta lahtu stivrii. Sámediggi bivdá oasálaččaid váldit vuhtii Sámedikki gáibádusa ahte oažžut nammadanválddi boazoárvoháhkanprográmma stivrii, ja ahte dat áŋkorastojuvvo prográmmas.

AREÁLADILLI

Boazodoalu stuorámuš hástalussan odne leat bargu bisuhit doarvái areálaid boazodoalus vai dat ain bisuhuvvošii ja ovdánivččii. Areáladilli lea leamaš váttis mánga logijagi. Danne lea dárbu guorahallat dan erenoamážit jahkásaš šiehtadallamiin.

Areálaid hálddašemi oktavuodas lea deatalaš ahte boazodoalu vuoigatvuodát bohtet ovdan lágain ja lálkaásahusain. Sámedikki mielas lea deatalaš ahte gielddat ja huksenaktevrrat ráhkadit oktasaš plánaid main oidnojit dovddahuvvon ođđa, ja ovddeš huksendoaimmat ovttaskas orohagain maidda dat gusket.

Sámediggái lea hui deatalaš ahte boazodoalu areálavuodđu suodjaluvvošii ja dasa sihkkarastojuvvošedje buorit rámmaeavttut. Sámediggi lea dahkan plánaveahki Plána- ja huksenlága várás juste lálhčin dihte diliid nu ahte plánaproseassain sihkkarastojuvvošii sámi kultuvrra, ealáhusaid ja servodateallima luondduvuodus.

DIVADAT BOAZODOALUS

Sámediggi lea ovdal váldán ovdan ášši mii guoská divadiid dássásaš meannudeapmái. Guolástusa, eanadoalu ja fievridanealáhusa oktavuodas leat sierra divatortnegat doaibmareaidduide ja boaldámušgoluide. Daid posiitiiva signálaid vuodul maid Sámediggi lea ožžon iešgudet departemeanttain, vurdojuvvo ahte ášši čovdojuvvo fargga.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 29.09.10 dii. 14:55.

Ašši/Sak EKL 010/10

Ašši/Sak DC 032/10

Sámedikki čoahkkinplána 2011 ja 2012 – rievdadusat

Arkiivaáššennr..
10/1606 / 25 - 58

Meannudeamit

Politihkalaš dássi	Beaivi	Áššennr.
Coahkkinjođihangoddi	01.09.10	DCJ 07/10
Ealáhus ja kulturlávdegoddi	14. – 16.09.10	EKL 010/10
Sámedikki dievasčoahkkin	28. – 30.09.10	DC 32/10

Ášši meannudeapmi álggahuvvui gaskavahkku čakčamánu 29. b. 2010 dii. 15:20.

I Mildosat

Nr.	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus
1	01.09.10	Coahkkinjođihangotti	Ašši DCJ 07/10
2			Kalendar 2011 ja 2012

II Evttohusat ja mearkkašumit

Dievasčoahkkinjođihangotti mearrádusárvalus:

Sámediggi mearrida čuovvovaš rievdadusaid Sámedikki čoahkkinplánas 2011 ja 2012:

2011

vahku 8	lávdegoddečoahkkin	21. – 25.02.11
vahku 10	dievasčoahkkin	07. – 11.03.11
vahku 23	lávdegoddečoahkkin	06. – 10.06.11
vahku 25	dievasčoahkkin	20. – 24.06.11
vahku 46	lávdegoddečoahkkin	14. – 18.11.11
vahku 48	dievasčoahkkin	28.11. – 02.12.11

2012

vahku 8	lávdegoddečoahkkin	20. – 24.02.12
vahku 10	dievasčoahkkin	05. – 09.03.12
vahku 23	lávdegoddečoahkkin	04. – 08.06.12
vahku 25	dievasčoahkkin	18. – 22.06.12

vahku 46 lávdegoddečoahkkin 12. – 16.11.12
vahku 48 dievasčoahkkin 26. – 30.11.12

Ealáhus- ja kulturlávdegotti árvalus

Álgu

Geahččalanortnegin guovtti jahkái lea dievasčoahkkinjodihangoddi evttohan geahpedit dábalaš lávdegodde- ja dievasčoahkkinmiid logu njealji čoahkkinis golmma čoahkkinii jagis. Dat dahkkojuvvo čoahkkinplána rievdadeami bokte. Dainna lágiin sihkkokujuvvo čakčamánu čoahkkin, earret válgajagis goas ain galget leat njeallje čoahkkin. Evttohuvvo ahte dat ruđat mat dalle sestojuvvojit, geavahuvvojit fágalávdegottiid nannemii ja gealbudeapmái.

Evttohusat

Lávdegoddi, Bargiidbellodaga sámediggejoavkke(Bb) labttut Knut Store, Inga-Lill Sundset, Heidi Persdatter Greiner Haaker, Bjørn Inge Mo ja Skjalg Jensen, Norgga sámiid riikkasearvi (NSR) labttut Geir Tommy Pedersen, Áile Javo ja Nils Djupen, Norgga sámiid riikkasearvi/ Sámeálbmotbellodaga (NSR/ Sábe) labttu Gunn-Britt Retter, Árja labttu Olaf Eliassen, Ovddádusbellodaga (Frp) labttu Selmer Johansen ja Nordkalottfolket labttu Rolf Wilhelmsen, ovddidedje čuovvovaš evttohusa:

Evttohus 1

Sámediggi oaidná dárbbu oažžut čielggaduvvot eanet vejolašvuodaid mo organiseret Sámedikki dievasčoahkkinmiid. Sámediggi bivdá danne dievasčoahkkinjodihangotti geahčadit ášši oadđasis ja ovddidit ođđa evttohusa meannudeapmái 2010 skábmamánu/juovlamánu dievasčoahkkinis, mas hálddahaslaš/geavatas ja ekonomalaš váikkohusat rievdadusain čielggaduvvojit, ja ahte posišuvna ja opposišuvna dásseadeaddu sihkkarastojuvvo vejolaš rievdadusaid geažil.

Lávdegotti ráva

Lávdegottis eai leat eanet mearkašumit dahje evttohusat.

Evttohus2, áirras Skjalg Jensen, Arjas, Nordkalottfolket:s, Samer Bosatt i sør:s, Åarjel Saemiej Gielh:s ja BB:s

Dievasčoahkkinjodihangotti evttohus galgá leat boahrán politihkalaš joavkkuide, ja Sámediggeráđđái mañimusat golgotmánu 15. b.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 34 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Evttohus 1 mearriduvvui ovttajienaláččat
- Evttohus 2 mearriduvvui 18 jienain. 16 jienstedje vuostá
- Ealáhus- ja kulturlávdegotti ráva mearriduvvui ovttajienaláččat

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhavuorolistu ja replihkat

	Sáhavuorru	Replihkka
1	Gunn-Britt Retter, áššejođiheaddji	
2	Skjalg Asbjørn Jensen	Gunn-Britt Retter Aili Keskitalo Geir Tommy Pedersen

	Skjalg Asbjørn Jensen	
	Aili Keskitalo, čoahkkinnortnegii	
	Aili Keskitalo, Čoahkkinnortnegii	
3	Anders Somby jr.	Skjalg Asbjørn Jensen Randi A. Skum
	Anders Somby jr.	
4	Willy Ørnebakk	
5	Jarle Jonassen	
6	Toril Bakken Kåven	
7	Gunn-Britt Retter, áššejođiheddji	

VI Sámedikki mearrádus

Sámediggi oaidná dárbbu oažžut čielggaduvvot eanet vejolašvuodaid mo organiseret Sámedikki dievasčoahkkimiid. Sámediggi bivdá danne dievasčoahkkinjodihangotti geahčadit ášši oadđasis ja ovddidit odđa evttohusa meannudeapmái 2010 skábmamánu/juovlamánu dievasčoahkkimis, mas hálddahaslaš/geavatlaš ja ekonomalaš váikkuhusat rievdadusain čielggaduvvojit, ja ahte posišuvna ja opposišuvna dássedeaddu sihkarastojuvvo vejolaš rievdadusaid geažil.

Dievasčoahkkinjodihangotti evttohus galgá leat boahtán politihkalaš joavkkuide, ja Sámediggeráđđái maŋimusat golggotmánu 15. b.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 29.09.10 dii. 16:05.

Ašši/Sak PFL 011/10

Ašši/Sak DC 033/10

Suodjalanproseassat sámi guovlluin

Arkiivaáššennr..
10/450506 / 25 - 58

Meannudeamit

Politihkalaš dássi	Beaivi	Áššennr.
Sámediggeráđdi	28.08.10	R 132/10
Plána- ja finánsalávdegoddi	14. – 16.09.10	PFL 011/10
Sámedikki dievasčoahkkin	28. – 30.09.10	DC 033/10

Ášši meannudeapmi álggahuvvui gaskavahkku čakčamánu 29.b. 2010 dii. 16:05.

I Mildosat

Nr.	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus
1	28.08.10	Sámediggeráđi	Ašši R 132/10
2	28.02.2003	Sámedikki dievasčoahkkin	Ašši 12/03 Albmotmehciid ja eatnadatsuodjalanguovlluid ásaheapmi ja viiddideapmi
3	01.03.2007	Sámedikki dievasčoahkkin	Ašši 07/07 Njuolggadusat suodjalanplánabargui luonddusuodjalanlága mielde sámi guovlluin
4	27.11.2008	Sámedikki dievasčoahkkin	Ašši 44/08 Luondduálddji vuodaláhka
5	28.05.2009	Sámedikki dievasčoahkkin	Ašši 23/09 Sámediggeráđi biras- ja arealadiedáhus

II Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi mearrádusárvalus:

Sámediggi oaivvilda ahte álgoálbmotjulggaštusa ja ILO-soahpamuša mielde álgoálbmogiid birra, galget sámit ieža defineret iežaset sávaldagaid servodatovdáneami birra ja bidjat eavttuid iežaset guovlluid geavaheapmái. Dat guoská maiddái guovlluid suodjalangažaldahkii.

Sámediggi muittuha ahte ON julggaštus álgoálbmogiid vuoigatvuodaid birra deattuha ahte álgoálbmogiid máhttu, kultuvra ja árbevierut váikkuhit ceavzilis ja vuoiggalaš ovdáneapmái ja dohkálaš birashálddašeapmái.

Sámiid eanangeavaheapmi ii leat árbevirolaččat billistan luondduriggodagaid. Geavaheapmi lea mielddisbuktán ahte dál dát guovllut adnojuvvojit suodjalanárvosajžan, danne go leat čáppa luondduguovllut main leat unnán dahje eai oba leat ge teknihkalaš billisteamit.

Sámediggi áigu geahččalit bargat dan guvlui ahte báikkálašolbmot galget beassat doalvuhit iežaset resursaguovlluid geavaheami viidásit boahhte buolvvaide. Dat lea sámeálbmoga kultuvrralaš birgenlági vuodđu. Dát mielddisbuktá ahte Sámediggi áigu leat mielde mearrideame movt guovlluid ja resurssaid

galgá hálddašit ja geavahit boahhteáiggis. Ja dat guoská maiddá guovlluide maid stáhta oaivvilda suodjalanárvosazžan.

Buot suodjalanplánat leat čuočaldahtton stáhta eiseválddiin. Sámedikkis lea konsultašuvdnariecti suodjalanplánaáššiin, álgoálbmotrievtti vuodul. Sámediggi ii leat dušše konsultašuvdnabeallásaš, muhto Sámedikkis lea maiddá mearridanváldi areálaáššiin. Sámediggi áigu mielde vuoruhit masa guovllut galget geavahuvvot ja makkár geavahus galgá leat lobalaš.

Sámediggi mieđiha ahte guovllusuodjalus ii mielddisbuvvte dakkár billistemiid lundui maid ii sáhte šat njulget, ja ahte suodjalus sáhtta sihkkarastit ahte luondu seailuhuvvo boahttevaš buolvvaide. Sámediggi oaidná ahte luonddusuodjalus maiddá sáhtta áitit sámi kultuvrra jus dat gáržžida dahje hehte báikkálašolbmuid árbevirolaš luonddugeavaheami.

Sámediggi háliida sihkkarastit sámi meahcásteami riektesuodjalusa, vai árbevirolaš geavaheapmi ja luondduriggodagaid čoaggin fievrriduvvo boahttevaš buolvva sápmelaččaide.

Sámediggi háliida vejolaš guovllusuodjalusa oktavuodas deattuhit man dehálaš lea ahte árbevirolaš sámi geavaheapmi jotkojuvvo. Dat eaktuda ahte suodjalus ii rievdat sámi luonddugeavaheami ja ahte guovllusuodjalusas eai leat heajos váikkuhusat sámi kultuvrii, boazodollui, meahcásteapmái, ealáhusaide ja servodateallimii. Sámediggi háliida gávdnat dakkár čovdosiid mat sihkkarastet ahte kultuvrralaš resursaávkašuvvan maiddá lea vejolaš odđááigásaš veahkkeneavvuiguin.

Sámediggi oaivvilda ahte álbmotmeahciplána čađaheami gáržžes áigi lea dagahan ahte proseassa lea jur dan alde ahte lea dohkálaš. Goitge áigu Sámediggi buriin áigumušain ja jáhkuin konsulteret stáhta eiseválddiiguin, ja mihttomearri lea soabadit plánaid birra mat dál leat vel báhcán álbmotmehciid, suodjemehciid ja eará stuora suodjalanguovlluid birra sámi guovlluin. Seamma guoská hálddašanmodeallaide ja hálddašanplánaide mat gullet dálá guovllusuodjalussii ja mariidnasuodjalusproseassaide. Sámediggi vuordá ahte stáhta eiseválddiid maid áigut geahččalit soabadit sámi beroštusaiguin maiddá áššit čuhcet njuolga ja sámi báikkálašservodagaiguin maidda suodjalanplánat čuhcet.

Sámedikki mielas lea dehálaš geahččat suodjalusevttohusaid ollislašvuoda ja oktavuoda daid gaskkas. Sámediggi áigu vejolaččat dohkkehit suodjalusplánaid go buot konsultašuvvnnat stáhta eiseválddiiguin buot golmma dásis leat čađahuvvon. Báikkálašolbmuid oainnut suodjalusplánaid birra váikkuhit garrasit Sámedikki árvoštallama, ja seamma guoská gažaldahkii guovllu luondduriggodagaid birra ja leat go guovllut áitojuvvon billistemiin.

Sámediggi oaivvilda ahte stuorát álbmotmehciid áigi lea vássánaigi Norggas go St diedáhusa nr. 62 (1991-92) álbmotmeahciplána čađahuvvo.

Plána- ja finánsalávdegotti árvalus

Álgu

Suodjalanproseassat sámi guovlluin lea prinsihpalaš ášši mas guorahallat suodjalanbarggu vuodu, suodjalanplánabarggu rollaid, Sámedikki ovddit áššemeannudeami ja stahtusa dain suodjalanproseassain mat leat jođus. Suodjalanbargu lea vuodđuduvvon stáhta politihkkii iige dat leat Sámedikki álgga. Suodjalanplánaproseassaid oktavuodas lea Sámedikkis konsultašuvdnariecti buot váldedásiiguin mat leat regulerejuvvon siehtadusas Birasgáhttendepartemeanttain. Luondu lea sámi kultuvrra vuodđu ja mü oidno dain rikkis namahusain mat leat luonddu birra sámegillii. Luondduresurssaiguin ávkástallan ja daid geavaheapmi leat ain hui deatálaččat sámi ealáhus- ja servodateallimis. Sámediggi áigu dahkat loahpalaš oainnu buot suodjalanevttohusaide ollislaš vugiin.

Evttohusat

Norgga sámiid riikasearvvi (NSR) lahtut Olof Anders Kubmunen, Aili Keskitalo, Rolf Johansen ja Jarle Jonassen, ovddidit čuovvovaš evttohusa:

Evttohus 1

Sámediggeráđi evttohus sihkkojuvvo ja sadjái biddjojuvvo čuovvovaš:

Sámediggi oaivvilda ahte lea čájehan ahte árbevirolaš sámi luonddugeavaheapmi ja luonddu-resurssaiguin ávkkástallan guhkes áiggi badjel lea sihke ceavzil ja árvvus adnojuvvo biologalaš riggodaga ektui sámi guovlluin. Geavaheapmi lea suodjalan sámi guovllu ja sihkkarastán biologalaš riggodaga ekovuogádagaid, šlájaid ja náliid ektui. Sámiid leahkin ja árbevirolaš geavaheapmi, nugo bivdu, guolásteapmi ja šattuid ja murjjiid čoaggin, ja boazodoallu, leat guodđán nugo oaivvilduvvo earáid bealis, luonddu measta guoskameahttumin ja dan gánniha suodjalit boahhteáiggi várás. Geavaheapmi maid ii leat hehtten olbmuid beassamis lundui. Sámediggi oaivvilda danne ahte sámi geavaheapmi ii goassige leat leamaš áittan biologalaš riggodaga bisuheapmái.

Sámediggi ja Birasgáhttentdepartemeanta sohpe movt suodjalanbarggu bokte sihkkarastojuvvošii sámi mielde mearrideami álbmotmehciid ásaheviid dahje eará suodjaleami oktavuodas sámi guovlluin, ođđajagimánus 2007 dalle go suodjalanplána njuolggadusat luonddusuodjalanlága vuodul sámi guovlluid várás vuolláičállojuvvojedje. Njuolggadusaid ulbmilin lea sihkkarastit ahte konsultašuvnnat buot suodjalanevttohusaid oktavuodas luonddusuodjalanlága mielde (maŋŋá luondduvalljodatláhkka) sámi guovlluin galget dahkkojuvvo buriin jáhkuin ja dainna ulbmilin ahte juksat ovttamielalašvuoda stáhta ja Sámedikki, sámi beroštusorganisašuvnnaid ja sámi vuoigatvuodaoamasteddjiid gaska.

Sámedikki oaivila mielde lea konsultašuvdnaortnet ja suodjalanplánabarggu njuolggadusat lávki rivttes guvlui go guoská sámiide váikkuhanfámu sihkkarastimii go lea álgoálbmot, dain mearrádušproseassain mat gusket sámi guovlluid geavaheapmái ja suodjaleapmái. Prinsihpalaččat oaivvilda Sámediggi ahte jos suodjaleapmi sámi guovlluin rievdatahtá árbevirolaš ja báikkálaš guovllu geavaheami, de lohkkojuvvo dat lihkahallamin masa ferte oažžut miehtama sámiid beales.

Danne sáhtá lohkat ahte njuolggadusat lea kompromissačoavddus, iige dat leat buoremus čoavddus sámi váikkuhanfámu ektui. Njuolggadusat leat ođđasat, ja proseassat mat leat jođus, ja leat deatalaččat go galgá sáhttit árvvoštallat ahte leat go njuolggadusat dohkálaččat ja geavahuvvojit go dat dan ulbmila ektui ahte oažžut stuorát váikkuhanfámu sámiid beales. Sámediggi atná njuolggadusaid unnimus gáibádussan sámi váikkuhanfámu ektui, ja hilgu suodjalanproseassaid mat eai deavdde dáid unnimus gáibádusaid.

Sámediggi oaivvilda ahte bargolávdegottiide mat ásaheviidjuvvojit maŋŋá šiehtadusa Sámedikki ja Birasgáhttentdepartemeantta gaska ferte sihkkarastit sihke ekonomalaš ja hálldahuslaš resurssaid vai sáhttet dahkat dan barggu mii daidda lea biddjojuvvo dohkálaš vuogi mielde. Sámediggi oaivvilda ahte jos báikkálaš bargolávdegottiin eai leat dohkálaš bargodilit, de ii leat vejolaš ollašuttit šiehtadusa suodjalanplána njuolggadusaid luonddusuodjalanlága mielde sámi guovlluin.

Sámi kultuvrii lea biologalaš girjávuohta eallin- ja ealáhusvuodđu earret eará boazodollui, ja meahci ja guohtoneatnamiid botkodeapmi lea hui eahpeiddolaš. Boazodoallu lea sorjjavaš mánggalágan luondduguovlluin iešgudege áigodagain jagis ja ealu sierralágan geardduide. Jos masset ovttage dáiin dihto deatalaš guovlluin luonddus, de masset seammás oasi boazodoalu eallinvuodđosis. Okta lihkahallan sáhtá mearkkašit unnán, muhto ollu smávva lihkahallamat čuhcet issoras garrasit. Dávvgasvuodda ja girjávuohta leat deatalaččat earret eará dálkkádatrievdamiid ektui. Dávvgasvuodda ja biologalaš girjávuohta vejolašvuodda fuonideapmi raššuda vel ain eanet boazodoalu ja addá stuorát riskavára. Dávvgasvuodda dáidu lea deatalaš maiddái dálkkádat rievdamiid ja birashástalusaid oktavuodas. Sámediggi konstatere ahte muhtun sámi guovlluin lea suodjaleapmi áidna suodji eará

areálahkallamiid vuostá. Boazodoalu vuoigatvuođat eai galgga gáržžiduvvot suodjalanguovlluid ásaheamiid oktavuodas.

Suodjalanguovlluid ásaheami oktavuodas daddjojuvvo ahte dát luondu lea deatalaš ja dat lea ovttas eará suodjalanguovlluiguin girjás luondu Norgga rájaid siste. Eahpenjuolga daddjojuvvo seammás ahte guovllut mat eai gula suodjalanguovlluide ja dan cakkadeaddji guvlui, eai leat nu deatalaččat luonddu girjái vuhtii ja leat dieinna lágiin luvvejuvvon lihkahallamiin. Luonddu suodjaleapmi lea vuostebealli lihkahallamiidda servodatovddideamis. Dan árjja mii dál vásihuvvo sámi guovlluid ektui juksat suodjalanulbmila Norggas, ferte danne geahččat eará lihkahallamiiguin fárrolaga sámi guovlluin sihke ruvkedoaimma ektui ja elrávdnjehukseamiid ektui bieggamilluiguin ja elfápmolinnjáiguin. Suodjalanguovlluid ásaheamiid sáhtta áddet nu ahte guovllut mat leat dan olggobealde luvvejuvvojit eará ulbmiliidda ja lihkahallamiidda.

Sámediggi háliida hoahpuhit suodjalanbarggu mariidnaguovlluid ektui, dainna eavttuin ahte árbevirolaš vuotnabivdu passiivvalaš reaidduiguin ovdamearkka dihte linnaiguin, firpmiiguin ja merddiiguin bisuhuvvošii suodjaluvvon guovlluin. Sámediggi oaivvilda ahte mariidna guovlluid suodjaleapmi ii mainna ge lágiin galgga hehttet árbevirolaš guollebivddu. Mariidnasuodjalussii ferte ráhkadit suodjalankategoriijaid maiguin árbevirolaš vuotnabivdu suodjaluvvo ja mariidna suodjalanproseassain ferte vuhtii váldit sámi geavaheami (báikkálaš geavaheapmi) guovllus.

Sámedikki mielas áitet guollebiebmanrusttegat vuonain árbevirolaš vuotnabivddu. Guollebiebman gáibida ollu areálaid, ja dain sáhttet njoammot dávddat mat sáhttet čuohtat luondduguliid genehtalaš iešláhká. Luossabiebman oktavuodas lea várra ahte luossadihkit njommot luondduguliide luosa vánddardanguovllus, dasa lassin sáhttet bibmon guolit seahkanit luondduluosaiguin ja váldit daid godđansájjid jogain.

Loahpas áigu Sámediggi muittuhit ahte eana- ja riektebealit Finnmárkkus eai leat loahpalaččat čielggaduvvon nu guhká go Finnmárkkukommišuvdna aiddo dal de lea álggahan barggus, ja dat ferte vuhtii váldojuvvo buot eanadisposišuvnnaid oktavuodas Finnmárkkus.

Sámedikki mielas lea hui deatalaš ahte kártenkommišuvdna sámi guovlluid ektui mii galgá čielggadit oktasaš guovlluid olggumuš rájaid Romssa rájes máttás guvlui ja guovlluid maid sámi álbmot lea geavahan árbevirolaš sámi ealáhusaide, biddjojuvvo bargguinis johtui. Dán kártema sáhtta čađahit sorjjakeahhtá eará riekteproseassain. Kommišuvdna ja duopmostuollu fertejit dan oktavuodas bures váldit vuhtii sámi riekteáddejumiid ja dološ vieruid kárteđettiin ja riektegáibádusaid mearrideamis. Dát lea deatalaš maiddái daid árvoštallamiid ektui mat dahkkojuvvojit suodjalanplánabarggu ektui.

2006:s gárvvistuvvui raporta mii almmolaš geigema bokte Sámedikki ja Birasgáhttendepartemeantta politihkalaš jođiheddjiide čájeha ahte das lea faggi nátionálalaččat sihke sámi álbmoga ja norgga eiseválddiid gaskkas. Raporta čájeha movt bargu doaluid ja Divttasvuona-Hellemobotn suodjalemiin galgá jotkojuvvo viidáseappot suodjalan dihte dakkár deatalaš guovlluid gos lea julevsámi ássan ja kulturvierut. Sámediggi bidjá merkiid ahte proseassa, mii lei guovddázis suodjalanberoštusaid ja árbevirolaš sámi geavahusa searvvaheamis, ii leat ovdánan jagi 2006 rájes.

Ovddádusbellodaga lahttu Arthur Tørfoss ovddidii čuovvovaš evttohusa:

Evttohus 2

Sámediggeráđi evttohus sihkkujuvvo ja sadjái biddjojuvvo čuovvovaš:

Suodjalanproseassat sámi guovlluin gullet vuosttažettiin guoskevaš gielddaide ja ealáhusaide. Báikkálaš politihkalaš ráđđenvuoigatvuohta areálaid badjel ovttaskas gielddas, sorjjakeahhtá etnalašvuodas, lea vuoddo demokrátalaš prinsihppa. Sámediggi diktá gulahallama jorrat dáid beliid gaskka iige áiggo buktit ieš árvalusaid.

Lávdegotti ráva

Lávdegottis eai leat eanet mearkašumit dahje evttohusat ja rávve Sámedikki mearridit čuovvovačča:

Sámediggi doarju muđui sámediggeráđi/dievasčoahkkinjodihangotti árvalusevttohusa.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 32 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Evttohus 1 hilgojuvvui 18 jienain. 14 jienastedje beali.
- Evttohus 2 hilgojuvvui 31 jienain. 1 jienasti beali
- Plána- ja finánsalávdegotti ráva mearriduvvui 19 jienain. 13 jienasteddje vuostá.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhkvuorrolistu ja replihkat

	Sáhkvuorru	Replihkka
1	Aili Keskitalo, áššejodiheaddji	
2	Ragnhild Melleby Aslaksen	Gunn-Britt Retter
3	Gunn-Britt Retter	
4	Ronny Wilhelmsen	Gunn-Britt Retter
		Aili Keskitalo
	Ronny Wilhelmsen	
5	Willy Ørnebakk	Aili Keskitalo
		Gunn-Britt Retter
	Willy Ørnebakk	
6	Anders Somby jr.	Willy Ørnebakk
		Ragnhild Melleby Aslaksen
		Trond Are Anti
	Anders Somby jr.	
7	John Kappfjell	
8	Rolf Fjellstad	
9	Gunn-Britt Retter	Willy Ørnebakk
	Gunn-Britt Retter	
10	Silje Karine Muotka	Willy Ørnebakk
	Silje Karine Muotka	
11	Egil Olli	
12	Mathis Nilsen Eira	
13	Olaf Eliassen	Gunn-Britt Retter
	Olaf Eliassen	
14	Toril Bakken Kåven	
15	Alf Isaksen	
16	Willy Ørnebakk	
17	Aili Keskitalo	
18	Egil Olli	
19	Aili Keskitalo, áššejodiheaddji	

VI Sámedikki mearrádus

Sámediggi oaivvilda ahte álgoálbmotjulggaštusa ja ILO-soahpamuša mielde álgoálbmogiid birra, galget sámit ieža defineret iežaset sávaldagaid servodatovdáneami birra ja bidjat eavttuid iežaset guovlluid geavaheapmái. Dat guoská maiddá guovlluid suodjalangažaldahkii.

Sámediggi muittuha ahte ON julggaštus álgoálbmogiid vuoigatvuođaid birra deattuha ahte álgoálbmogiid máhttu, kultuvra ja árbevierut váikkuhit ceavzilis ja vuoiggalaš ovdáneapmái ja dohkálaš birashálddašepmái.

Sámiid eanangeavaheapmi ii leat árbevirolaččat billistan luondduriggodagaid. Geavaheapmi lea mielddisbuktán ahte dál dat guovllut adnojuvvojit suodjalanárvosažžan, danne go leat čáppa luondduguovllut main leat unnán dahje eai oba leat ge teknihkalaš billisteamit.

Sámediggi áigu geahččalit bargat dan guvlui ahte báikkálašolbmot galget beassat doalvvuhit iežaset resursaguovlluid geavaheami viidásit boahhte buolvvaide. Dat lea sámeálbmoga kultuvrralaš birgenlági vuoddu. Dát mielddisbuktá ahte Sámediggi áigu leat mielde mearrideame movt guovlluid ja resurssaid galgá hálddašit ja geavahit boahtteáiggis. Ja dat guoská maiddá guovlluide maid stáhta oaivvilda suodjalanárvosažžan.

Buot suodjalanplánat leat čuoččaldahtton stáhta eiseválddiin. Sámedikkis lea konsultašuvdnariecti suodjalanplánaáššiin, álgoálbmotrievtti vuodul. Sámediggi ii leat dušše konsultašuvdnabeallasaš, muhto Sámedikkis lea maiddá mearridanváldi areálaáššiin. Sámediggi áigu mielde vuoruhit masa guovllut galget geavahuvvot ja makkár geavahus galgá leat lobalaš.

Sámediggi mieđiha ahte guovllusuodjalus ii mielddisbuvvte dakkár billistemiid lundui maid ii sáhte šat njulget, ja ahte suodjalus sáhtta sihkkarastit ahte luondu sealluhuvvo boahttevaš buolvvaide. Sámediggi oaidná ahte luonddusuodjalus maiddá sáhtta átit sámi kultuvrra jus dat gáržžida dahje hehte báikkálašolbmuid árbevirolaš luonddugeavaheami.

Sámediggi háliida sihkkarastit sámi meahcásteami riektesuodjalusa, vai árbevirolaš geavaheapmi ja luondduriggodagaid čoaggin fievrriduvvo boahttevaš buolvva sápmelaččaide.

Sámediggi háliida vejolaš guovllusuodjalusa oktavuodas deattuhit man dehálaš lea ahte árbevirolaš sámi geavaheapmi jotkojuvvo. Dat eaktuda ahte suodjalus ii rievdat sámi luonddugeavaheami ja ahte guovllusuodjalusas eai leat heajos váikkuhusat sámi kultuvrii, boazodollui, meahcásteapmái, ealáhusaide ja servodateallimii. Sámediggi háliida gávdnat dakkár čovdosiid mat sihkkarastet ahte kultuvrralaš resursaávkašuvvan maiddá lea vejolaš odđáigásaš veahkkeneavvuiguin.

Sámediggi oaivvilda ahte álbmotmeahciplána čadaheami gáržžes áigi lea dagahan ahte proseassa lea jur dan alde ahte lea dohkálaš. Goitge áigu Sámediggi buriin áigumušain ja jáhkuin konsulteret stáhta eiseválddiiguin, ja mihttomearri lea soabadit plánaid birra mat dál leat vel báhcán álbmotmehciid, suodjemehciid ja eará stuora suodjalanguovlluid birra sámi guovlluin. Seamma guoská hálddašanmodeallaide ja hálddašanplánaide mat gullet dálá guovllusuodjalussii ja mariidnasuodjalusproseassaide. Sámediggi vuordá ahte stáhta eiseválddiid maid áigut geahččalit soabadit sámi beroštusaiguin maiddá áššit čuhcet njuolga ja sámi báikkálašservodagaiguin maidda suodjalanplánat čuhcet.

Sámedikki mielas lea dehálaš geahččat suodjalusevttohusaid ollislašvuoda ja oktavuoda daid gaskkas. Sámediggi áigu vejolaččat dohkkehit suodjalusplánaid go buot konsultašuvnnat stáhta eiseválddiiguin buot golmma dásis leat čađahuvvon. Báikkálašolbmuid oainnut suodjalusplánaid birra váikkuhit garrasit Sámedikki árvvoštallama, ja seamma guoská gažaldahkii guovllu luondduriggodagaid birra ja leat go guovllut áitojuvvon billistemiin.

Sámediggi oaivvilda ahte stuorát álbmotmehciid áigi lea vássánaigi Norggas go St diedáhusa nr. 62 (1991-92) álbmotmeahciplána čađahuvvo.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 29.09.10 dii. 18:10.

Ašši/Sak PFL 012/10

Ašši/Sak DC 034/10

Duoji ealáhusšiehtadus odđajagimánu 1.b. - juovlamánu 31.b. 2011 – dohkkeheapmi

Arkiivaáššennr..
10/362006 / 25 - 58

Meannudeamit

Politiikkaš dássi	Beaivi	Áššennr.
Sámediggeráđi	26.08.10	R 130/10
Plána- ja finánsalávdegoddi	14. – 16.09.10	PFL 012/10
Sámedikki dievasčoahkkinn	28. – 30.09.10	DC 034/10

Ášši meannudeapmi álggahuvvui gaskavahkku čáckamánu 29.b.2010 dii. 18:10.

I Mildosat

Nr.	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus
1	26.08.10	Sámediggeráđi	R 130/10
2	16.08.10	Duojáriid ealáhussearvvis ja Sámiid duojis	Duodjeealáhusšiehtadus – 2011 gáibádus
3	17.08.10	Duojáriid ealáhussearvvis ja Sámiid duojis	Duodjeealáhusšiehtadus 2011 gáibádus rievdaduvvon 17.08.10
4	27.08.10	Sámedikkis Duojáriid ealáhussearvái ja Sámiid duodjái	Duodjeealáhusšiehtadus – Sámedikki goalmmát fáilaldat beaiváduvvon 27.08.10
5	27.08.10	Duojáriid ealáhussearvi, Sámiid duodji ja Sámediggi	Duodjeealáhusšiehtadus odđajagimánu 01. b – juovlamánu 31. b. 2011
6	27.08.10	Duojáriid ealáhussearvi, Sámiid duodji ja Sámediggi	Beavdegirji – 2011 duodjeealáhusšiehtadusa šiehtadallamat
7			Protokolla jagi 2011 duoji ealáhusšiehtadusa šiehtadallamiin ja šiehtadusteaksta

II Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi mearrádusárvalus:

Sámediggi dohkkeha dahkkojuvvon šiehtadusa Sámiid duoji ja Duojáriid ealáhussearvvi ja Sámedikki gaskka, beaiváduvvon 27.08.10. Sámediggi addá fápmudusa Sámediggeráđđái bidjat lagat njuolggadusaid daid sierra ortnegiidda lassinn daidda mat bohtet ovdan Sámedikki 2011 bušeahtas.

Plána- ja finánsalávdegotti árvalus

Álgu

Šiehtadusbealit Sámiid duodji, Duojáriid ealáhussearvi ja Sámediggi vuolláičálle 27.08 2010 duoji ealáhusšiehtadusa jagi 2011 várás.

Ealáhusšiehtadusa ulbmilin lea ovddidit ealáhuslaš duoji nu ahte das lea buoret gánnáhahttivuohta ja vai iešráhkaduvvon dujiid jođihivččii buorebut.

Váldošiehtadusa § 11 ektui, beaiváduvvon 29.03.05 galgá Sámedikki dievasčoahkkin dohkkehit dahkkojuvvon šiehtadusa beliid gaskka.

Mearkkašumit

Lávdegoddi unnitlohku Norgga sámiid riikasearvvi (NSR) lahttu Olof Anders Kubmunen, Aili Keskitalo, Rolf Johansen, Jarle Jonassen, oavvildit ahte duoji ealáhusšiehtadusa ásaheapmi lei deatalaš lávki rivttes guvlui sihkkarastin dihte ahte duojárat geat háliidit, sáhtášedje oažžut birgejumi duodjeealáhusas. Duoji ealáhusšiehtadus lea doaibman vihtta jagi, ja juksan vuoddo olahusjoavkku, ja duodji ealáhusan lea ahtanuššamin. Lávdegotti unnitlohku oavvilda ahte duodji kultuvran lea deatalaš olles sámi guovllus. Duodji lea sámi kultuvrra deatalaš identitehtaguoddi, deatalaš oassi luondduresurssaid ceavzilis ávkkástallamis olles sámi guovllus, lea giella- ja máhtolašvuoda gaskkustanarena, deatalaš ealáhusdoliid rekrutteremis duodjái, namuhan dihte juoidá. Duodji kulturguoddi arenan ferte nannejuvvot, muhto dan ferte Sámediggi dahkat almmá geahnohuhtekeahhtá duoji ealáhusan.

Ealáhusšiehtadusa doaibmadoarjjaortnet šiehtadusjagis 2011 siskkilda maiddái oasusservviid. Seammás biddjojuvvo čielga ráđji doaibmadoarjagi. Lávdegotti unnitlohku bivdá ahte dáid rievademiid váikkusat árvoštallojuvvojit ovdal boahte šiehtadallamiid.

Lávdegotti unnitlohku diehtá ahte Tysfjord ASVO AS ja Árran ovttas leat ohcan ruđaid prošehtii Norlándda fylkkasuohkana ja Sámedikki gaskasaš ovttasbargošiehtadusa bokte. Ruđat galget geavahuvvot duodjeovddideapmái, eai dat goarit daid ruđaid mat leat oavvilduvvon duodjebagadusvirgái. Duodji kulturguoddin ja identitehta čájeheaddjin lea deatalaš julev- ja bihtánsámi guovllus, muhto ferte dahkkojuvvo ulbmillaš bargu nannen dihte doaimma eanet. Lávdegotti unnitlohku ávžžuha Norlándda fylkkagieldda ja sámediggeráđi vuoruhit ruđaid dán prošehtii.

Evttohusat

Ovddádusbellodaga lahttu Arthur Tørfoss ovddidii čuovvovaš evttohusa:

Evttohus 1

Lasáhus sámediggeráđi mearrádusárvalussii:

Duoji ealáhusšiehtadus lea deatalaš sámi kulturárbbi bisuheapmái. Ealáhus lea maiddá deatalaš guvlui, earret eará aktevran mátkeealáhusain ovttas. Dattetge lea maiddá deatalaš sihkkarastit ahte ruđat mat juolluduvvojit geavahuvvojit áigumušaid mielde, ja ahte šiehtadusain sihkkarastojuvvo iešráhkaduvvon duodji nugo lea háliidus.

Sámediggi bivdá oažžut čielggadusa mas oidno makkár beaktu duodjeealáhusa váldošiehtadusas lea leamaš, buori áiggis ovdal boahte šiehtadusa dahkama ealáhusain.

Lávdegotti ráva

Lávdegottis eai leat eanet mearkkašumit dahje evttohusat ja rávve Sámedikki mearridit čuovvovačča:

Sámediggi doarju muđui sámediggeráđi/dievasčoahkkinjođihangotti árvalusevttohusa.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 34 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Evttohus 1 hilgojuvvui 32 jienain. 2 jienasteigga beali
- Plána- ja finánsalávdegotti ráva mearriduvvui ovttajienalaččat

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhavuorrolistu ja replihkat

	Sáhavuorru	Replihkka
1	Jarle Jonassen, áššejođiheaddji	
2	Miriam Paulsen	
3	Ragnhild Melleby Aslaksen	
4	Rolf Fjellstad	
5	Marianne Balto	
6	Jarle Jonassen, áššejođiheaddji	

VI Sámedikki mearrádus

Sámediggi dohkkeha dahkkojuvvon šiehtadusa Sámiid duoji ja Duojáriid ealáhussearvvi ja Sámedikki gaska, beaiváduvvon 27.08.10. Sámediggi addá fápmudusa Sámediggeráddái bidjat lagat njuolggadusaid daid sierra ortnegiidda lassin daidda mat bohtet ovdan Sámedikki 2011 bušeahtas.

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui 29.09.10 dii. 18:30.

Ašši/Sak BFOL 011/10

Ašši/Sak DC 035/10

Sámi girkoallima strategijaplána

Arkiivaáššennr..

10/385406 / 25 - 58

Meannudeamit

Politiikkaš dássi	Beaivi	Áššennr.
Sámediggeráđi	10.08.10	R 126/10
Bajasšaddan-, fuolahus- ja oahppolávdegoddi	14. – 16.09.10	BFOL 011/10
Sámedikki dievasčoahkkin	28. – 30.09.10	DC 035/10

Ášši meannudeapmi álggahuvvui duorastaga čačkamánu 30.b. 2010 dii. 09.05

I Mildosat

Nr.	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus
1	10.08.10	Sámediggeráđi	R 126/10
2	Guovvamánu 2010	Norgga girku-Sámi girkoráđi	Sámi girkoallima strategijaplána - gulaskuddandokumenta

II Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi mearrádusárvalus:

Sámediggi čujuha gulaskuddandokumentii Evttohus sámi girkoallima strategijaplánan guovvamánus 2010 maid Norgga girku Sámi girkoráđi bokte lea ráhkadan ja lea sádden gulaskuddamii.

Sámediggi lea duhtavaš go Girkočoahkkin 2006:s mearridii ahte galgá ráhkaduvvot sámi girkoallima ovddidanplána. Dán plána bokte lea Norgga girku váldán ovddasvástádusa searvahit ja bálddalastit sámi girkoallima iežas organisašuvnnas, ja dat dahkkojuvvo sámiid iežaset álgaga, ánggiruššamiid ja searvama vuodul, ja vai sámi girkoallin dieinna lágiin beassá ovdánit iežas mihtilmasvuhtii dávistettiin.

Girkus lea ja lea leamaš guovddáš sadji ollu sámiid gaskkas. Lassin dasa go girku leamaš oskuservodat, de lea dat maidái leamaš deatalaš giela, kultuvrra ja oskkoldat árbevieruid guoddi mat leat čohkken olbmuid eallima iešgudege muttuin. Stuorámuš oassi sámi álbmogis gullá Norgga girkui. Danne leat guovddáš girkoáššit deatalaš áššit sámi servodahkii buot osiin min riikkas. Dárbbut sáhttet leat sierraláganat iešgudege osiin riikkas, ja Sámediggái lea deatalaš ahte Norgga girku láchá dilálašvuodaid sámi girkoallima goziheapmái ja ovddideapmái miehtá riikka daid báikkálaš ja regionála dárbbuid ja árbevieruid vuodul mat gávdnojit.

Norgga girku lei guhkes áiggi mielde dáruiduhttinproseassas min riikkas. Sámediggi lea movtta go girku lea dovddastan ahte dat lea searvan sámiid dáruiduhttimii, ja ahte dat dovddaha dáhtu váikkuhit dan ahte dát eahperiekti ii joatkašuvašii. Vaikko girku leige guhká mielde árjjalaččat dáruiduhttimin, de liikká dat lea árrat geavahišgoahtán sámegeiela girkus. Sámi gielaid geavaheapmi girkolaš oktavuodain buvttiha gullevašvuoda ja dan ahte olbmot enant servet girkolaš doaimmaide. Danne deattuha Sámediggi ahte lea deatalaš gozihit buot sámi gielaid buori vuogi mielde Norgga girkus. Dát mearkkaša dan ahte sámi gielat eai galgga dušše oainnusmahttojuvvot symboladásis, muhto ahte sihke mátta-, julev- ja davvisámegeiella galget leat duohta geavahusas girkolaš oktavuodain boahtteáiggis. Dat mearkkaša dan ahte biibbal, sálmmat ja eará girkolaš ávdnasat galget leat mátta-, julev- ja davvisámegeilli, ja ahte sámegeiella geavahuvvo girkolaš doaimmain, mánáid- ja nuoraidbarggus, oahpahus- oktavuodas jna. Dasto lea girku geatnegahttojuvvon gozihit daid mearrádusaid mat leat sámelága giellanjuolggadusain. Dán ollašuhttin eaktuda ollu ángiruššamiid gelbbolašvuoda huksema ja bargiid rekrutterema oktavuodas.

Sámiid oktavuodas riikarájaid rastá, ja sámiid oktavuodas eará álgoálbmogiguin lea lunddolaš oassi ollu sámi servodatsurggiin. Sámedikki mielas lea hui deatalaš ahte dát oktavuodas ealášii maiddá sámi girkoeallima siskkoabealde, ja oaidná deatalažžan ahte dát čuvošii mielde nannoseappot go dán rádjai lea dahkan Norgga girkus.

Sámediggi konstatere ahte politihkalaš bellodagat Stuorradikkis lea dahkan šiehtadusa ahte rievdadit vuodđolágas mearriduvvon oktavuodaid stáhta ja Norgga girku gaskka. Sámediggi lea ovdal dovddahan ahte nana stáhtalaš válde mii hálddašivčče girkoortnega buorebut sihkkarasttášii doarvái ekonomalaš resurssaid doaimmahit girkolaš bálvalusaid. Sámediggi áigu dán oktavuodas nannosit dovddahit makkár geatnegasvuodas stáhtalaš eiseválddiin lea vuodđolága ja álbmotrievttálaš mearrádusaid mielde gozihit sámi girkoeallima, maiddá maŋŋá go dáláš stáhtagirkoortnet heaittihuvvo. Dán geažil lea ekonomalaš geatnegasvuodas sihkkarastit ahte girku boahtteáiggis sáhtá ollašuhttit geatnegasvuodaid sámi álbmoga ektui.

Doaimmaplánaoasis strategiijaplána evttohusas, guđát kapihttalas leat doaimmabijut ja ekonomalaš dárbbut sámi girkoeallima oktavuodas hábmejuvvon viđa jagi áigodahkii 2012-2016. Sámedikki mielas lea dát doaimmaplána buorre ja das leat čujuhusat boahtteáigái. Doaimmaplána bidjá buori vuoddu Norgga girku viidáset bargui sámi girkoeallimiin, ja buriin mielain vuordit go Girkočoahkkin meannuda strategiijaplána. Seammás muittuha Sámediggi čavgadit makkár ovddasvástádus Norgga girkus lea váikkuhit dan ahte doaimmaplána livččii vejolaš čadahit. Lea áibbas mearrideaddji deatalaš ahte addošii doarvái buorre ekonomii ja sihkkarastit ahte sámi giella, kultuvra ja árbevierut gozihuvvojit ja ovddiduvvojit sin organisašuvnnas boahtteáiggis daid rávvagiidda dávistettiin mat bohtet ovdan Sámi girkoeallima strategiijaplána evttohusas.

Dieinna lágiin lea Norgga girkus erenoamáš ovddasvástádus gozihit sámiid álgoálbmogin girkus, geahča guoskevaš konvenšuvnnaid ja julggaštusaid. Earret eará lea das ovddasvástádus láchit ipmilbálvalusaid ja girkoeallima sámi eavttuid mielde. Rabasvuodas ja searvvaheapmi berrejit leat vuodđoprinsihppan sámiid searvvaheami oktavuodas Norgga girkus, gos sámi girkoeallimii ja sámi álbmogii addojuvvo diehttelas sadi Norgga girku oktasaš identitehtas ja doaimmas, ja addojuvvo sadi searvat earaláganvuodain ja mihtilmasvuodain mii lea dárbbalaš ja ovttárvosaš oassi Norgga girkus. Bajimuš áigumuššan berre leat dat ahte sámi girkoeallin ovddiduvvošii sámi iešáddejumái ja sámi árbevieruide dávistettiin, ja man oktavuodas searvan-perspektiiva biddjojuvvo vuodđun, nu ahte sámi girkolahtut sáhtá dovdat ahte girku doaimma ja sártnun dávista sin eallimii ja addá ulbmila.

Bajásšaddan-, fuolahus- og oahppolávdegotti árvalus

Álggahus

Norgga girku, Sámi girkoráđi bokte, oktan golmma davimus bismmagodderáđiiguin ja Oslo bismmagodderáđiin leat ráhkadan plána sámi girkoeallima várás "Sámi girkoeallima strategiijaplána".

Čoahkkingirji čállit: Tove Anti

94 siidu 106 siiddus

Plána lea leamaš gulaskuddamis guovvamánus miessemánui 2010, earret eará Sámedikkis. Maŋgel gulaskuddama galget norgga girku guovddáš orgánat meannudit plána, ovdal go loahpalaččat meannuduvvon Girkočoahkkimis 14.-21.11.2010. Plána vuodul galgá dahkkot doaibmaplána áigodahkii 2012 - 2016.

Guovddáš fáttát leat sámi giella- ja kulturmáhtu nannen, rekruteren, sámi guoskevaš fáttát girkolaš oahpuin, girkolaš vuoddoávdnasat sámegillii, sámi giela, kultuvrra ja árbevieruid vuhtiiváldin ipmilbálvalusaid oktavuodas, oskuoahpahuš, diakonijja ja girkomusihkka, sámi girkoeallima dohkálaš organiseren, dárbu čielggadit sámi guoskevaš gažaldagaid stáhta-girku ođasteami rámmas, ja girkolaš álgoálbmotbargu.

Mearkkašumit

Lávdegotti ubcitolohku, Norgga Sámiid Riikkasearvvi (NSR) lahtut Silje Karine Muotka, Kirsti Guvsám, Áge Nordkild ja Miriam Anna Stina Paulsen, ovddidedje čuovvovaš mearkkašumi:

Lávdegoddi oaivvilda ahte lea dehálaš ahte sámi girkoeallin ain bissu vuoruhansuorgin Norgga girkus danne go dat lea sámi giella- ja kulturguoddi ásaš. Sámit geat gullet Norgga girku fertejit oažžut vejolašvuoda girkus oassálastit, doaimmahit, ovdánahttit ja hálldašit iežaset oskku ja árvvuid. Danne oaivvilda lávdegoddi ahte sámi girkoeallimis fertejit leat doarvái buorit ekonomalaš rámmaeavttut vai sámit, sihke iečanassii ja joavkun oskusearvevuodas sáhttet oassálastit iežaset eavttuid mielde.

Lávdegoddi oaidná ahte leat stuora hástalusat sámegeilat girkobargiid rekruteremis ja gelbbolašvuoda ektui, mii earret eará mielddisbuktá hástalusaid ollašuttit giellalága ja gokčat dárbbuid sámi kultur- ja giellagelbbolašvuhtii. Čoavdin dihte dan lea dehálaš ovdánahttit konkrehta ja ulbmillaš gelbbolašvuodálokten- ja rekruterenstrategiija mii guoskkaha sihke girkolaš virggiid, sámegeiela ja sámi kultuvrra.

Lávdegoddi oaivvilda oppalaččat ahte girkolaš bargiid oahpus ferte leat stuorát sadji sámi giella- ja kulturipmárdussii. Danne ávžžuha lávdegoddi sámediggeráđi ja girku doalvvuhit dán ássi guoskevaš oahppoásahusaide.

Lávdegoddi oaivvilda ahte sámegeilat galget geavahuvvot girkus boahtteáiggis. Lávdegoddi diehtá ahte dál ii leat Biibal eaige sálbmagirjiit lullisámegillii, dušše iešguđetlágan bábergihppagat. Lávdegoddi oaivvilda ahte dat galggaše ilbmat nu jođánit go vejolaš, ja bivdá vuoruhit dan barggu.

Lávdegoddi háliida maiddái deattuhit ahte sámit lea álbmot rastá riikkaráji. Danne ávžžuha lávdegoddi girku jurddašit rájiid rastá iežaset barggus, earret eará go guoská nuoraidbargui.

Evttohusat

Norgga Sámiid Riikkasearvvi (NSR) lahtuin Silje Karine Muotka, Kirsti Guvsám, Áge Nordkild og Miriam Anna Stina Paulsen

Evttohus 1

Lassievttohus maŋemus teakstabihtá ovddabeallái

Girku lea almmolaš ásaš mii ferte čuovvut sámelága giellanjuolggadusaid. Sámediggi oaidná ahte dát njuolggadusat gusket dušše indiviidadiđolaš girkomeanuide. Dat mearkkaša ahte sámiin eanaš báikkiin ii leat riekti oažžut girkolaš searvedoaimmaid sámegillii, ovdamearkka dihte ipmilbálvalusain ja gásttain girkus. Sámediggi oaivvilda ahte dán vuodul ferte geahčadit sámelága giellanjuolggadusaid girkolaš beliid dainna ulbmiliin ahte sihkkarastit sámegeilgeavaheami girku searvedoaimmain. Relašuvdnarievdademiid oktavuodas gaskal stáhta ja girku ferte maiddái geahčadit sámelága giellanjuolggadusaid geatnegasvuodaid joatkašuvvama.

Lávdegotti ávžžuhus

Lávdegottis eai leat eanet mearkkašumit dahje evttohusat ja rávve Sámedikki mearridit čuovvovaččat:

Sámediggi doarju muđui Sámediggeráđi evttohusa árvalussii.

Mearkkašupmi, NSRs sámediggejoavku áirras Kirsti Guvsám

Girku lea almmolaš ášahus mii ferte čuovvut sámelága giellanjuolggadusaid. Sámediggi oaidná ahte dat njuolggadusat gusket dušše indiviidadiđolaš girkomeanuide. Dat mearkkaša ahte sámiin eanaš báikkiin ii leat riekti oazžut girkolaš searvedoaimmaid sámegillii, ovdamearkka dihte ipmilbálvalusain ja gásttain girkus. Sámediggi oaivvilda ahte dan vuodul ferte geahčadit sámelága giellanjuolggadusaid girkolaš beliid dainna ulbmiliin ahte sihkarastit sámegielgeavaheami girku searvedoaimmain. Relašuvdnarievdademiid oktavuodas gaskal stáhta ja girku ferte maidai geahčadit sámelága giellanjuolggadusaid geatnegasvuodaid joatkašuvvama.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 33 čoahtis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Evttohus 1 hilgojuvvui 17 jienain. 16 jienastedje beali
- Bajásšaddan-, fuolahus- ja oahppolávdegotti ráva mearriduvvui ovttajienalaččat

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhavuorrolistu ja replihkat

Sáhavuorru	Replihkka
1 Jørn Are Gaski, áššejođiheadđji	Kirsti Guvsám
Jørn Are Gaski	
2 Silje Karine Muotka	Marianne Balto
3 Kirsti Guvsám	Jørn Are Gaski
	Willy Ørnebakk
	Trond Are Anti
Kirsti Guvsám	
4 Áge Nordkild	
5 Jørn Are Gaski	
6 Egil Olli	
7 Per Andersen Bæhr	Trond Are Anti
	Heidi Persdatter Greiner Haaker
	Jørn Are Gaski
Per Andersen Bæhr	
8 Willy Ørnebakk	
9 Silje Karine Muotka	
10 Olaf Eliassen	
11 Toril Bakken Kåven	
12 Mariann Wollmann Magga	
13 Jørn Are Gaski	
14 Kirsti Guvsám	
15 Hans J. Eriksen	
16 Marie Therese Nordsletta Aslaksen	
17 John Kappfjell	

18	Marianne Balto
19	Jørn Are Gaski, áššejodiheaddji
	Willy Ørnebakk, čoahkkinnortnegi

VI Sámedikki mearrádus

Sámediggi čujuha gulaskuddandokumentii Evttohus sámi girkoallima strategiijaplánan guovvamánus 2010 maid Norgga girku Sámi girkoráđi bokte lea ráhkadan ja lea sádden gulaskuddamii.

Sámediggi lea duhtavaš go Girkočoahkkin 2006:s mearridii ahte galgá ráhkaduvvot sámi girkoallima ovddidanplána. Dán plána bokte lea Norgga girku váldán ovddasvástádusa searvvaht ja bálddalastit sámi girkoallima iežas organisašuvnnas, ja dat dahkkojuvvo sámiid iežaset álgaga, áŋgiruššamiid ja searvama vuodul, ja vai sámi girkoallin dieinna lágiin beassá ovdánit iežas mihtilmasvuhtii dávistettiin.

Girkus lea ja lea leamaš guovddáš sadi ollu sámiid gaskkas. Lassin dasa go girku leamaš oskuservodat, de lea dat maiddá leamaš deatalaš giela, kultuvrra ja oskkoldat árbevieruid guoddi mat leat čohkken olbmuid eallima iešguđege muttuin. Stuorámus oassi sámi álbmogis gullá Norgga girku. Danne leat guovddáš girkoáššit deatalaš áššit sámi servodahki buot osiin min riikkas. Dárbbut sáhttet leat sierraláganat iešguđege osiin riikkas, ja Sámediggái lea deatalaš ahte Norgga girku láchá dilálašvuodaid sámi girkoallima goziheapmái ja ovddideapmái miehtá riikka daid báikkálaš ja regionála dárbbuid ja árbevieruid vuodul mat gávdnojit.

Norgga girku lei guhkes ággi mielde dáruiduhttinproseassas min riikkas. Sámediggi lea movtta go girku lea dovddastan ahte dat lea searvan sámiid dáruiduhttimii, ja ahte dat dovddaha dáhtu váikkuhit dan ahte dát eahperiekti ii joatkašuvásii. Vaikko girku leige guhká mielde árjjalaččat dáruiduhttimin, de liikká dat lea árrat geavahišgoahtán sámegeiela girkus. Sámi gielaide geavaheapmi girkolaš oktavuodain buvttiha gullevašvuoda ja dan ahte olbmot eanet servet girkolaš doaimmaide. Danne deattuha Sámediggi ahte lea deatalaš gozihit buot sámi gielaide buori vuogi mielde Norgga girkus. Dát mearkkaša dan ahte sámi gielat eai galgga dušše oainnusmahttojuvvot symboladásis, muhto ahte sihke mátta-, julev- ja davvisámegeiella galget leat duohta geavahusas girkolaš oktavuodain boahhteáiggis. Dat mearkkaša dan ahte biibbal, sálmmat ja eará girkolaš ávdnasat galget leat mátta-, julev- ja davvisáme-gillii, ja ahte sámegeiella geavahuvvo girkolaš doaimmain, mánáid- ja nuoraidbarggus, oahpahus-oktavuodas jna. Dasto lea girku geatnegahttojuvvon gozihit daid mearrádusaid mat leat sámelága giellanjuolggadusain. Dán ollašuhttin eaktuda ollu áŋgiruššamiid gelbbolašvuoda huksema ja bargiid rekrutterema oktavuodas.

Sámiid oktavuoha riikarájaid rastá, ja sámiid oktavuoha eará álgoálbmogiiguin lea lunddolaš oassi ollu sámi servodatsurggiin. Sámedikki mielas lea hui deatalaš ahte dát oktavuoha ealášii maiddá sámi girkoallima siskobealde, ja oaidná deatalažžan ahte dát čuvošii mielde nannoseappot go dán rádjai lea dahkan Norgga girkus.

Sámediggi konstatere ahte politihkalaš bellodagat Stuorradikkis lea dahkan šiehtadusa ahte rievdadit vuodđolágas mearriduvvon oktavuodaid stáhta ja Norgga girku gaskka. Sámediggi lea ovdal dovddahan ahte nana stáhtalaš váldi mii hálddašivčče girkoortnega buorebut sihkkarasttášii doarvái ekonomalaš resurssaid doaimmahit girkolaš bálvalusaid. Sámediggi áigu dán oktavuodas nannosit dovddahit makkár geatnegasvuoha stáhtalaš eiseválddiin lea vuodđolága ja álbmotrievttálaš mearrádusaid mielde gozihit sámi girkoallima, maiddá maŋŋá go dáláš stáhtagirkoortnet heaittihuvvo. Dán geažil lea ekonomalaš geatnegasvuoha sihkkarastit ahte girku boahhteáiggis sáhtá ollašuhttit geatnegasvuodaid sámi álbmoga ektui.

Doaibmaplánaoasis strategiijaplána evttohusas, guđát kapihttalas leat doaibmabijut ja ekonomalaš dárbbut sámi girkoallima oktavuodas hábmejuvvon viđa jagi áigodahkii 2012-2016. Sámedikki mielas lea dát doaibmaplána buorre ja das leat čujuhusat boahtteáigái. Doaibmaplána bidjá buori vuoddu Norgga girku viidáset bargui sámi girkoallimiin, ja buriin mielain vuordit go Girkočoahkkin meannuda strategiijaplána. Seammás muittuha Sámediggi čavgadit makkár ovddasvástádus Norgga girkus lea váikkuhit dan ahte doaibmaplána livččii vejolaš čadahit. Lea áibbas mearrideaddji deatalaš ahte addošii doarvái buorre ekonomijja sihkkarastit ahte sámi giella, kultuvra ja árbevierut gozihuvvojit ja ovddiduvvojit sin organisašuvnnas boahtteáiggis daid rávvagiidda dāvistettiin mat bohtet ovdan Sámi girkoallima strategiijaplána evttohusas.

Dieinna lágiin lea Norgga girkus erenoamáš ovddasvástádus gozihit sámiid álgoálbmogin girkus, geahča guoskevaš konvenšuvnnaid ja julggaštusaid. Earret eará lea das ovddasvástádus láchit ipmilbálvalusaid ja girkoallima sámi eavttuid mielde. Rabasvuohta ja searvvaheapmi berrejit leat vuodđoprinsihppan sámiid searvvaheami oktavuodas Norgga girkus, gos sámi girkoallimii ja sámi álbmogii addojuvvo diehtelas sadji Norgga girku oktasaš identitehtas ja doaimmas, ja addojuvvo sadji searvat earaláganvuodain ja mihtilmasvuodain mii lea dárbbaslaš ja ovttaárvosaš oassi Norgga girkus. Bajimuš áigumuššan berre leat dat ahte sámi girkoallin ovddiduvvošii sámi iešáddejupmái ja sámi árbevieruide dāvistettiin, ja man oktavuodas searvan-perspektiiva biddjojuvvo vuodđun, nu ahte sámi girkolahtut sáhtta dovdat ahte girku doaibma ja sártnun dāvista sin eallimii ja addá ulbmila.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 30.09.10 dii. 10:20.

Ašši/Sak BFOL 012/10

Ašši/Sak DC 036/10

Ođastuvvon ovttasbargošiehtadus Sámedikki ja máttasámi fylkkagielladaid gaska 2010-2013

Arkiivaáššennr..
10/58006 / 25 - 58

Meannudeamit

Politihkalaš dássi	Beaivi	Áššennr.
Sámediggeráđdi	26.10.05	R 129/10
Bajásšaddan-, fuolahus- ja oahppolávdegoddi	14. – 16.09.10	BFOL 012/10
Sámedikki dievasčoahkkin	28. – 30.09.10	DC 036/10

Ášši meannudeapmi álggahuvvui gaskavahkku čakčamánu 00.b.2010 dii. 10:20.

I Mildosat

Nr.	Beaivi	Geas/Geasa	Namamus
1	26.08.10	Sámediggeráđi	Ašši R 129/10
2			Åarjelsaemien laavenjostoelatjko boelhken 2010 - 2013
3			Åarjelsaemien samarbeidsavtale for perioden 2010 - 2013

II Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi mearrádusárvalus:

Sámediggi dohkkeha reviderejuvvon ovttasbargošiehtadusa, Åarjelsaemien laavenjostoelatjko boelhken 2010 – 2013, gaskkal oarjelsámi guovllu fylkkasuohkaniid ja Sámedikki nu mo dat bohtá ovdan dan hámis maid ovttasbargoguoimmit Sámediggi, Nordlándda fylkkasuohkan, Davvi-Trøndelága fylkkasuohkan, Lulli-Trøndelága fylkkasuohkan ja Hedmark fylkkasuohkan leat vuolláičállán.

Bajásšaddan-, fuolahus- ja oahppolávdegotti árvalus

Álggahus

Sámediggi ja fylkkagiellat máttasámi guovllus šiehtadedje ovttasbargošiehtadusa 2005:s. 2010:s ođastedje šiehtadanbealit 2005 šiehtadusa. Ođastuvvon šiehtadusa leat bealit Sámediggi, Nordlándda fylkkagiella, Davvi-Trøndelága fylkkagiella, Lulli-Trøndelága fylkkagiella ja Hedemárkku fylkkagiella vuolláičállán. Ášši meannuduvvo vai Sámedikki dievasčoahkkin beassá dohkkehit vuolláičállojuvvon šiehtadusa.

Mearkkašumit

Lávdegotti eanetlogu lahtut, Bargiidbellodaga sámediggejoavkkeku (Bb) lahtut, Mariann Wollmann Magga, Jørn Are Gaski ja Anne Helene Saari, Arja lahtu Odd Iver Sara, Åarjel-Saemiej Gielh (ÅaSG) lahtu Ida Marie Bransfell

ja Norgga Sámiid Riekkasearvvi (NSR) lahtut, Silje Karine Muotka, Miriam Anna Stina Paulsen, Kirsti Guvsám, Áge Nordkild ovddidedje čuovvovaš mearkkašumi:

Sámediggi bivdá ahte boahhte vuorus biddjojit čuovvovaš momeanttat sisa.

Doaibmaoassi:

Hospihtten

Bealit áigot bargat dan ala ahte nannet hospihttenortnega sámi mánáide ja nuoraide geat orrot olggobealde sámegeiela hálddašanguovllu. Bealit áigot viidásit geahččalit buorebut heivehit guovtteguvlosaš hospihttenortnegiid mánáide ja nuoraide geat orrot dain iešguđetge giellaguovlluin.

Boraspireválttisvuohta

Máttasámi-guovllu boazodoalus leat stuora hástalusat boraspireválttisvuođaid oktavuodas. Sávvat ahte bealit ovttrasámiid hábmejit politihkalaš foruma boraspirečuolmmaid várás.

Liigecealkka ealahusovdáneami vuollái

Bealit áigot ovttasbarggu bokte buoridit mátkkoštusealahusa máhtu sámi kultuvrra ja historijá birra

Strategiijaoassi:

Bealit áigot geahččalit nannet sámegeiela čalmmustahttima olggobealde hálddašanguovllu.

Lávdegotti ubcitologu lahtut, Norgga Sámiid Riekkasearvvi (NSR) lahtut, Silje Karine Muotka, Kirsti Guvsám, Áge Nordkild og *Miriam Anna Stina Paulsen*, ovddidedje čuovvovaš mearkkašumi:

Lávdegoddi oaiivvilda ahte lei hui mávssolaš oažžut fylkkagielladalaš ovttasbargošiehtadusa máttasámi-guovlluin 2005:s. Šiehtadus lea dehálaš kanála sámi kultuvrra, giela ja servodateallima nannemii máttasámi-guovllus. Dakkár šiehtadusa vuodul gaskal Norgga Sámedikki, Nordlándda fylkkagiellada, Davvi-Trøndelaga fylkkagiellada, Mátta-Trøndelaga fylkkagiellada ja Hedemárkku fylkkagiellada sáhtta oktiiheivehit oktasaš vuoruhansurggiid ja dainna lágiin sihkkarastit konkreetta ovdáneami dehálaš surggiin máttasámi álbmogii.

Ođastuvvon ovttasbargošiehtadus gaskal Sámedikki ja máttasámi-guovlluid fylkkagielladaid áigodahkii 2010-2013 lea eanaš hábmejuvvon vuosttaš ovttasbargošiehtadusa vuodul. Lávdegoddi gávnnahe ahte dat mearkkaša ahte 2005 šiehtadus lei bures ráhkaduvvon ja ahte šiehtadusas ledje guovddáš čuolmmat ja vuoruhansuorggit. Lávdegoddi oaidná dehálažžan ahte šiehtadus geatnegahtta beliid váikkuhit ekonomalaččat ja praktihkalaččat šiehtadusa čađaheamis, vai olahivčče ovttasbargošiehtadusa ulbmiliid.

Lávdegoddi háliida deattuhit ahte máttasámi giella ja kultuvra leat earenoamážit áitojuvvon danne go máttasámit orrot nu biedgguid viiddis guovllus, rastá sihke riikarájiid ja fylkkarájiid.

Giella, oahpahus ja gelbbolašvuohta

Lávdegoddi oaiivvilda ahte fylkkagielladalaš šiehtadus fertešii movttiidahttit ráhkadit fáladagaid maid sihkkarastet ahte máttasámi mánát ja nuorat ožžot ollislaš oahppogeainnu sámegeielas ja sámi kultuvrras. Go guoská rávisolbmuid oahpahussii máttasámegeielas de oaiivvilda lávdegoddi ahte máttasámegeiella lea dan muttus áitojuvvon giella ahte fertešii árvvoštallat hábmet dakkár ortnegiid mat luvvejit máttasápmelaččaid bargguin guhkit áigodahkii vai besset oahpahallat máttasámegeiela. Dan oktavuodas čujuha lávdegoddi Sámegeielaid doaibmaplániid maid ráđđehus ovdanbuvttii miessemánu 2009 Kárášjogas, mas okta dain deháleamos vuoruhansurggiin lea čuokkis "oahppat" mas čuožžu ahte

ráđđehusas lea mihttomearrin ahte doaibmaplána galggašii váikkuhit dan guvlui ahte buoridit váhnemiid ja earái rávisolbmuid vejolašvuoda oahppat sámegiela.

Go guoská oahpahalliid rekruteremii duodjái ja boazodollui de oaivvilda lávdegoddi ahte lea stuora dárbu áсахит ulbmillaš proševttaid mat sihkkarastet vel buoret rekruterema fágaide šiehtadusa doaibmaguovllus. Lávdegoddi oaivvilda maiddái ahte joatkkaskuvlaoahpaheddjiid joatkkaoahppu sámi fáttáin sihke oktasašfágain ja fidnofágain lea suorgi masa šiehtadanbealit fertejtit sihkkarastit eanet návccaid, áinnas oktasaš ovddidanproševttaid.

Media

Lávdegoddi oaivvilda ahte neahttabáiki Infonuorra, mii dássáži lea ja lea leamaš hui dehálaš dán guovllu sámi nuoraide. Neahttabáiki lea dehálaš čeahkkananbáiki sámi nuoraide mas maiddái lea buorre diehtujuohkin sámi diliid birra dáčča nuoraide. Danne oaivvilda lávdegoddi ahte fylkkagielddat, ráđđehus ja Sámediggi fertejtit gávnnaht buori čovdosa mii dahká vejolažžan joatkit ja ovdánahttit infonuorra.no.

Preassadoarjjaortnet ferite sihkkarastit ahte áсахuvvojtit ođasfálaldagat ja mediafálaldagat máttasámi álbmogii. Lávdegoddi háliida deattuhit ahte dál eai gávdno doarvái mediafálaldagat máttasápmelaččaide.

Areálahálddašepmi ja kulturmuitosuodjalus.

Lávdegoddi háliida čujuhit bargui Sámi vuoigatvuodálávdegotti evttohusain ja oaivvilda ahte lea dehálaš sihkkarastit ahte sámi vuoigatvuodát kártejuvvojtit ja identifiserejuvvojtit dan guovllus, ja ahte boahtteáiggis šaddá ollislaš hálddašepmi máttasámi guovllus mas lea duohta sámi ovddasteapmi.

Máttasámi boazodoalus leat hástalusat stáhta boraspirepolitihka ja hálddašepmi geažil, stuora sisabahkemiiiguin, ja dávjá leat rievttálaš soahpameahttuvuodát vuodđoeaiggiiguin. Nordlands- ja Rørosbanenis vuddjojtit olu bohccot, ja dat lea váttisvuolta mii ain bohciida. Dan oktavuodas lea stuora dárbu oktiiveivehit oktasaš doaimmaid buoridan dihte dán guovllu boazodoalu ovdánaneavttuid. Dán áššis oaidná lávdegoddi ahte fylkkagielddat, regiovnnalaš areálaplánehálddašaneiseváldin, leat dehálaš ovttasbargoguoimmit mat sáhttet sihkkarastit ealahusa eavttuid.

Kulturguovddážit, museadoaimmat, girjeráđju ja teáhter

Lávdegoddi čujuha ahte lea dehálaš ahte máttasámi-guovllu fylkkagielddalaš ovttasbargošiehtadus konkretisere dan mihttomeari ahte fylkkagieldda rájtit eai galgga leat hehttehussan máttasámi áсахusaid ovddideapmái ja ásaheapmái.

Lávdegoddi oaidná maiddái dehálažžan ahte bajásšaddan- ja gelbbolašvuodaguovddáš Elgås šaddá konkrehta vuoruhansuorgin šiehtadusas, dan dihte vai sihkkarastit ahte guovddáš ovdána ain eanet.

Lávdegoddi oaivvilda ahte šiehtadus boahtteáiggis berre deattuhit máttasámi gelbbolašvuodagirjeráju ovddideami dehálaš áсахussan fágalaš bargui máttasámi fáttáiguin.

Go guoská Åerjell saemien teáhterii de háliida lávdegoddi deattuhit man dehálaš lea ahte šiehtadanbealit solidáralaččat váikkuhit dasa ahte dát dehálaš kulturásahus ovdánahttojuvvo. Dát mielddisbuktá lávdegotti čalmmiin ahte bealit berrejit juolludit doaibmadoarjaga vai teáhter oččoši buoret bargoeavttuid.

Kulturlágideamit ja festiválat

Lávdegotti mielas dehálaš ovttasdoaibmasuorgi Sámediggái ja fylkkagielddaide šiehtadusa siskkobealde lea ráhkkanit vuosttaš sámi riikačeahkkima 100-jagi ávvudeapmái Troanddimis - Troanddin 2017. Dát

eaktuda formála ovttasbarggu sámi organisašuvnnaiguin ja ášahusaiguin dán guovllus, ja Troandima gielddain. Danne bivdá lávdegoddi Sámedikki vuoruhit dán barggu ovddasguvlui.

Gávpotsápmelaččat

Juohke gávpogis sáhttet leat sihke mátta-, julev- ja davvisámegiela birra. Gávpogiin orrot maiddá olbmot geat eai huma sámegiela, ležžet go dal massán gielaset vai oba ožžon ge vejolašvuoda oahppat giela. Leat maid olu sápmelaččat geain ii leat sámi identitehta, dahje eai identifisere iežaset sámi birrasiiguin, eai ge ohcal sámi birrasiid.

Danne oaivvilda lávdegoddi ahte dárbbášuvvojit gielalaš ja kultuvrralaš arenat ja sámegiela searvevuodát ja sámi searvevuodát gávpogiin. Sámi mánát, nuorat ja boarrásat dárbbášit vuoddostruktuurra gávpogiin. Lávdegoddi oaivvilda ahte ferte árjjalaččat bargat integreret sámi fáldagaid ášahusaide mat dál gávdnojit, ja seammás lea dehálaš ášahit ja ovdánahttit sierra sámi ášahusaide gávpogiidda.

Ealáhusovdáneapmi

Sámi mátkkoštusealáhus lea ealáhus mii ovdána, ja lávdegoddi oaivvilda ahte šiehtadanbealit fertejit ovttasráđiid sihkkarastit kvalitehtalaš ovdáneami sámi mátkkoštusealáhussii dán guovllus.

Lávdegoddi oaivvilda ahte lea stuora dárbu vel buorebut nannet duoji bagadallanbálvalusa máttasámi guovllus, ja ahte dáinna surggiin lea dehálaš bargat ovddasguvlui máttasámi-guovllu ovttasbargošiehtadusa oktavuodas fylkkagielddaiguin.

Dearvvašvuhta

Go guoská psykalaš gillámušaide ja iešsoardimii nuoraid gaskkas máttasámi-guovllus, de háliida lávdegoddi čujuhit man dehálaš lea bidjat johtui dutkanprošeavttaid mat galget iskat mii sáhtta leat sivvan iešsoardimiidda ja fáhkka jápmimiidda nuorra sámi dievduid gaskkas. Lea stuora dárbu oážžut sadjái iešsoardineastadeaddji doaibmabijuid, ja dan oktavuodas dovdá lávdegoddi Sijti Jarne prošeaktaplánaid čuolmmaid birra mat gusket iešsoardineastadeaddji doaibmabijuide ja heahtegieđahallamii boazodoalus.

Evttohusat

Ovddádus bellodaga (FrP) lahtus, Hans Eriksen

Evttohus 1

Molssaevttolaš evttohus ráđi árvalussii:

Sámediggi oaivvilda ahte lea dehálaš ahte máttasámi gielddat áimmahuššet min oktasaš kulturárbbi. Sámediggi jáhkka ahte dát fylkkat dovdet iežaset ovddasvástádusa maiddá sámi kultuvrra ja giela ektui, iežaset rámmaid siskkoalbe.

Dán viidát ii leat dárbu earenoamážit gieđahallat etnalaš joavkkuid dáin fylkkain, iige leat dárbu makkárge šiehtadussii gaskal fylkkaid ja Sámedikki.

Sámediggái eai leat ge bohtán duodaštusat mat čájehit ahte gustovaš ovttasbargošiehtadusas lea leamaš makkárge ávki.

Šihttojuvvon ovttasbargošiehtadus gaskal Sámedikki ja máttasámi-guovlluid fylkkagielddaid 2010-2013 hilgojuvvo.

Lávdegotti ávžžuhus

Lávdegottis eai leat eanet mearkašumit dahje evttohusat ja rávve Sámedikki mearridit čuovvovaččat:

Sámediggi doarju muđui Sámediggeráđi evttohusa árvalussii

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 32 čeahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Evttohus 1 hilgojuvvui 30 jienain. 2 jienasteaigga beali
- Bajásšaddan-, fuolahus- ja oahppolávdegotti ráva mearriduvvui 30 jienain. 2 jienasteaigga vuostá

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhavuorrolistu ja replihkat

	Sáhavuorru	Replihka
1	Miriam Paulsen, áššejođiheaddji	
2	Marianne Balto	
3	Hans J. Eriksen	Kirsti Guvsám Silje Karine Muotka Willy Ørnebakk
	Hans J. Eriksen	
4	Mariann Wollmann Magga	
5	Silje Karine Muotka	
6	Mariann Wollmann Magga	
7	Inga-Lill Sundset	
8	John Kappfjell	
9	Geir Johnsen	
10	Anders Somby jr.	
11	Willy Ørnebakk	
12	Trond Are Anti	
13	Silje Karine Muotka	Willy Ørnebakk
	Silje Karine Muotka	
14	Jarle Jonassen	
15	Skjalg Asbjørn Jensen	Silje Karine Muotka
16	Kirsti Guvsám	
17	Leif Aksel Renfjell	Mariann Wollmann Magga
18	Silje Karine Muotka	
19	Marianne Balto	
20	Silje Karine Muotka, áššejođiheaddji	

VI Sámedikki mearráduš

Sámediggi dohkkeha reviderejuvvon ovttasbargošiehtadusa, Áarjelsaemien laavenjostoelatjko boelhken 2010 – 2013, gaskkal oarjelsámi guovllu fylkkasuohkaniid ja Sámedikki nu mo dat bohtá ovdan dan hámis maid ovttasbargoguoimmit Sámediggi, Nordlándda fylkkasuohkan, Davvi-Trøndelága fylkkasuohkan, Lulli-Trøndelága fylkkasuohkan ja Hedmark fylkkasuohkan leat vuolláicállán.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 30.09.10 dii. 11:50.

Ášši/Sak BFOL 013/10

Ášši/Sak DC 037/10

Válddi delegeren Sámedikkeráđđái oahppoplánaid sisdoallo mearrideamis

Arkiivaáššennr..
10/438606 / 25 - 58

Meannudeamit

Politiikkaš dássi	Beaivi	Áššennr.
Sámediggeráđđi	26.08.10	R 133/10
Bajásšaddan-, fuolahus- ja oahppolávdegoddi	14. – 16.09.10	BFOL 013/10
Sámedikki dievasčoahkkin	28. – 30.09.10	DC 037/10

Ášši meannudeapmi álggahuvvui gaskavahkku čakčamánu 00. b. 2010 dii. 11:50.

I Mildosat

Nr.	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus
1			

II Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđđi mearrádusárvalus:

Sámediggi addá iežas mearridanfápmudusa Oahpahuslága § 6-4 mielde sámediggeráđđái.

Bajásšaddan-, fuolahus ja oahppolávdegoddi árvalus

Álggahus

Sámediggi dohkkehii guovvamánus 2010 ođđa čoahkkinortnega mii lea heivehuvvon ođđa vuoddonjuolggadusaide mat dohkkehuvvoje juovlamánus 2009. Ođđa čoahkkinortnet rievdata sihke Sámedikki áššemeannudeami ja organiserema. Danne evttohuvvo delegeret mearridanfápmudusa Oahpahuslága § 6-4 mielde sámediggeráđđái.

Lávdegoddi ávzzuhus

Lávdegoddi eai leat mearkkašumit dahje evttohusat ja rávve Sámedikki mearridit čuoovvovaččat:

Sámediggi doarju Sámediggeráđđi evttohusa árvalussii.

III Jienasteapmi

39 áirasis ledje 28 čoahkis. Jienasteapmi dahkkojuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Bajásšaddan-, fuolahus- ja oahppolávdegotti ráva mearriduvvui ovttajienalaččat.

IV Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

V Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Silje Karine Muotka, áššjodiheaddji	
2	Mariann Wollmann Magga	

VI Sámedikki mearrádus

Sámediggi addá iežas mearridanfápmudusa Oahpahuslága § 6-4 mielde sámediggeráddái.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 30.09.10 dii. 12:00.

Vuolláičállit leat lohkat čoahkkinbeavdegirjji, ja leat gávnahan ahte čoahkkingirjái fievrriduvvon mearrádušat leat nu movt Sámediggi mearridii.

Karášjohka 11.10.2010

Dievasčoahkkinjođihangoddi

Jarle Jonassen
jođiheaddji

Toril Bakken Kåven

Jørn Are Gaski

Mathis Nilsen Eira